

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

- ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ,
- ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ,
- ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ,

Αρχαία - 87

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

- ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ
- ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ
- ΕΥΑΓΟΡΑΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
456

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

ΣΤ'

89

ΣXB

Auditor

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

$\Sigma T'$

89

$\Sigma X B$

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Twixy

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ,
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. Βίος Λυσίου.

Ο Λυσίας ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανώτατα τὸ 459 π.Χ. Ο πατέρας του Κέφαλος, ἐπιφανῆς καὶ πλούσιος Συρακόσιος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του πολιτικοῦ Περικλέους ἀφῆκε τὰς Συρακούσας καὶ ἤλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἔζησεν ὡς μέτοικος πολλὰ ἔτη, περίπου τριάκοντα, μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ο Λυσίας εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν ἀπῆλθε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του, Πολεμάρχου καὶ Εὔθυδήμου, εἰς τὸν Θουρίους, πόλιν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖ ἐδιδάχθη τὴν ρητορικὴν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τισίου, τοῦ γνωστοῦ Συρακοσίου ρήτορος. Οτε δὲ μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν ὑπερίσχυσεν ἐν Θουρίοις ἡ δυσμενῶς πρὸς τὸν Ἀθηναίους διακειμένη πολιτικὴ μερίς, τότε ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας (412 π.Χ.).

Ἐν Ἀθήναις ἔζη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας (404 π.Χ.) ὡς πλούσιος ἵστος λόγος*, ἔχων κτήματα, τρεῖς οἰκίας καὶ σημαντικὸν ἔργοστάσιον ἀσπίδων ἐν Πειραιεῖ, ἐν τῷ ὅποιώ εἰργάζοντο 120 δοῦλοι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοί του εἶχον δημοκρατικὰ φρονήματα, δὲ μὲν ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐνὸς ἐκ τῶν τριάκοντα, δὲ δὲ Λυσίας διέφυγεν εἰς Μέγαρα, ἀφοῦ ἀπώλεσε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του. Ἐκ Μεγάρων ὑπεστήριξεν οὕτος τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον φυγάδων μετὰ πάσης θυσίας: οὕτως ἀπέστειλεν εἰς αὐτὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν χρημάτων του, ἀσπίδας καὶ μισθοφόρους.

* Πᾶς ἵστος λόγος ἦτο ἀπηλλαγμένος τοῦ μετοικίου — τοῦ ἐτησίου φόρου τῶν 12 δραχμῶν, τὰς δόπιας κατέβαλλον οἱ μέτοικοι — καὶ ἀντιπροσώπους (προστάτου) διδιος ὑπερήσπιε τὰ συμφέροντά του ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ εἶχε δικαίωμα νὰ ἀγοράζῃ κτήματα.

Διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ Λυσίου ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας προέτεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παραχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου εἰς τὸν Λυσίαν, ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Θρασυβούλου κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου Ἀρχίνου ὡς παράνομος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Λυσίας δὲν ἐπέτυχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλ' ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του ἰσοτελῆς.

Ο Λυσίας εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 403 παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς κατήγορος τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ φονέως τοῦ ἀδερφοῦ του· ὁ λόγος οὗτος κατὰ Ἐρατοσθένους εἶναι ὁ μόνος, τὸν ὅποῖον ὁ Ἰδιος ὁ Λυσίας ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἴπεν. "Εκποτε, ἐπειδὴ εἶχεν ἀπολέσει τὴν περιουσίαν του, ἡναγκάσθη πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων νὰ γίνῃ λογοτρόφος, ἥτοι νὰ γράψῃ ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ λόγους γάριν ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἀνίκανοι ὄντες ν' ἀγορεύουν ἐν δικαστηρίοις ἀπεστήθιζον τοὺς ὑπὸ τοῦ Λυσίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑποθέσεών των γραφομένους λόγους.

Ο Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τὸ 377 π.Χ.

2. Λόγοι Λυσίου.

Ο Λυσίας ἔγραψε παρὰ πολλοὺς λόγους, ὑπὲρ τοὺς 230. Εἰς ἡμᾶς περιεσώθησαν 34 λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ἐξ ἄλλων περισσοτέρων· ἐκ τῶν λόγων τούτων οἱ μὲν πλεῖστοι εἶναι δικαινικοὶ (δηλ. ἀπηγγγέλθησαν ἐν τοῖς δικαστηρίοις), οἱ δὲ λοιποὶ συμβουλευτικοὶ, ἀπαγγελθέντες ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, καὶ ἐπιδεικτικοὶ, ἀπαγγελθέντες κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις.

M E P O Σ A'

K E I M E N O N

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Ἐὶσαγωγὴ. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς ἡτο κατάλληλον ἰδίως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες ἐκάλυπτον τὸ πάλαι — δπως καὶ σήμερον — τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, ἡ δὲ ἀθηναϊκὴ πολιτεία, τῆς ὁποίας ἡ εὐπορία ἔξηρτατο ὅχι διάγον καὶ ἐκ τῆς ἐλαίας, συμφέρον εἶχε νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἐκρᾶσιν αὐτῆς δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν. Ὁθεν ἐπὶ ποιῆη προστίμου ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἴδιοκτήτας κτημάτων νὰ κόπτοντο ἐντὸς ἑνὸς ἔτους πρὸς ἰδίαν χρῆσιν περιστοτέρας τῶν δύο ἐλαιῶν. Ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῇ ἵσχε μόνον διὰ τὰς ἴδιωτικὰς ἐλαίας. Ὁλως δύμως ἴδιαιτέρων μέριμναν ἐδείκνυεν ἡ πολιτεία περὶ τῶν ἐλαιῶν, αἱ δποῖαι κατήργοντο ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς φυτευθεῖσης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἡ ἐκ τῶν παραφυάδων αὐτῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ αὔται ἐκαλοῦντο μορίαι καὶ ἥσαν ἱεραὶ, ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Ὡς ἴδιοκτησίαι δὲ τῆς πολιτείας ἐμισθώνοντο αὐται εἰς τοὺς περισσότερα προσφέροντας.

Τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν μορίων εἶχεν δῆ "Ἄρειος πάγος. Οὗτος διέταττε τοὺς ἄρχοντας νὰ ἐπαγχυνοῦν διὰ τὴν ἔγκαιρον πληρωμὴν τοῦ μισθώματος καὶ καθ' ἔκαστον μῆρα ἐλάμβανε γρῶσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν. Πάντα δὲ βλάπτοντα ἡ καταστρέφοντα μορίαν ἐτιμώρει δῆ "Ἄρειος πάγος δι' ἔξοδίας καὶ δημεύσεως τῆς ποιουσίας αὐτοῦ.

Αἱ καταστροφαί, τὰς ὁποίας ἐπέφερον ἐν τῇ Ἀττικῇ δὲ πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ αἱ κατόπιν ἐσωτερικὰ διαμάχαι τῆς χώρας, δὲν ἐφείσθησαν καὶ τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν. Καὶ οὕτως ἔξηγεῖται, διτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐλήφθη πολὺ μεγαλύτερα φροντὶς περὶ τὴν διάσωσιν τῆς ἐλαιοφυτείας. Ἔδω καὶ ἐκεῖ ὑπελείπετο ἀκόμη κεκολοβιώμένος κορδός ἐλαίας καταστραφείσης διὰ πυρὸς ἡ ἄλλως πως, δοτις ὑπῆρχεν ἐπλις διὰ τὴν μεγάλην ζωτικότητα τῆς ἐλαίας νὰ γίνη πάλιν καρποφόρος διὰ καταλλήλου ἐπιμελείας. Ὁθεν οἱ τοιοῦτοι κορδοὶ τῶν μορίων περιεβάλλοντο διὰ περιφραγμάτων ξυλίνων (σηκῶν) καὶ ἀπηγορεύθη ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίον αὐτῶν χώρου. Ἡ λέξις σηκὼν ἐσήμαινεν ἐν τούτοις καὶ τὸν περιπεφραγμένον κορδόν. Καὶ τῶν σηκῶν τούτων τὴν ἐπίβλεψιν εἶχεν ὡσαύτως δῆ "Ἄρειος πάγος καὶ ἐτιμώρει δι'

έξορίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας ἐκεῖνον, ὅστις εὐρίσκετο ἔνοχος καταστροφῆς σηκοῦ τυνος· τὸν δὲ εὐρισκόμενον ἔνοχον καλλιεργείας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου ἐτιμώρει διὰ χρηματικῆς ποιηῆς.

Διὸ τὴν καταστροφὴν τοιούτον σηκοῦ (δηλ. κεκολοβωμένου κορμοῦ μορίας μετὰ τοῦ περιφράγματος αὐτοῦ) ὁ Νικόμαχος — νεανίας ἀπειρος — κατηγόρησεν εὕπορον τινα Ἀθηναῖον πολίτην. Τὸ πρῶτον ὅμως εἶχε κατηγορήσει αὐτὸν ἐγγράφως διὰ καταστροφὴν μορίας· ἔπειτα δὲ κατανοήσας, ὅτι ἡ κατηγορία αὐτῇ δὲν θὰ ἐτύγχανεν ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν δημοσίων μισθωτῶν, μετέβαλε τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας καὶ κατὰ τὴν προφορικὴν διαδικασίαν κατηγόρει τὸν πλούσιον Ἀθηναῖον διὰ καταστροφὴν σηκοῦ. Πρὸς ἀνασκευὴν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀπαγγέλλει ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος τὸν παρόντα λόγον, τὸν ὃποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυστας.

¹ Η δίκη ἐγένετο ἐνώπιον τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου πάγου προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως. Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου δὲν είναι ἀκριβῶς γνωστόν· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπηγγέλθη οὗτος τὸ 395 π.Χ.

¹ Πρότερον μέν, ὡς βουλή, ἐνόμιζον ἔξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα· νυνὶ δὲ οὕτως ἀπροσδοκήτοις αἰτίαις καὶ πονηροῖς συκοφάνταις περιπέπτωκα, ὥστ', εἴ πως οἶόν τε, δοκεῖ μοι δεῖν καὶ τοὺς μὴ γεγονότας ἡδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· διὰ γὰρ τοὺς τοιούτους οἱ κίνδυνοι κοινοὶ γίγνονται καὶ τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσι καὶ τοῖς πολλὰ ἡμαρτηκόσιν.

² Οὕτω δ' ἄπορος δὲ ἀγών μοι καθέστηκεν, ὥστ' ἀπεγράφην τὸ μὲν πρῶτον ἐλάχι ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζειν, καὶ πρὸς τοὺς ἐωνημένους τοὺς καρποὺς τῶν μορίων πυνθανόμενοι προσῆσκαν· ἐπειδὴ δὲ ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἀδικοῦντά με οὐδὲν εὑρεῖν ἐδυνήθησαν, νυνὶ με σηκόν φασιν ἀφανίζειν, ἡγούμενοι ἐμοὶ μὲν ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι, αὐτοῖς δὲ ἔξεῖναι μᾶλλον, ὅ τι ἀν βούλωνται, λέγειν.
³ Καὶ δεῖ με, περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκὼς ἥκει, ἅμ' ὑμῖν

τοῖς διαγνωσομένοις περὶ τοῦ πράγματος ἀκούσαντα καὶ περὶ τῆς πατρίδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι. "Ομως δὲ πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάξαι.

"Ην μὲν γάρ τοῦτο Πεισάνδρου τὸ χωρίον, δημευθέν-⁴ των δ' ἐκείνου τῶν ὄντων, 'Απολλόδωρος δὲ Μεγαρεὺς δωρεὰν παρὰ τοῦ δήμου λαβὼν τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει, διλύγω δὲ πρὸ τῶν τριάκοντα 'Αντικλῆς παρ' αὐτοῦ πριάμενος ἔξεμίσθισεν· ἐγὼ δὲ παρ' 'Αντικλέους εἰρήνης οὕσης ἐωνούμην.

'Ηγοῦμαι τοίνυν, ὃ βουλή, ἐμὸν ἔργον ἀποδεῖξαι, ὡς, ⁵ ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην, οὔτ' ἐλάχι οὔτε σηκὸς ἐνῆν ἐν αὐτῷ. Νομίζω γάρ τοῦ μὲν προτέρου χρόνου, οὐδὲ εἰ πολλαὶ ἐνησαν μορίαι, οὐκ ἂν δικαίως ζημιοῦσθαι· εἰ γάρ μὴ δι' ἡμᾶς εἰσιν ἡφανισμέναι, οὐδὲν προσήκει περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀμαρτημάτων ὡς ἀδικοῦντας κινδυνεύειν.

Πάντες γάρ ἐπίστασθε, ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολ-⁶ λῶν αἴτιος κακῶν γεγένηται, καὶ τὰ μὲν πόρρω ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐτέμνετο, τὰ δ' ἐγγὺς ὑπὸ τῶν φίλων διηρπάζετο· ὅστε πῶς ἂν δικαίως ὑπὲρ τῶν τότε τῇ πόλει γεγενημένων συμφορῶν ἐγὼ νῦν δίκην διδοίην; "Αλλως τε καὶ ὅτι τοῦτο τὸ χωρίον ἐν τῷ πολέμῳ δημευθὲν ἀπρατον ἦν πλεῖν ἢ τρία ἔτη. Οὐ θυμαστὸν δ' εἰ τότε τὰς μορίας ἔξε-⁷ κοπτον, ἐν δὲ τὰς ἡμέτερ' αὐτῶν φυλάττειν ἐδυνάμεθα. 'Επίστασθε δέ, ὃ βουλή, ὅσῳ μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθε, πολλὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δασέα ὄντα ἴδιαις καὶ μορίαις ἐλάσαις, δινῦν τὰ πολλὰ ἐκκέκοπται καὶ ἡ γῆ ψιλὴ γεγένηται· καὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κεκτημένων οὐκ ἀξιοῦτε παρ' αὐτῶν, ἐτέρων ἐκκο-⁸ ψάντων, δίκην λαμβάνειν. Καίτοι εἰ τοὺς διὰ παντὸς τοῦ χρόνου γεωργοῦντας τῆς αἰτίας ἀφίετε, ἢ που χρὴ τοὺς γ' ἐν τῇ εἰρήνῃ πριαμένους ἀφ' ὑμῶν ἀζημίους γενέσθαι.

9 'Αλλὰ γάρ, ὡς βουλή, περὶ μὲν τῶν πρότερον γεγενη-
μένων πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ἵκανά νομίζω τὰ εἰρημένα· ἐπειδὴ
δ' ἔγω παρέλαβον τὸ χωρίον, πρὶν ἡμέρας πέντε γενέσθαι,
10 ἀπεμίσθωσα Καλλιστράτῳ, ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος· ὃς
δύο ἔτη ἐγεώργησεν οὕτε ἰδίαν ἐλάχιν οὕτε μορίαν οὕτε ση-
κὸν παραλαβών. Τρίτῳ δὲ ἔτει Δημήτριος οὗτοσὶ εἰργάσατο
ἐνιαυτόν· τῷ δὲ τετάρτῳ Ἀλκίᾳ Ἀντισθένους ἀπελευθέρω
ἔμισθωσα, ὃς τέθηκε κατὰ τρία ἔτη ὁμοίως καὶ Πρωτέας
ἔμισθωσατο. Καί μοι δεῦρ' ἔτε.

Μάρτυρες

11 Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ χρόνος οὗτος ἔξήκει, αὐτὸς γεωργῶ.
Φησὶ δὲ ὁ κατήγορος ἐπὶ Σουνιάδου ἄρχοντος σηκὸν ὑπ' ἐ-
μοῦ ἐκκεκόφθαι. Τυμὸν δὲ μεμαρτυρήκασιν οἱ πρότερον ἐρ-
γαζόμενοι καὶ πολλὰ ἔτη παρ' ἐμοῦ μεμισθωμένοι μὴ εἶναι
σηκὸν ἐν τῷ χωρίῳ. Καίτοι πᾶς ἀν τις φανερώτερον ἔξε-
λέγειε ψευδόμενον τὸν κατήγορον; Οὐ γάρ οἶόν τε, ἢ πρότε-
ρον μὴ ἦν, ταῦτα τὸν ὕστερον ἐργαζόμενον ἀφανίζειν.
12 Ἐγὼ τοίνυν, ὡς βουλή, ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ, ὅσοι με
φάσκοιεν δεινὸν εἶναι καὶ ἀκριβῆ καὶ οὐδὲν ἀν εἰκῇ καὶ ἀ-
λογίστως ποιῆσαι, ἡγανάκτουν ἀν, ἡγούμενος μᾶλλον εὐλο-
γεῖσθαι ἢ ὡς μοι προσῆκε· νῦν δὲ πάντας ἀν ὑμᾶς βουλού-
μην περὶ ἐμοῦ ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, ἵνα ἡγῆσθέ με
σκοπεῖν ἀν, εἴπερ τοιούτοις ἔργοις ἐπεχείρουν, καὶ ὃ τι κέρ-
δος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι καὶ ἡτις ζημίᾳ τῷ περιποιήσαν-
τι, καὶ τί ἀν λαθόν διεπραξάμην καὶ τί ἀν φανερὸς γενόμε-
13 νος ὑφ' ὑμῶν ἔπασχον. Πάντες γάρ ἀνθρωποι τὰ τοιαῦτα
οὐχ ὕβρεως ἀλλὰ κέρδους ἔνεκα ποιοῦσιν· ὥστε καὶ ὑμᾶς εἰ-
κὸς οὕτω σκοπεῖν, καὶ τοὺς ἀντιδίκους ἐκ τούτων τὰς κατη-
γορίας ποιεῖσθαι, ἀποφανίνοντας ἡτις ὠφέλεια τοῖς ἀδικήσα-
σιν ἐγίγνετο.

Οὗτος μέντοι οὐκ ἀν ἔχοι ἀποδεῖξαι, οὕθ' ὡς ὑπὸ πε-¹⁴
νίας ἡναγκασθην τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν, οὕθ' ὡς τὸ χω-
ρίον μοι διεφθείρετο τοῦ σηκοῦ ὄντος, οὕθ' ὡς ἀμπέλοις ἐμ-
ποδῶν ἦν, οὕθ' ὡς οἰκίας ἐγγύες, οὕθ' ὡς ἐγώ ἀπειρος τῶν
παρ' ὑμῖν κινδύνων. 'Εγώ δ', εἴ τι τοιοῦτον ἐπραττον, πολ-
λὰς ἀν καὶ μεγάλας ἐμαυτῷ ζημίας γενομένας ἀποφήναιμι.

"Ος πρῶτον μὲν μεθ' ἡμέραν ἔξεκοπτον τὸν σηκόν, ὥσ-¹⁵
περ οὐ πάντας λαθεῖν δέον, ἀλλὰ πάντας Ἀθηναίους εἰδέ-
ναι. Καὶ εἰ μὲν αἰσχρὸν ἦν μόνον τὸ πρᾶγμα, ἵσως ἀν τις
τῶν παριόντων ἡμέλησε· νῦν δ' οὐ περὶ αἰσχύνης ἀλλὰ τῆς
μεγιστῆς ζημίας ἐκινδύνευον. Πῶς δ' οὐκ ἀν ἦν ἀθλιώτατος¹⁶
ἀνθρώπων ἀπάντων, εἰ τοὺς ἐμαυτοῦ θεράποντας μηκέτι
δούλους ἔμελλον ἔξειν, ἀλλὰ δεσπότας τὸν λοιπὸν βίον, τοι-
οῦτον ἔργον συνειδότας; "Ωστε εἰ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ
ἔξημάρτανον, οὐκ ἀν οἶόν τε ἦν δίκην με παρ' αὐτῶν λαμ-
βάνειν· εῦ γάρ ἀν ἥδειν, ὅτι ἐπ' ἔκεινοις ἦν καὶ ἐμὲ τιμωρή-
σασθαι καὶ αὐτοῖς μηγύσασιν ἐλευθέρους γενέσθαι.

"Ετι τοίνυν, εἰ τῶν οἰκετῶν παρέστη μοι μηδὲν φροντί-¹⁷
ζειν, πῶς ἀν ἐτόλμησα τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάν-
των συνειδότων ἀφανίσαι τὸν σηκὸν βραχέος μὲν κέρδους
ἔνεκα, προθεσμίας δὲ οὐδεμιᾶς οὔσης τῷ κινδύνῳ τοῖς εἰρ-
γασμένοις ἀπασι τὸ χωρίον ὅμοιως προσῆκον εἶναι σῶν τὸν
σηκόν; Νῦν δὲ καὶ ἐμὲ ἀπολύσαντες φαίνονται, καὶ σφᾶς
αὐτούς, εἰπερ ψεύδονται, μετόχους τῆς αἰτίας καθιστάντες.

Εἰ τοίνυν καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην, πῶς ἀν οἶός τ' ἦν¹⁸
πάντας πεῖσαι τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας, οἵ οὐ μόνον
ἀλλήλων ταῦτ' ἴσασιν, ἀ πᾶσιν ὅρᾶν ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ περὶ
ῶν ἀποκρυπτόμεθα μηδένα εἰδέναι, καὶ περὶ ἔκεινων πυνθά-
νονται; 'Εμοὶ τοίνυν τούτων οἱ μὲν φίλοι, οἱ δὲ διάφοροι
περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὄντες.

Οὓς ἔχρην τοῦτον παρασγέσθαι μάρτυρας, καὶ μὴ μόνον¹⁹

οὕτως τολμηρὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ὡς ἐγώ μὲν παρειστήκειν, οἱ δ' οἰκέται ἔξετεμνον τὰ πρέμνα, ἀναθέμενος δὲ ὁ βοηλάτης φύετο ἀπάγων τὰ ξύλα.

- 20 Καίτοι, ὃ Νικόμαχε, χρῆν σε τότε καὶ παρακαλεῖν τοὺς πάριόντας μάρτυρας καὶ φανερὸν ποιεῖν τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοὶ μὲν οὐδεμίαν ἀν ἀπολογίαν ὑπέλιπες, αὐτὸς δέ, εἰ μέν σοι ἐχθρὸς ἦν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥσθια ἀν με τετιμωρημένος, εἰ δὲ τῆς πόλεως ἔνεκχ ἔπραπτες, οὕτως ἔξελέγξας οὐκ ἀν ἐδόκεις εἶναι συκοφάντης, εἰ δὲ κερδαίνειν ἐβούλου, τότ᾽ ἀν
 21 πλεῖστον ἔλαβες· φανεροῦ γάρ ὅντος τοῦ πράγματος οὐδεμίαν ἄλλην ἥγούμην ἀν εἶναι μοι σωτηρίαν ἢ σὲ χρήμασι πεῖσαι. Τούτων τοίνυν οὐδὲν ποιήσας διὰ τοὺς σοὺς λόγους ἀξιοῖς με ἀπολέσθαι καὶ κατηγορεῖς, ὡς ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων οὐδεὶς ἔθέλει σοι μαρτυρεῖν.
 22 Καίτοι εἰ εὐθὺς μ' ἴδων τὴν μορίαν ἀφανίζοντα τοὺς ἔννέα ἄρχοντας ἐπήγαγες ἢ ἄλλους τινὰς τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου, οὐκ ἀν ἑτέρων ἔδει σοι μαρτύρων οὕτω γάρ ἀν σοι συνήδεσσαν ἀληθῆ λέγοντι, οἵπερ καὶ διαγιγνώσκειν ἔμελλον περὶ τοῦ πράγματος.
 23 Δεινότατα οὖν πάσχω· οὗτος εἰ μὲν παρέσχετο μάρτυρας, τούτοις ἀν ἡξίου πιστεύειν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσὶν αὐτῷ, ἐμοὶ καὶ ταύτην ζημίαν οἴεται χρῆναι γενέσθαι. Καὶ τούτου μὲν οὐ θαυμάζω· οὐ γάρ δήπου συκοφαντῶν τοιούτων γε λόγων ἀπορήσει, ἀπορήσας μαρτύρων· ὑμᾶς δ' οὐκ ἀξιῶ τὴν αὐτὴν τούτῳ γνώμην ἔχειν.
 24 Ἐπίστασθε γάρ ἐν τῷ πεδίῳ πολλὰς μορίας οὔσας καὶ πυρκαϊάς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐμοῖς χωρίοις, ἀς, εἴπερ ἐπεθύμουν, πολὺ ἦν ἀσφαλέστερον καὶ ἀφανίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ ἐπεργάσασθαι, ὅσφερε ἥττον τὸ ἀδίκημα πολλῶν οὔσων ἔμελλε δῆλον ἔσεσθαι.
 25 Νῦν δ' οὕτως αὐτὰς περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι ὕσπερ καὶ

τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν, ἡγούμενος περὶ ἀμφοτέρων τούτων εἶναι μοι τὸν κίνδυνον. Αὐτοὺς τοίνυν ὑμᾶς τούτων μάρτυρας παρέξομαι, ἐπιμελουμένους μὲν ἐκάστου μηνός, ἐπιγνώμονας δὲ πέμποντας καθ' ἔκαστον ἐνιαυτόν· ὃν οὐδεὶς πώποτ' ἔζημίωσε μ' ὡς ἐργαζόμενον τὰ περὶ τὰς μορίας χωρία. Καίτοι οὐ θαυμαστὸν δήπου, εἰ τὰς μὲν μι-²⁶ αράς ζημίας οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, τοὺς δὲ περὶ τοῦ σώματος κινδύνους οὕτω περὶ οὐδενὸς ἡγοῦμαι, καὶ τὰς μὲν πολλὰς ἔλάχας, εἰς δὲς ἔξην μᾶλλον ἔξαμαρτάνειν, οὕτω θεραπεύων φαίνομαι, τὴν δὲ μίκην μορίαν, ἣν οὐχ οἶόν τ' ἦν λαθεῖν ἔξορύζαντα, ὡς ἀφανίζων νυνὶ κρίνομαι;

Πότερον δέ μοι κρείττον ἦν, ὡς βουλή, δημοκρατίας²⁷ οὕσης παρανομεῖν ἢ ἐπὶ τῶν τριάκοντα; Καὶ οὐ λέγω ὡς τότε δυνάμενος ἢ ὡς νῦν διαβεβλημένος, ἀλλὰ τῷ βουλομένῳ τότε μᾶλλον ἔξην ἀδικεῖν ἢ νυνί. Έγὼ τοίνυν οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ οὔτε τοιοῦτον οὔτ' ἄλλο οὐδὲν κακὸν ποιήσας φανήσομαι.

Πῶς δ' ἂν, εἰ μὴ πάντων ἀνθρώπων ἐμαυτῷ κακο-²⁸ νούστατος ἦν, ὑμῶν οὕτως ἐπιμελουμένων ἐκ τούτου τὴν μορίαν ἀφανίζειν ἐπεχείρησα τοῦ χωρίου, ἐν τῷ δένδρον μὲν οὐδὲ ἐν ἐστι, μᾶς δὲ ἔλαχας σηκός, ὡς οὗτός φησιν, ἦν, κυκλόθεν δὲ ὁδὸς περιέχει, ἀμφοτέρωθεν δὲ γείτονες περιοικοῦσιν, ἀερκτον δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτόν ἐστιν; "Ωστε τίς ἀν ἀπετόλμησε, τούτων οὕτως ἔχόντων, ἐπιχειρῆσαι τοι- ούτῳ πράγματι;

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι ὑμᾶς μέν, οἵς ὑπὸ τῆς πόλεως τὸν²⁹ ἅπαντα χρόνον προστέτακται τῶν μορίων ἔλαχῶν ἐπιμελεῖσθαι, μήθ' ὡς ἐπεργαζόμενον πώποτε ζημιῶσαι με μήθ' ὡς ἀφανίσαντα εἰς κίνδυνον καταστῆσαι, τοῦτον δέ, δις οὔτε γεωργῶν ἐγγὺς τυγχάνει οὔτ' ἐπιμελητῆς ἡρημένος οὕθ' ἡλικίαν ἔχων εἰδέναι περὶ τῶν τοιούτων, ἀπογράψαι με μορίαν ἀφανίζειν.

- 30 Ἐγὼ τοίνυν δέομαι ὑμῶν μὴ τοὺς τοιούτους λόγους πι-
στοτέρους ἡγήσασθαι τῶν ἔργων, μηδὲ περὶ ὧν αὐτοὶ σύνι-
στε τὰ τοιαῦτ’ ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἔχθρῶν λεγόντων, ἐνθυ-
μουμένους καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πολι-
τείας. Ἐγὼ γάρ τὸ ἐμὸν προστεταγμένα ἀπαντα προθυμότε-
ρον πεποίηκα, ἢ ὡς ὑπὸ τῆς πόλεως ἡναγκαζόμην, καὶ τριη-
ραρχῶν καὶ εἰσφοράς εἰσφέρων καὶ χορηγῶν καὶ τάλλα λη-
τουργῶν οὐδενὸς ἥπτον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν.
- 31 Καίτοι ταῦτα μὲν μετρίως ποιῶν ἀλλὰ μὴ προθύμως
οὔτ’ ἀν περὶ φυγῆς οὔτ’ ἀν περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας ἡγωνιζό-
μην, πλείω δ’ ἀν ἐκεκτήμην, οὐδὲν ἀδικῶν οὐδ’ ἐπικίνδυνον
ἐμαυτῷ καταστήσας τὸν βίον ταῦτα δὲ πράξας, ἢ οὗτός
μου κατηγορεῖ, ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν, ἐμαυτὸν δ’ εἰς κίνδυνον
33 καθίστην. Καίτοι πάντες ἀν ὁμολογήσαιτε δικαιότερον εἴ-
ναι τοῖς μεγάλοις χρῆσθαι τεκμηρίους περὶ τῶν μεγάλων,
καὶ πιστότερα ἡγεῖσθαι, περὶ δὲ ἀπασα ἢ πόλις μαρτυρεῖ,
μᾶλλον ἢ περὶ ὧν μόνος οὕτος κατηγορεῖ.
- 34 Ἐτι τοίνυν, ὃ βουλή, ἐκ τῶν ἄλλων σκέψασθε. Μάρ-
τυρας γάρ ἔχων αὐτῷ προσῆλθον, λέγων, ὅτι μοι πάντες ἔτι
εἰσὶν οἱ θεράποντες, οὓς ἐκεκτήμην, ἐπειδὴ παρέλαβον τὸ
χωρίον, καὶ ἔτοιμός εἰμι, εἰ τινα βούλοιτο, παραδοῦναι βα-
σανίζειν, ἡγούμενος οὕτως ἀν τὸν ἔλεγχον ἴσχυρότατον γε-
35 νέσθαι τῶν τούτου λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Οὕτος
δ’ οὐκ ἤθελεν, οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπουσιν.
Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, εἰ περὶ αὐτῶν μὲν οἱ βασα-
νίζομενοι κατηγοροῦσιν, εὖ εἰδότες ὅτι ἀποθανοῦνται, περὶ
δὲ τῶν δεσποτῶν, οἵτις πεφύκασι κακονούστατοι, μᾶλλον ἀν
ἔλοιντο ἀνέχεσθαι βασανίζομενοι ἢ κατειπόντες ἀπηλλάχθαι
τῶν παρόντων κακῶν.
- 36 Καὶ μὲν δή, ὃ βουλή, φανερὸν οἶμαι εἶναι ὅτι, εἰ Νι-
κομάχου ἔξαιτοῦντος τοὺς θεράποντας μὴ παρεδίδουν, ἐδό-

κουν ἀν ἐμαυτῷ συνειδέναι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐμοῦ παραδιδόντος οὗτος παραλαβεῖν οὐκ ἥθελε, δίκαιον καὶ περὶ τούτου τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν, ἄλλως τε καὶ τοῦ κινδύνου οὐκ ἵσου ἀμφοτέροις ὅντος. Περὶ ἐμοῦ μὲν γάρ εἰ ἔλεγον, ἀ οὗτος³⁷ ἐβούλετο, οὐδ' ἀν ἀπολογήσασθαι μοι ἐξεγένετο· τούτῳ δ' εἰ μὴ ὡμολόγουν, οὐδεμιᾷ ζημιᾷ ἔνοχος ἦν. "Ωστε πολὺ μᾶλλον τοῦτον παραλαμβάνειν ἔχρην ἡ ἐμὲ παραδοῦναι προσῆκεν. 'Εγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἡγούμενος πρὸς ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθῇ πυθέσθαι.

'Ενθυμεῖσθαι δὲ γρή, ὃ βουλή, ποτέροις γρή πιστεύειν³⁸ μᾶλλον, οἵς πολοὶ μεμαρτυρήκασιν ἡ ᾧ μηδεὶς τετόλμηκε, καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον τοῦτον ἀκινδύνως ψεύδεσθαι ἡ μετὰ τοσούτου κινδύνου τοιοῦτον ἐμὲ ἔργον ἐργάσασθαι, καὶ πότερον οἰτεσθε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθεῖν ἡ συκοφαντοῦντα αἰτιάσασθαι.

'Εγὼ μὲν γάρ ἐγνωκέναι ὑμᾶς ἡγοῦμαι, ὅτι Νικόμαχος³⁹ ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν πεισθεὶς τῶν ἐμῶν τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεται, οὐχ ὡς ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδεῖξειν, ἀλλ' ὡς ἀργύριον παρ' ἐμοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν. "Οσῳ γάρ δὶ τοιούτοι εἰσιν ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ πάντες αὐτοὺς φεύγουσι μάλιστα. 'Εγὼ δέ, ὃ βουλή,⁴⁰ οὐκ ἡξίουν, ἀλλ' ἐπειδήπερ με ἡτιάσατο, παρέσχον ἐμαυτὸν ὅ τι βούλεσθε γρῆσθαι, καὶ τούτου ἔνεκα τοῦ κινδύνου οὐδενὶ ἐγὼ τῶν ἔχθρῶν διηλάγην, οὐ ἐμὲ ἥδιον κακῶς λέγουσιν ἡ σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινοῦσι, καὶ φανερῶς μὲν οὐδεὶς πώποτε ἐμὲ αὐτῶν ἐπεχείρησε ποιῆσαι κακὸν οὐδέν, τοιούτους δὲ ἐπιπέμπουσί μοι, οἵς ὑμεῖς οὐκ ἀν δικαίως πιστεύοιτε.

Πάντων γάρ ἀθλιώτατος ἀν γενοίμην, εἰ φυγὰς ἀδίκως⁴¹ καταστήσομαι, ἅπαις μὲν ὅν καὶ μόνος, ἐρήμου δὲ τοῦ οἴκου γενομένου, μητρὸς δὲ πάντων ἐνδεοῦς οὕσης, πατρίδος δὲ

τοιαύτης ἐπ' αἰσχίσταις στερηθεὶς αἰτίαις, πολλὰς μὲν ναυ-
μαχίας ὑπὲρ αὐτῆς νεναυμαχηκώς, πολλὰς δὲ μάχας μεμαχη-
μένος, κόσμιον δ' ἐμαυτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρ-
χίᾳ παρασχών.

- 42 Ἐλλὰ γάρ, ὃ βουλή, ταῦτα μὲν ἐνθάδε οὐκ οἶδ', ὅ τι
δεῖ λέγειν· ἀπέδειξα δ' ὑμῖν, ώς οὐκ ἐνῇν σηκὸς ἐν τῷ χω-
ρίῳ, καὶ μάρτυρας παρεσχόμην καὶ τεκμήρια. "Α χρὴ μεμνη-
μένους διαγιγνώσκειν περὶ τοῦ πράγματος καὶ ἀξιοῦν παρὰ
τούτου πυθέσθαι, ὅτου ἔνεκα, ἐξὸν ἐπ' αὐτοφύρω φέλεγξαι,
43 τοσούτῳ χρόνῳ ὕστερον εἰς τοσοῦτόν με κατέστησεν ἀγῶνα,
καὶ μάρτυρα οὐδένα παρασχόμενος ἐκ τῶν λόγων ζητεῖ πι-
στὸς γενέσθαι, ἐξὸν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἀδικοῦντα ἀποδεῖ-
ξαι, καὶ ἐμοῦ ἀπαντας διδόντος τοὺς θεράποντας, οὓς φησι
παραγενέσθαι, παραλαβεῖν οὐκ ἔθελεν.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

Εἰσαγωγή. Τὸ πάλαι ἐν Ἀθηναῖς δὲν ὑπῆρχον οὔτε πτωχοκομεῖα οὔτε τὰ ἄλλα σήμερον πολυνάριθμα εὐεργετικὰ ἴδρυματα· ώς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι εἰχον φηφίσει διὰ νόμου νὰ παρέχουν χρηματικόν τι βοήθημα εἰς πάντα ἀδόντα τοιοῦτος δὴ τὸ δέκατον περιουσίαν μικροτέραν τῶν τριῶν μιῶν (= 300 δραχμῶν) καὶ τοιαύτην σωματικὴν βλάβην, ὡστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἔργαζεται πρός ατῆσιν τῶν πρός τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Τὸ βοήθημα τοῦτο, τὸ δποῖον ἐλάμβανεν ἕκαστος τῶν ἀδυνάτων, ἦτο διάφορον ως πρός τὸ ποσὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· κατὰ τὸν χρόνον δημοσίου τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ παρόντος λόγου ἦτο καθ' ἕκαστην εἰς δρυπόλος (= $\frac{1}{6}$ τῆς δραχμῆς). Ἀλλὰ πρός λῆψιν τοῦ βοηθήματος τούτου ὥφειλε πᾶς θεωρῶν ἔαυτὸν ως ἀδύνατον νὰ ὑποβάλῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους αἰτησιν βοηθείας εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἢ δποία ἐδοκίμαζε τὸν ἀδυνάτους, ἐξήταξε δηλ. αὐτούς, ἐὰν πράγματι ἦσαν ἀξιού τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινον πολλαὶ καταχοήσεις, ἐπετρέπετο τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινον πολλαὶ καταχοήσεις, ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ εἰσαγγελῇ (= καταγγείλῃ) τὸν αἰτοῦντα τὸ βοήθημα ως ἀπατεῶνα, νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας ἐνώπιον τῆς βουλῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ προφορικῶς τὴν καταγγελίαν τοῦ, εἰς δὲ τὸν ἀδύνατον ν' ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀδυνάτου ἡ βουλὴ ἀπεφάσισε περὶ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τοῦ βοηθήματος. Ὁ δὲ δοκιμασθεὶς καὶ τυχὸν τοῦ βοηθήματος ἀδύνατος ὥφειλε νὰ ὑποβάλλεται εἰς νέαν κατ' ἔτος δοκιμασίαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς ἕκαστοτε νέας βουλῆς.

Καὶ δὲ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγου εἶχε δοκιμασθῆ πολλάκις ως τοιοῦτος καὶ ἐλάμβανεν ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῆς πολιτείας τὸ νόμιμον βοήθημα. Κατὰ τὴν τωρινὴν δημοσίαν δοκιμασίαν κατήγγειλέ τις αὐτὸν διατελέντομενος 1) διτὶ οὗτος λαμβάνει ἀδίκως τὸ βοήθημα, διότι εἰναι ἵκανὸς σωματικῶς καὶ εὐπορος, καὶ 2) διτὶ οὗτος λόγῳ τῆς κακῆς τον διαγωγῆς εἰναι ἀνάξιος ἐπικονομίας. Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατηγοριῶν τούτων δὲ ἀδύνατος ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν δποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραφεν δὲ Λυσίας. Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη μετὰ τὸ 403 π.Χ.

- ¹ Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὃ βουλή, τῷ κατηγόρῳ, ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τουτονί. Πρότερον γὰρ οὐκ ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἣς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον εἴληφα. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδεῖξαι ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ήμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου· διὰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὕτος ἢ διὰ φθόνον.
- ² Καίτοι ὅστις τούτοις φθονεῖ, οὓς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνος ἂν ὑπὸν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; Οὐ γὰρ ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ οὐδ' ὡς ἐχθρὸν ἔκυτον με τιμωρεῖται· διὸ γὰρ τὴν πονηρίαν αὔτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε ἐχθρῷ πώποτ' ἐχρησάμην αὐτῷ. "Ηδη τοίνυν, ὃ βουλή, δῆλος ἔστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτῃ κεχρημένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμὶ πολίτης. Καὶ γὰρ οἷμαι δεῖν, ὃ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ιᾶσθαι. Εἰ γὰρ ἔξι λίσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξι καὶ τὸν ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διοίσω;
- ³ Περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτά μοι εἰρήσθω· ὑπὲρ δὲ μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἂν οἶόν τε διὰ βραχυτάτων ἐρῶ. Φησὶ γὰρ ὁ κατηγόρος οὐ δικαιώσει με λαμβάνειν τὸ παρὰ τῆς πόλεως ἀργύριον· καὶ γὰρ τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων, καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὡστε καὶ ⁵ ἄνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν. Καὶ τεκμηρίοις χρῆται τῆς μὲν τοῦ σώματος ἥώμης, ὅτι ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τῆς δ' ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.
- ⁶ Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εὐπορίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ἐμὸν βίον, οἵος τυγχάνει, πάντας ὑμᾶς οἴομαι γιγνώσκειν· ὅμως δὲ κάγὼ διὰ βραχέων ἐρῶ. Ἐμοὶ γὰρ ὁ μὲν πατήρ κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέ-

φων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δέ μοι οὕπω εἰσίν, οἵ με θεραπεύσουσι. Τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα δυναμένην ὥφελεῖν, ἦν αὐτὸς μὲν ἡδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, τὸν διαδεξόμενον δ' αὐτὴν οὕπω δύναμαι κτήσασθαι. Πρόσοδος δέ μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη πλὴν ταύτης, ἦν ἀν ἀφέλησθέ με, κινδυνεύσαμι' ἀν ὑπὸ τῆς δυσχερεστάτη γενέσθαι τύχη.

Μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ γε ἔστιν, ὡς βουλή, σῶσαι με δικαίως, ἀποιλέσητε ἀδίκως· μηδέ, ἀ νεωτέρω καὶ μᾶλλον ἐρρωμένω δηντὶ ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γιγνόμενον ἀφέλησθε· μηδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεημονέστατοι δοκοῦντες εἶναι νῦν διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἐλεεινοὺς ὅντας ἀγρίως ἀποδέξησθε· μηδὲ ἐμὲ τολμήσαντες ἀδικῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὄμοιώς ἐμοὶ διακειμένους ἀθυμῆσαι ποιήσητε. Καὶ γάρ ἀν ἀτοπον εἴη, ὡς βουλή,⁸ εἰ, ὅτε μὲν ἀπλῆ μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν φαινούμην λαμβάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ', ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τοῦτο ἀφαιρεθείην.

Δοκεῖ δέ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὸ μέγεθος ὁ κατήγορος⁹ ρος ἀν ἐπιδεῖξαι σαφέστατα μόνος ἀνθρώπων. Εἰ γάρ ἐγὼ κατασταθεὶς χορηγὸς τραγῳδοῖς προκαλεσάμην αὐτὸν εἰς ἀντίδοσιν, δεκάκις ἀν ἔλοιτο χορηγῆσαι μᾶλλον ἢ ἀντιδοῦναι ἄπαξ. Καὶ πῶς οὐ δεινόν ἔστι νῦν μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ πολλὴν εὐπορίαν ἔξισου δύναμαι συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰ δέ, διν ἐγὼ λέγω, τύχοι τι γενόμενον, ὄμοιογενῶν τοιοῦτον εἶναι με καὶ ἔτι πονηρότερον;

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἴππικῆς, ἡς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι¹⁰ πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τὴν τύχην δείσας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθείς, οὐ πολὺς ὁ λόγος. Ἐγὼ γάρ ἡγοῦμαι, ὡς βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειριοῦνται τὸ συμβεβηκός πάθος.

Ὥν εἰς ἐγώ, καὶ περιπεπτωκώς τοιαύτη συμφορᾶς ταύτην ἐμαυτῷ ῥᾷστωνην ἔξηγορον εἰς τὰς δόδοις τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων.

11 “Ο δὲ μέγιστον, ὃ βουλή, τεκμήριον, ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν ἄλλ’ οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὗτός φησιν, ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, ῥάδιόν ἐστι μαθεῖν· εἰ γάρ ἐκεκτήμην οὐσίαν, ἐπ’ ἀστράβης ἀν ωχούμην, ἄλλ’ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους ἀνέβαινον· νυνὶ δέ, ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτῆσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι χρῆσθαι πολλάκις.

12 Καίτοι πῶς οὐκ ἀποπόν ἐστιν, ὃ βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν ἐπ’ ἀστράβης ὁχούμενον ἐώρα με, σιωπᾶν (τί γάρ ἀν καὶ ἔλεγεν;), ὅτι δ’ ἐπὶ τοὺς ἡτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς, ὡς δυνατός εἰμι; Καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἄλλων μιᾶς χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν, ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, ὅτι δ’ ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίω χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰμὶ τῶν δυναμένων; Οἵτις ἐγώ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.

13 Τοσοῦτον δὲ διενήνοχεν ἀναισχυντίᾳ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσούτους ὅντας εἰς ὄν, ὡς οὐκ εἰμὶ τῶν ἀδυνάτων ἐγώ. Καίτοι εἰ τοῦτο πείσει τινάς ὑμῶν, ὃ βουλή, τί με κωλύει ακληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ ὑμᾶς ἐμοῦ μὲν ἀφελέσθαι τὸν ὀβολὸν ὡς ὑγιαίνοντος, τούτῳ δὲ ψηφίσασθαι πάντας ὡς ἀναπήρω; Οὐ γάρ δήπου τὸν αὐτὸν ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσεσθε τὸ διδόμενον, οἱ δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον ὅντα ακληροῦσθαι 14 κωλύσουσιν. Ἀλλὰ γάρ οὕτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε γνώμην οὕθ’ οὕτος ὑμῖν, εῦ ποιῶν. ‘Ο μὲν γάρ ὁσπερ ἐπιακλήρου τῆς συμφορᾶς οὔσης ἀμφισβητήσων ἦκει καὶ πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἰμὶ τοιοῦτος, οἶον ὑμεῖς ὄρατε πάντες· ὑμεῖς δὲ (ἢ τῶν εὖ φρονούντων ἔργον ἐστὶ) μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.

Λέγει δέ, ώς ίντριστής είμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς¹⁵ διακείμενος, ὥσπερ, εἰ φοβερῶς ἐνομάσεις, μέλλων ἀληθῆ λέγειν, ἀλλ᾽ οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιήσων. Ἐγὼ δ' ίμᾶς, ὡς βουλή, σαφῶς οἶμαι δεῖν διαγιγνώσκειν, οἵς τ' ἐγγωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ίντρισταῖς εἶναι καὶ οἵς οὐ προσήκει. Οὐ γάρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως διακειμένους ίντρει-¹⁶ ζειν εἰκός, ἀλλὰ τοὺς πολλῷ πλειό τῶν ἀναγκαίων κεκτημένους· οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς σώμασιν ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μάλιστα πιστεύοντας ταῖς αὐτῶν ἔργαις· οὐδὲ τοὺς ἥδη προβεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς διανοίαις χρωμένους.

Οἱ μὲν γάρ πλούσιοι τοῖς γρήμασιν ἔξωνοῦνται τοὺς κιν-¹⁷ δύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σωφρονεῖν ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγράμμης ἀξιοῦνται τυγχάνειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἔξαμαρτάνουσιν ὄμοιώς ἐπιτιμῶσιν ἀμφότεροι· καὶ τοῖς μὲν ίσχυροῖς¹⁸ ἐγγωρεῖ μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν, οὓς ἂν βουληθῶσιν, ίντρει-ζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν οὕτε ίντριζομένοις ἀμύνεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας οὕτε ίντριζειν βουλομένοις περιγίγνεσθαι τῶν ἀδικουμένων. "Ωστε μοι δοκεῖ ὁ κατήγορος εἰπεῖν περὶ τῆς ἐμῆς ίντρεως οὐ σπουδάζων, ἀλλὰ παιζῶν, οὐδ' ίμᾶς πεῖσαι βουλόμενος, ώς εἴμι τοιοῦτος, ἀλλ' ἐμὲ κωμῳδεῖν βουλόμενος, ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν.

"Ετι δὲ καὶ συλλέγεσθαι φησιν ἀνθρώπους ώς ἐμὲ πο-¹⁹ νηροὺς καὶ πολλούς, οἵ τα μὲν ἔαυτῶν ἀνηλώκασι, τοῖς δὲ τὰ σφέτερα σφέζειν βουλομένοις ἐπιβουλεύουσιν. "Τιμεῖς δὲ ἐνθυμήθητε πάντες, ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἐμοῦ κατηγορεῖ μᾶλλον ἢ τῶν ἀλλων, ὅσοι τέχνας ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν ώς ἐμὲ εἰσιόντων μᾶλλον ἢ τῶν ώς τοὺς ἀλλους δημιουργούς. "Εκαστος²⁰ γάρ ίμῶν εἴθισται προσφοιτᾶν ὁ μὲν πρὸς μαροπωλεῖον, ὁ δὲ πρὸς κουρεῖον, ὁ δὲ πρὸς σκυτοτομεῖον, ὁ δ' ὅποι ἂν τύχῃ,

καὶ πλεῖστοι μὲν ὡς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατεσκευασμένους, ἐλάχιστοι δὲ ὡς τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας αὐτῆς· ὅστ' εἴ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται τῶν ὡς ἐμὲ εἰσιόντων, δῆλον ὅτι καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων· εἰ δὲ κάκείνων, ἀπάντων Ἀθηναίων· ἀπαντες γάρ εἴθισθε προσφοιτᾶν καὶ διατρίβειν ἀμουγέπου.

- 21 ’Αλλὰ γάρ οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπολογούμενον πρὸς ἓν ἔκαστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν πλείω χρόνον. Εἰ γάρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων εἰρηκα, τί δεῖ περὶ τῶν φαύλων δμοίως τούτῳ σπουδάζειν; ’Εγὼ δ' ὑμῶν, ὡς βουλή, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ ἐμοῦ διάνοιαν,
 22 ἥνπερ καὶ πρότερον. Μὴ οὖν, οὗ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀποστερήσητέ με· μηδ', ἀ πάλι κοινῇ πάντες ἔδοτέ μοι, νῦν οὗτος εἰς ὃν πείσῃ πάλιν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. ’Επειδὴ γάρ, ὡς βουλή, τῶν μεγίστων ἀρχῶν ὁ δακίμων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς, ἡ πόλις ἡμῖν ἐψηφίσατο τοῦτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κοινὰς εἶναι
 23 τὰς τύχας τοῖς ἄπασι καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. Πῶς οὖν οὐκ ἂν δειλαιότατος εἴην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ μεγίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἴην, ἀ δ' ἡ πόλις ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὕτως διακειμένων, διὰ τὸν κατήγορον ἀφαιρεθείην; Μηδαμῶς, ὡς βουλή, ταύτη θῆσθε τὴν φῆφον.
 24 Διὰ τί γάρ ἂν καὶ τύχοιμι τοιούτων ὑμῶν; Πότερον ὅτι δι' ἐμέ τις εἰς ἀγῶνα πώποτε καταστὰς ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν; ’Αλλ' οὐδ' ἂν εἰς ἀποδείξειεν. ’Αλλ' ὅτι πολυπράγμων εἰμὶ καὶ θρασὺς καὶ φιλαπεχθήμων; ’Αλλ' οὐδ' ἂν αὐτὸς φήσειεν, εἰ μὴ βούλοιτο καὶ τοῦτο ψεύδεσθαι τοῖς ἄλλοις δμοίως. ’Αλλ' ὅτι λίαν ὑβριστὴς καὶ βίαιος; ’Αλλ' οὐ τοιαῦταις ἀφορ-
 25 μαῖς τοῦ βίου πρὸς τὰ τοιαῦτα τυγχάνω χρώμενος. ’Αλλ' ὅτι ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενόμενος ἐν δυνάμει κακῶς ἐποίησα πολ-

λούς τῶν πολιτῶν; Ἀλλὰ μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἔφυγον εἰς Χαλκίδα, καὶ ἔξον μοι μετ' ἐκείνων ἀδεῶς πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν ἀπελθών.

Μὴ τοίνυν, ὡς βουλή, μηδὲν ἡμαρτηκάς ὄμοιῶν ὑμῶν ²⁶ τύχοιμι τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ψῆφον θέσθε περὶ ἐμοῦ ταῖς ἀλλαις βουλαῖς, ἀναμνησθέντες, ὅτι οὕτε χρήματα διαχειρίσας τῆς πόλεως δίδωμι λόγον αὐτῶν οὕτε ἀρχὴν ἀρέας οὐδεμίαν εὐθύνας ὑπέχω νῦν αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ ὀβιολοῦ μόνον ποιοῦμαι τοὺς λόγους. Καὶ οὕτως ὑμεῖς μὲν ²⁷ τὰ δίκαια γνώσεσθε πάντες, ἐγὼ δὲ τούτων ὑμῶν τυχόν ἔξω τὴν χάριν, οὗτος δὲ τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μὴ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιβουλεύειν, ἀλλὰ τῶν ὄμοιῶν αὐτῷ περιγραφεσθαι.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἀττικὴ παρῆγε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα — ὅπως καὶ σήμερον — ἀφθόνως ἔλαιον, σῦκα καὶ διαφόρους ὄπώρας, ἀλλὰ σῖτον ἐλάχιστον, μὴ ἐπαρχοῦτα διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, ὁ ὅποιος ὑπερέβαινε τὰς 500.000 κατοίκων, ἐντοπίων καὶ ξένων διὰ τοῦτο ἡναγκάζοντο οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μετακομίζουν σῖτον ἐκ τῆς Σικελίας, ἐκ τῆς Αίγυπτου, τῆς Κύπρου, τῆς Θράκης καὶ ποὺ πάντων ἐκ τοῦ Πόντου.

Ἐδείκνυε δὲ ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία μεγίστην μέριμναν ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον τοῦ σῖτου· οὕτω πρὸς πρόδηλην ἐνδεχομένης σιτοδείας ἐφρόντιζε νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰς ἀποθήκας σῖτος ἀφθονος καὶ διὰ νόμου ὑπερχόειν τοὺς ἐμπόρους, τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἀγορὰν σῖτου, νὰ μεταφέρουν ἀντὸν εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλους λιμένας, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐπεδίωκον οὗτοι, δσάκις ἡ τιμὴ τοῦ σίτου ἐξέπιπτεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ωσαντας πρὸς πρόδηλην τῶν ἀδικιῶντας πονηροὶ ἦσαν τῶν σιτοπωλῶν, οἱ ὅποιοι μέτοικοι ὅντες μετήχοντο τα πάντα, διὰ νὰ αἰσχροκερδοῦν, εἰχε λάβει τὰ ἔξης μέτρα.

Πρῶτον, κατ' ἔτος ἐξέλεγεν ἰδίους ἄρχοντας, τοὺς σιτοφύλακας, πέντε διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ πέντε διὰ τὸν Πειραιᾶ, οἱ ὅποιοι ἔργον εἶχον νὰ καταργάφουν τὸ ποσόν τοῦ εἰσκομιζομένου σίτου καὶ νὰ μεριμνοῦν, ὥστε νὰ μὴ πωλῆται ὁ σῖτος, τὰ ἄλευρα καὶ ὁ ἄργος εἰς ἀνωτέραν τῆς ὄρισθεσης τιμήν. Δευτέρου, εἰχε γηρίσει δύο νόμους, διὰ τῶν ὅποιων ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποιηῆθαντον εἰς τοὺς σιτοπώλας α') νὰ ἀγοράζονταν συνεταιρικῶς καὶ εἰς βάρος τῶν σιτεμπόρων σῖτον περισσότερον τῶν πεντήκοντα φρομᾶν* ἢ μεδίμνων, καὶ β') νὰ κερδίζονταν περισσότερον τοῦ ἔνος δριβοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως ἐκάστου μεδίμνου.

*Ἀλλ' ἀμφοτέρους τοὺς νόμους τούτους παρέβησαν οἱ σιτοπῶλαι τοῦ παρόντος λόγου καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο καταγγελία κατ' αὐτῶν εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων· αὐτῇ κατ' ἀρχὰς μὲν ἥθελε νὰ καταδικάσῃ αὐτοὺς εἰς θάνατον χωρὶς νὰ διεξαχθῇ δίκη, ἀλλ' ἐπειτα τῇ πράσει βουλευτοῦ τυρός — τοῦ φρήτορος τοῦ παρόντος λόγου — παρέπεμψε

* Ο φρομὸς ἦτο μέτρον διὰ τὰ σιτηρὰ ἴσοδυναμοῦ πρὸς ἕτα μέδιμνον (γῆτοι 40 περίπου δικάδας).

τὴν ὑπόθεσιν εἰς τακτικὸν δικαστήριον, τὴν Ἡλιαίαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου, προεδρευομένου ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν, παρουσιώσθεις δὲ ἐν τῇ βουλῇ προτείνας τὴν παραπομπὴν τῆς ὑπόθεσεως εἰς τὸ δικαστήριον βουλευτῆς ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν διοῖσαν χάριν αὐτοῦ ἔχοντας ὁ Λασίας.

'Ο λόγος ἀπηγγέλθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ 386 π.Χ.

Πολλοί μοι προσελγήθασιν, ὃ ἄνδρες δικασταί, θαυ-¹
μάζοντες, ὅτι ἐγὼ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγόρουν,
καὶ λέγοντες, ὅτι ὑμεῖς, εἰς ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἥξε-
σθε, οὐδὲν ἥπτον καὶ τοὺς περὶ τούτων ποιουμένους τοὺς λό-
γους συκοφαντεῖν νομίζετε. "Οθεν οὖν ἡγάγκασμαι κατηγο-
ρεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.

'Ἐπειδὴ γάρ οἱ πρυτάνεις ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ²
αὐτῶν, οὕτως ὠργίσθησαν αὐτοῖς, ὥστε ἔλεγόν τινες τῶν
ἡγετώρων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρὴ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦνται
θανάτῳ ζημιῶσαι. 'Ηγούμενος δὲ ἐγὼ δεινὸν εἶναι τοιαῦτα
ἔθίζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστὰς εἶπον, ὅτι μοι δοκοίη
κρίνειν τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον, νομίζων εἰ μέν εἰ-
σιν ἄξια θανάτου εἰργασμένοι, ὑμᾶς οὐδὲν ἥπτον ἡμῶν γνώ-
σεσθαι τὰ δίκαια, εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖ αὐτοὺς
ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβάλλειν ἐπεχείρουν³
με λέγοντες, ὡς ἐγὼ σωτηρίας ἔνεκα τῆς τῶν σιτοπωλῶν
τοὺς λόγους τούτους ἐποιούμην. Πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλήν,
ὅτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις, ἔργῳ ἀπελογησάμην τῶν γάρ ἄλλων
ἥσυχίαν ἀγόντων ἀναστὰς αὐτῶν κατηγόρουν καὶ πᾶσι φα-
νερὸν ἐποίησα, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον, ἀλλὰ τοῖς νόμοις
τοῖς κειμένοις ἔβοήθουν.

'Ἡράμην μὲν οὖν τούτων ἔνεκα, δεδιώς τὰς αἰτίας αἰ-⁴
σχρὸν δ' ἡγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν ὑμεῖς περὶ⁵
αὐτῶν, ὅ τι ἀν βούλησθε, ψηφίσησθε.

- 5 Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβηθι καὶ εἰπὲ σὺ ἐμοί· μέτοικος εἶ; «Ναί». Μετοικεῖς δὲ πάτερον ὃς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως ἢ ὃς ποιήσων, ὅτι ἂν βούλῃ; «'Ως πεισόμενος». "Αλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθνεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ' οὓς θάνατος ἡ ζημία; «Ἐγωγε». 'Απόκριναι δή μοι, εἰ δικολογεῖς πλείω σῆτον συμπρίασθαι πεντήκοντα φορμῶν, ὃν δικόμος ἔξειναι κελεύει. «Ἐγώ τῶν ἀρχόντων κελεύόντων συνεπριάμην».
- 6 'Ἐὰν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὡς ἔστι νόμος, δις κελεύει τοὺς σιτοπώλακας συνωνεῖσθαι τὸν σῆτον, ἐὰν οἱ ἀρχοντες κελεύωσιν, ἀποψήφισασθε: εἰ δὲ μή, δίκαιον ὑπᾶξ καταψηφίσασθαι. 'Ημεῖς γάρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, δις ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σῆτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι.
- 7 Χρῆν μὲν τοίνυν, ὃ ἄνδρες δικασταί, ἵκανὴν εἶναι ταῦτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν δικολογεῖ συμπρίασθαι, διὸ δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους δικασθατε ψηφιεῖσθαι: ὅμως δ' ἵνα πεισθῆτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται, ἀνάγκη διὰ μακροτέρων εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.
- 8 'Ἐπειδὴ γάρ οὗτοι τὴν αἰτίαν εἰς ἐκείνους ἀνέφερον, παρακαλέσκοντες τοὺς ἀρχοντας ἡρωτῶμεν. Καὶ οἱ μὲν τέταρες οὐδὲν ἔφασκαν εἰδέναι τοῦ πράγματος, "Ανυτος δ' ἔλεγεν, ὡς τοῦ προτέρου χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος ἦν δικός, τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων συμβουλεύσειεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονικοῦσιν, ἥγομενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὀνομάτοις ὃς ἀξιώτατον τούτους πρίασθαι: δεῖν γάρ αὐτοὺς ὀβολῷ μόνον πωλεῖν τιμιώτερον. 'Ως τοίνυν οὐ συμπριαμένους καταθέσθαι ἐκέλευεν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλους ἀντωνεῖσθαι συνεβούλευεν, αὐτὸν ὑμῖν "Ανυτον μάρτυρα παρέξομαι, καὶ ὡς

οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς τούτους εἶπε τοὺς λόγους, οὗτοι δὲ τῆτες συνωνούμενοι φαίνονται.

Μ αρτυρία

"Οτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες ¹⁰ συνεπρίαντο τὸν σῖτον, ἀκηράτε· ἡγοῦμαι δέ, ἐὰν ὡς μάλιστα περὶ τούτων ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπέρ αὐτῶν αὐτοὺς ἀπολογήσεσθαι, ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν· περὶ γάρ ὅν εἰσὶ νόμοι διαρρήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρὴ διδόναι δίκην καὶ τοὺς μὴ πειθομένους καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις τάνατία πράττειν;

'Αλλὰ γάρ, ὃ ἄνδρες δικασταί, οἴομαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν ¹¹ τούτῳ τῷ λόγῳ οὐκ ἐλεήσεσθαι· ἵσως δ' ἐροῦσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὔνοίᾳ τῆς πόλεως συνεωνοῦντο τὸν σῖτον, ἵν' ὡς ἀξιώτατον ἡμῖν πωλοῦεν. Μέγιστον δ' ὑμῖν ἐρῶ καὶ περιφανέστατον τεκμήριον, ὅτι ψεύδονται. 'Εχρῆν γάρ ¹² αὐτούς, εἴπερ ὑμῶν ἔνεκα ἐπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πωλοῦντας, ἔως ὁ συνεωνημένος αὐτούς ἐπέλιπε· νῦν δ' ἐνίστε τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν δραχμῇ τιμιώτερον, ὥσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι. Καὶ τούτων ὑμᾶς μάρτυρας παρέχομαι.

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν μὲν εἰσφορὰν εἰσενεγγ- ¹³ κεῖν δέη, ἣν πάντες εἴσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλὰ πενίαν προφασίζονται, ἐφ' οὓς δὲ θάνατός ἐστιν ἡ ζημία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ' εὔνοίᾳ φασὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρανομῆσαι. Καίτοι πάντες ἐπίστασθε, ὅτι τούτοις ἥκιστα προσήκει τοιούτους ποιεῖσθαι λόγους. Τάνατία γάρ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει· τότε γάρ πλεῖστα κερδαίνουσιν, ὅταν κακοῦ τινος ἀπαγγελθέντος τῇ πόλει τίμιον τὸν σῖτον πωλῶσιν.

Οὕτω δ' ἀσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὄρῶσιν, ¹⁴ ὥστε τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' αὐτοὶ

λογοποιούσιν, ἢ τὰς υκῆς διεφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ ἢ
ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας συνειλῆφθαι ἢ τὰ ἐμπόρια
κεκλησθαι ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι· καὶ εἰς
τοῦτ' ἔχθρας ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐν τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύου-
15 σιν ὑμῖν, ὥσπερ οἱ πολέμιοι. "Οταν γὰρ μάλιστα σίτου τυγ-
χάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πω-
λεῖν, οὐαὶ μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα, ἀλλ' ἀγαπῶμεν,
ἐὰν ὁ ποσούτινοσοῦν πριάμενοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν· ὥστ'
ἐνίστε εἰρήνης οὕσης ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα.

16 Οὔτω δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακο-
νοίας ἢ πόλις ἔγνωκεν, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὀνίοις ἀπασι-
τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ
τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε· καὶ πολλάκις ἡδη
παρ' ἐκείνων πολιτῶν δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε,
ὅτι οὐχ οἷοι τ' ἡσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. Καί-
τοι τί χρὴ αὐτοὺς τοὺς ἀδικοῦντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, ὅπότε
καὶ τοὺς οὐ δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε;

17 'Ενθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστιν ἀποψη-
φίσασθαι. Εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε ὅμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ
τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς
εἰσπλέουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν ἐποιοῦντο,
οὐδεὶς ἂν εἶχε τοῖς ἀποψηφισαμένοις ἐπιτιμᾶν· ἐφ' ὑμῖν γὰρ
ὅποτέροις βούλεσθε πιστεύειν· νῦν δὲ πῶς οὐ δεινὰ ἂν δό-
ξαιτε ποιεῖν, εἰ τοὺς ὅμολογούντας παρανομεῖν ἀζημίους
18 ἀφήσετε; 'Αναχμήσθητε δέ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν
ἡδη ἔχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν ἀρνουμένων καὶ μάρτυρας
παρεχομένων θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους ἡγησάμενοι
τοὺς τῶν κατηγόρων λόγους. Καίτοι πῶς ἂν οὐ θαυμαστὸν
εἴη, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων δικάζοντες μᾶλλον ἐπι-
θυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνουμένων δίκην λαμβάνειν;

19 Καὶ μὲν δή, ὃ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανε-

ρὸν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πεύσονται, ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε, ἡγούμενοι, ἐὰν μὲν θάνατον τούτων καταγράτε, κοσμιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἐὰν δ' ἀξιμίους ἀφῆτε, πολλὴν ἀδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἔσεσθε ποιεῖν, ὅ τι ἂν βούλωνται. Χρὴ δέ, ὡς ἀνδρες δικασταί, μὴ μόνον 20 τῶν παρεληλυθότων ἔνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος ἔνεκα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· οὕτω γάρ ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. Ἐνθυμεῖσθε δέ, ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλεῖστοι περὶ τοῦ σώματός εἰσιν ἡγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἔξ αὐτῆς ὀφελοῦνται, ὥστε μᾶλλον αἱροῦνται καθ' ἕκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς κινδυνεύειν ἢ παύεσθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαίνοντες.

Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἵκετεύωσι, 21 δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν τε πολιτῶν, οἱ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους, ἐφ' οὓς οὗτοι συνέστησαν· οἵτις ὑμεῖς χαριεῖσθε καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε, δίκην παρὰ τούτων λαμβάνοντες. Εἰ δὲ μή, τίν' αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔξειν, ἐπειδὸν πύθωνται, ὅτι τῶν καπήλων, οἱ τοῖς εἰσπλέουσιν ὠμολόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφίσασθε;

Οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· περὶ μὲν γάρ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων, ὅτου δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγόρων πυθέσθαι, τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἀπαντεῖς ἐπίστασθε. Ἐὰν οὖν τούτων καταψηφίσησθε, τά τε δίκαια ποιήσετε καὶ ἀξιώτερον τὸν σῖτον ὀνήσεσθε· εἰ δὲ μή, τιμιώτερον·

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

§ 1. ήσυχίαν ἄγω ζῶ ἡσύχως. — πράγματα ἐνοχλήσεις, ἀνησυχίαι. — αἰτία κατηγορία. — οἶόν τε (δηλ. ἔστι) εἶναι δυνατόν. — οἱ μὴ γεγονότες ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη γεννηθῆ, οἱ ἀγέννητοι. — διὰ τοὺς τοιούτους, δηλ. τοὺς συκοφάντας.

§ 2 - 3. ἀπορος δύσκολος.—ὅτι ἄγων ὁ δικαστικὸς ἄγων, ἡ δίκη.—ἀπογράφομαι κατηγοροῦμαι (ἐγγράφως). — ἐλάαν (= ἐλαίαν), δηλ. μορίαν.—οἱ ἐωνημένοι (τοῦ ὀνοῦματος) ἐκεῖνοι ποὺ είχον μισθώσει (παρὰ τῆς πολιτείας).—πυνθανόμενοι ζητοῦντες πληροφορίας (ἄνηστοι τῆς πολιτείας).—ώς ὑποκμ. τῆς μτχ.: οἱ συκοφάνται (δηλ. ὁ Νικόδηφάνισα μορίαν).—ἀπελέγχω μαχος καὶ οἱ παρακινήσαντες αὐτὸν εἰς τὴν κατηγορίαν).—ἀπελέγχω (τι) ἀνασκευάζω, ἀποδεικνύω τι ψευδές: ἐμοὶ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι ὅτι δὶ’ ἐμὲ αὐτὴν ἡ κατηγορία θὰ ἡτο δυσκολωτάτη πρὸς ἀνασκευήν: ὅτι εἰς ἐμὲ θὰ ἡτο δυσκολώτατον νὰ ἀνασκευάσω αὐτὴν τὴν κατηγορίαν.—περὶ ὧν οὗτος...=ἄμ' ὑμῖν... ἀκούσαντα περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκῶς ἥκει ἐνῷ συγχρόνως μὲ σᾶς... ἥκουσα τὴν κατηγορίαν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς (ὁ κατήγορος) μοιχθηρῶς ἐπινοήσας ἥλθε καὶ διετύπωσε κατ’ ἐμοῦ ἐνώπιόν σας.—διαγιγνώσκω κρίνω, ἀποφασίζω.—καὶ περὶ τῆς π. καὶ περὶ τῆς οὐσίας, καθόσον ὁ κατηγορούμενος ἐν περιπτώσει καταδίκης θὰ ἔξωρίζετο καὶ ἡ περιουσία του θὰ ἐδημεύετο· ίδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον. — διδάσκω διαφωτίζω.

§ 4. Πείσανδρος, 'Αθηναῖος, ἐκ τοῦ Δήμου τῶν Ἀχαρνῶν ὑπῆρξεν εἰσηγητὴς τοῦ κατασταθέντος ἐν 'Αθήναις τὸ 411 πολιτεύματος τῶν τετρακοσίων μετὰ τὴν κατάλυσιν τούτων κατέψυγε εἰς τὴν Δεκέλειαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ δὶ’ αὐτὸν ἐδημεύθη ἡ περιουσία του.—χωρίον κτήμα.—τὰ ὄντα τὰ ὑπάρχοντα, τὰ κτήματα, ἡ περιουσία.—δωρεάν ὡς δῶρον (διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὸν φόνον τοῦ Φρυνίχου, ἐνὸς τῶν τετρακοσίων).—πριάμενος, ἀδρ. α' (ἄστρος) μτχ. τοῦ ὀνοῦματος ἀγοράζω.—ἐκμισθῶ τι δίδω κάτι ἐπὶ μισθώματι, μισθώνω κάτι.—εἰρήνης οὐσης, τὸ 404/3.

§ 5. ἐλάα, δηλ. μορία.—τοῦ προτέρου χρόνου (= τῶν ἐν τῷ

προτέρω χρόνω γεγενημένων), της αιτίας εἰς τὸ ζημιοῦσθαι· Ζημιοῦμαι τιμωροῦμαι.— δι’ ἡμᾶς = δι’ ἐμὲ ἐξ αιτίας μου.

§ 6-8. ὁ πόλεμος, δῆλος ὁ πελοποννησιακός.—τὰ πόρρω τὰ
(ἀγροτικά) κτήματα τὰ εὐρισκόμενα εἰς ἀπομεμακρυσμένα σημεῖα τῆς
Αττικῆς.—ὑπὸ Λακεδ., ἐκ τῆς Δεκελείας.—ὑπὸ τῶν φίλων ὑπὸ τῶν
ἰδικῶν μακρινούς στρατιωτῶν.—δίκην δίδωμι ύπερ τινος τιμωροῦμαι διὰ
τι.—ἄλλως τε καὶ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ: καὶ μάλιστα.—ὅτι,
αἰτιγκ.—ἀπρατος ἀπώλητος.—πλεῖν = πλέον.—έξεκοπτον, οἱ ἄν-
θρωποι: ἔκκοπτω ἐκρύψων.—ἐν ᾧ (δῆλος χρόνῳ) ὅτε.—ὅσῳ καθό-
σον.—τῶν τ. ἐπιμελεῖσθε, ἴδιον ἔργον τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ήτο νὰ ἐπι-
θεωροῦν καθ' ἕκαστον μῆνα τὴν κατάστασιν τῶν ιερῶν ἐλαῖων δι' ἐπι-
μελητῶν, τοὺς ὄποιους ἔξι ἑαυτῶν ἔξελέγον.—δασὺς κατάφυτος.—
ὄντα, ἡ μηχ. κατηγορούμενη. ἐκ τοῦ ἐπίστασθε.—ἴδιαι ἐλᾶαι ἐλᾶαι
ἰδιωτικά, ἀνήκουσαι εἰς ιδιώτας· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς μορίας, αἱ
ὄποιαι ήσαν δημόσιαι.—ἡ γῇ ψιλὴ γεγένηται ἀπομένει ἡ γῇ ἀπο-
γυμνωμένη (ἄνευ δένδρων).—τῶν αὐτῶν... κεκτημένων ἐνῷ οἱ
αὐτοὶ ὑπῆρξαν ιδιοκτῆται.—δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ-
τινα.—διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καθ' ὅλην (αὐτὴν) τὴν γρονικὴν πε-
ρίοδον (δῆλος καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ).—ἀφίμιτι τινα
τῆς αἰτίας ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας.—ἡ που βεβαίως.—ἀφ'
ὅμῶν ἐκ μέρους σας· νὰ συναρθῇ μὲ τὸ ἀζημίους γενέσθαι.

§ 9 - 10. ἀλλὰ γάρ ἀλλ' ὅμως.—πρίν... γενέσθαι, τὸ γίγνομαι
ἐπὶ χρόνου : παρέρχομαι, περνῶ.—ἀπομισθῶ = ἔκμισθω (§ 4).—
ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχ., τὸ 404/3.—τρίτῳ ἔτει... ἐνιαυτὸν = τρίτῳ
ἔτει... ἐμισθώσατο καὶ εἰργάσατο ἐνιαυτόν.—μισθοῦμαι τι λαμ-
βάνω κάτι ἐπὶ μισθώματι (: μὲ ἐνοίκιον).— ἐργάζομαι καλλιεργῶ.—
ὅμοιώς ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις (δῆλ. οὔτε ιδίαν ἐλάσσαν οὔτε μο-
ρίαν οὔτε σηκὸν παραλαβών).—μοι χάριν ἐμοῦ : παρακαλῶ.—ἴτε,
ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς παρισταμένους μάρτυρας, οἱ δόποιοι ἀναβάντες
ἐπὶ βάθρου, κειμένου πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος, ἐπιβεβαιοῦν
τὴ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κατηγορούμενου.

§ 11. ἐξήκει παρῆλθεν.—ἐπὶ Σουνιάδου ἄρχ., τὸ 397/6.—διστερού ἔργαζόμενος ὁ τελευταῖος καλλιεργητής.

§ 12 - 13. ἐν τῷ τέως χρόνῳ μέχρι τοῦδε.—ὅσοι φάσκοιεν = εἴ τινες φάσκοιεν = ὀσάκις τινὲς ἔλεγον.—δεινὸς σώφρων.—ἀκρ-

βής ἀκριβῶς ὑπολογίζων, προνοητικός.—εἰκῇ ἄνευ ὑπολογισμοῦ.—βῆς ἀκριβῶς ὑπολογίζων, προνοητικός.—εἰκῇ ἄνευ ὑπολογισμοῦ.—**ἀλογίστως** ἀπερισκέπτως.—ἡγανάκτουν ἄν, ἐδῶ ὁ πρτκ. μὲ τὸ ἄν δηλοῖ τὸ κατ' ἐπανάληψιν συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν: ἡγανάκτουν.—**εὐλογοῦμαι** ἐπαινοῦμαι.—**σκοπεῖν** ἄν = ὅτι ἐσκόπουν ἄν σκοπῶ εἴτετζω, ὑπολογίζω.—**ὅτι** (ἄν) κέρδος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι ποῖον κέρδος θὰ εἰχειν ἐκεῖνος ποὺ θὰ κατέστρεψε (σηκόν).—**περι-** ποιῶ = **σώζω** διατηρῶ, δὲν καταστρέψω.—**τί** ἄν διεπραξάμην τί θὰ ἐκέρδιζα.—**λαθὼν** ἐὰν ἔμενα ἀπαρατήρητος, ἐὰν δὲν μ' ἔβλεπε κανεὶς.—**ὑθρις** ὑπεροψία, αὐθάδεια, ἀροβία.—**εἰκός** (δηλ.. ἐστί), δί- καιον, πρέπον εἶναι.—**οὕτω** ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως.—**ἀντίδικος**, ἐδῶ: κατήγορος.—**ἐκ τούτων** σύμφωνα μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὑπολογισμούς (ποὺ ἀνέφερα προηγουμένως).—**ἀποφαίνω** ἀποδεικνύω.

§ 14. οὗτος, ὁ κατήγορος.—**ὑπὸ πενίας** διὰ ν' ἀνακουφίσω τὴν πενίαν μου (μὲ τὸ ἀσήμαντον κέρδος ποὺ θὰ μοῦ παρεῖχεν ἡ πώλησις τῶν ξύλων).—**τοῦ σηκοῦ δόντος** ἐὰν ὁ σηκὸς ὑπῆρχεν (ἐν τῷ κτή- ματι).—**ἀμπέλοις** ἐμποδῶν ήν (ὁ σηκὸς) παρημπόδιζεν ὁ σηκὸς ματι.—**ἀμπέλοις** ἐμποδῶν ήν (ὁ σηκὸς) παρημπόδιζεν ὁ σηκὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ακλημάτων.—**οἰκίας ἐγγύς** (ήν ὁ σηκός), ὥστε τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ακλημάτων.—**αἰτίας** (ήν) τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων δὲν ν' ἀσχημίζῃ αὐτήν.—**ἀπειρος** (ήν) τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων δὲν ἔξευρα τοὺς κινδύνους ποὺ θὰ διέτρεχα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.—**πολλὰς** ἄν..., τὸ ἄν καὶ εἰς τὸ ἀποφήναιμι καὶ εἰς τὸ γενομέ- νας=ἀποφήναιμι ἄν, ὅτι πολλαὶ... ἐγένοντο ἄν.

§ 15 - 16. μεθ' ἡμέραν ἐν καιρῷ ἡμέρας.—**ἔξεκοπτον**, κατὰ τοὺς ἴσχυρισμοὺς τοῦ κατηγόρου.—**ώσπερ οὐ δέον** (αἰτ. ἀπόλ.). ὠσὰν νὰ μη ἦτο ἀνάγκη.—**αἰσχρὸν** ήτο ἐπονείδιστον, ἔφερνε ἐντροπὴν (ώς σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδείας).—**ἴσως** ἄν τις ἡμέλησε τῶν πα- σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδείας).—**ἴσως** τις ἡμέλησε τῶν πα- σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδείας).—**ζημία**, ἐδῶ: τιμωρία, ποινή.—**περὶ αἰσχροῦ μόνον πράγματος**).—**ζημία**, ἐδῶ: τιμωρία, ποινή.—**ἄθλιος** δυστυχής.—**σύνοιδά τι** γνωρίζω τι, εἴμαι ἐν γνώσει τινός.—**ἔξημάρτανον**, οἱ δοῦλοι.—**ἐπ' ἔκείνοις** ήτο εἰς τὴν ἔξουσίαν ἔκει- νων ήτο.—**τιμωροῦμαι** ἐκδικοῦμαι.—**ἐλευθέροις** γενέσθαι, οἱ δοῦ- λοι: ἐτύγχανον τῆς ἐλευθερίας των, ἐὰν μήνυσίς τις παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ κυρίου των ἀπεδεικνύετο ἀληθής.

§ 17. οἰκέτης δοῦλος.—**παρίσταται** μοι μοῦ ἕρχεται εἰς τὸν

νοῦν.—τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάντων συνειδότων ἐνῷ τόσοι πολλοὶ μισθωταὶ ὑπῆρχαν καὶ ὅλοι ἐγνώριζον (ὅτι ἐν τῷ κτήματι ὑπῆρξε σηκός).—προθεσμίας οὐδεμιᾶς οὔσης..., προσδιορίζει αἰτιολογικῶς τό : προσῆκον (αἰτ. ἀπόλυτος) ὁμοίως ἄπασι ἀτλ. ἐνῷ ὁμοίως ἐνδιεφέροντο ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶχον καλλιεργήσει τὸ κτῆμα, νὰ είναι σῶσις (νὰ διατηρῆται) ὁ σηκός, διότι οὐδεμίᾳ προθεσμίᾳ ὑπῆρχε διὰ τὴν δικαιοτικὴν δίωξιν τῆς πράξεως (διότι δὲν παρεγράφετο αὐτὸ τὸ ἔγκλημα).—ἀπολύτω τινὰ ἀπαλλάσσω τινὰ (ἀπὸ τὴν κατηγορίαν).

§ 18. εἰ... καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην ἔὰν... ἐκανόνιζα καὶ αὐτὰ (ἐλάμβανα δηλ. τὰ μέτρα μου καὶ ὡς πρὸς τοὺς μισθωτὰς, συνεννοούμενος μὲ αὐτοὺς διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῆς καταστροφῆς τοῦ σηκοῦ).—ἀλλήλων, ἐκ τοῦ ταῦτα.—ἀποκρύπτομαι κρύπτω (μέσα μου) ἀπὸ τοὺς ἄλλους.—εἰδέναι, τὸ ἀπρμφ. ἐδῶ δηλοῦ τὸν σκοπόν.—διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὅντες εἰναι ἐχθροὶ ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά μου (καθ' ἑκάστην δηλ. φίλονικοῦ μὲ ἐμὲ διαμφισθῆτοντες τὰ δριαὶ ἢ ἄλλο τι τῆς ἴδιοκτησίας μου).

§ 19. οὕς, ἀντικρ. τοῦ παρασχέσθαι.—τοῦτον, δηλ. τὸν κατήγορον.—οὕτως ἔτσι ἀπεισκέπτως.—τὰ πρέμνα, ἐδῶ=τὸν σηκόν· πρέμνον κυρ. : κορμός, στέλεχος (δένδρου).—ἀνατίθεμαι φορτώνω (ἐδῶ : ἐπὶ τῆς ὑπὸ βοῶν συρομένης ἀμάξης).—ῳχετο, πρτκ. μὲ σημ. ἀρ. τοῦ οἴχομαι ἔχω ἀπέλθει ὠχετο ἀπάγων τὰ ξύλα ἐπῆρε τὰ ξύλα καὶ ἔφυγε.

§ 20 - 22. τότε, ὅτε δηλ. ἐγίνετο τὸ ἔγκλημα.—παρακαλῶ προσκαλῶ.—μάρτυρας, κτηριμ.—ὑπολείπω ἀργήω.—ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ διὰ τούτου τοῦ τρόπου.—ῆσθα ἀν τετιμωρημένος=έτετιμωρησο ἄν.—πράττω ἔνεκά τινος ἐνεργῶ πρὸς τὸ συμφέρον τινός.—πλεῖστον (ἀργύριον) πλεῖστα χρήματα.—ὑπὸ ἔνεκα.—δύναμις πολιτικὴ ἐπιρροή.—σοι, δτκ. χαριστικ.—τοὺς ἔννέα ἄρχοντας, ἐδῶ προφανῶς ἔννοεῖ μόνον ἔνα ἐκ τῶν ἔννέα ἄρχοντων, τὸν ἄρχοντα βασιλέα, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὅποιου ὑπήρχετο ἡ ἔξετασις τούτου τοῦ ζητήματος.—ἐπάγω τὸν ἄρχοντα ὀδηγῶ τὸν ἄρχοντα εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος, ἵνα ιδίοις δημασιν ἰδῃ αὐτό.—τινάς, ἐπεξήγησις τοῦ ἄλλους.—οἱ ἔξ 'Αρείου πάγου οἱ 'Αρεοπαγῖται.—ἄν συνήδεσαν θὰ ἀνεγνώριζον, θὰ ἐπειθοντο.—διαγιγνώσκω, ίδ. § 2-3 (σελ. 37).

§ 23. καὶ ταύτην ζημίαν=καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ μάρτυρας) ζημίαν.—έμοι τοῦτο ζημία γίγνεται τοῦτο καταλογίζεται εἰς βάρος μου.—θαυμάζω τινὸς παραξενεύομαι μέ τινα.—συκοφαντῶν ἔνας συκοφάντης (ὅπως ὁ κατήγορος).—ἀπορῶ τινος ἔχω ἔλλειψιν, στεροῦμαι τινός.

§ 24. ἐν τῷ πεδίῳ, νοεῖται ἡ μεγάλη πεδιάς τῶν Ἀθηνῶν ἡ διαρρεομένη ύπὸ τοῦ Κηφισοῦ.—πυρκαϊά, ἐδῶ: κορμοὶ καεισῶν μορίων (ἡ γεν. μορίων καὶ δὴ μορίων, ὡς ἐπίθ.)—καὶ ἐπεργάσασθαι καὶ τὸν ἵερὸν χώρον τούτων νὰ καλλιεργήσω.—δσφπερ καθόσον.

§ 25 - 26. οὗτοι περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι ἀποδίδω τόσην μεγάλην σπουδαιότητα (σημασίαν) εἰς τι.—καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν καὶ προσέπτι τὴν περιουσίαν μου.—μάρτ. τούτων, δηλ. τῆς διαγωγῆς μου ὡς πρὸς τὰς μορίας.—ἐπιμελουμένους (δηλ. τῶν μορίων) οἱ ὄποιοι ἐπιθεωρεῖτε τὰς μορίας (διὰ τῶν ἐπιμελητῶν· ίδ. § 6 - 8).—ἐπιγνώμονες, οὗτοι ἔδιον ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχον νὰ ἔξαριθώνουν τὸ ποσὸν τοῦ ἐπὶ τῶν μορίων καρποῦ, ἵνα εὑρίσκηται ἀσφαλῆς κάπως βάσις διὰ τὴν πώλησιν αὐτοῦ ύπὸ τῆς πόλεως· τοὺς ἐπιγνώμονας ἔξελεγον οἱ Ἀεροπαγῖται ἐξ ἑαυτῶν.—ἐργάζομαι, ίδ. § 9 - 10.—περὶ τὰς μορίας, δηλ. τὰς κατεστραμμένας.—χωρία γαῖαι, χώροι.—ἔζημιώσε με ὡς ἐργαζόμενον τά..., ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίου τῶν σηκῶν χώρου ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ προστίμου· ίδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—μικρὰς ζημίας, ἐννοεῖ τὴν χρηματικὴν ποινήν, τὴν ὅποιαν ἐπέβαλλεν ὁ Ἀρειος πάγος εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εὑρίσκετο ἔνοχος καλλιεργείας τοῦ πλησίου τοῦ σηκοῦ χώρου.—τοὺς περὶ τοῦ σώματος κινδύνους τοὺς κινδύνους τοὺς ἀπειλοῦντας τὴν (πολιτικὴν) ὑπαρξίαν μου, τὸ ἄτομόν μου· ποῖοι κινδύνοι ἥπελουν τὸν κατηγορούμενον, ἐὰν κατέστρεφε μορίαν ἡ σηκόν;—οὗτω περὶ οὐδενὸς ἥγοῦμαι ἀποδίδω τόσην μικρὰν σημασίαν εἰς τι.—τὰς πολλὰς ἐλάσσας, τὰς ἐν § 24 μνημονεύθεσας μορίας.—μᾶλλον εὐκολώτερον διατί; (§ 24).—οὗτω θεραπεύω τινὰ τόσον πολὺ μεριμνῶ περὶ τινος.—λαθεῖν (με) ἔξορύζαντα νὰ ἐκριζώσω χωρὶς νὰ μὲ ἔδουν.

§ 27. κρείττον συμφερώτερον, ἀκινδυνότερον.—ώς τότε δυνάμενος ὡς ἐὰν τότε (δηλ. ἐπὶ τῶν τριάκοντα) εἶχα (πολιτικὴν) ἐπιτροπὴν (καὶ ὡς ἐκ τούτου ἥδυνάμην νὰ παρανομήσω).—ώς νῦν διαβεβλημένος ὡς ἐὰν τώρα (δηλ. ἐπὶ τῆς δημοκρατίας) ἔχω διαβληθῆ (καὶ

ώς ἐκ τούτου διφείλω νὰ εῖμαι προσεκτικός).—μᾶλλον ἔξην, διότι ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδεμία δικαστική ἀρχὴ ὑφίστατο, ίδιως δὲ ὁ "Ἄρειος πάγος εἶχε καταλυθῆ.

§ 28. Ήν, α' προσώπου.—κακόνους εἰμί τινι διάκειμαι δυσμενῶς (ἐχθρικῶς) πρός τινα, εἶμαι ἐχθρός τινος.—περιέχει, δηλ. τὸ χωρίον· περιέχω περιβάλλω.—ἀερκτόν ἐστι δὲν εἶναι περιφραγμένον.—κάτοπτος δυνάμενος νὰ παρατηρηθῇ, δρατός.

§ 29. δεινὸν παράδοξον.—ἐπεργάζομαι καλλιεργῶ ἵερὸν χῶρον.—καθίστημι τινα εἰς κίνδυνον εἰσάγω τινὰ εἰς δίκην.—ἐπιμελητής ἡρημένος, δηλ. ὑφ' ὑμῶν, τῶν Ἀεροπαγιτῶν.—ἀπογράφω κατηγορῶ (ἐγγράφως).

§ 30 - 31. πιστὸς ἀξιόπιστος.—περὶ ὅν αὐτοὶ σύνιστε περὶ πραγμάτων, τὰ ὄποια σεῖς οἱ ίδιοι γνωρίζετε ἀκριβῶς.—τὰ τοιαῦτ'... = ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν λεγόντων τὰ τοιαῦτα· ἀνασχέσθαι, ἀδρ. β' ἀπρμφ. τοῦ ἀνέχομαι· ὁ ἀδρ. ἐν τῇ ὄριστκ. ἡνεσχόμην ἡνέχθην.—ἐνθυμοῦμαι ἔκ τινος λαμβάνω τι ὑπ' ὅψει.—ἐκ μην ἡνέχθην.—τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ.—καὶ ἡ ἄλλη πολιτεία καὶ προσέτι τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ.—καὶ τρ. καὶ εἰσφ. εἰσφέρων καὶ χ., ἡ δικιαγή μου ὡς πολίτου.—καὶ τρ. καὶ εἰσφ. εἰσφέρων καὶ χ., εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς ὄποιους κατέβαλλον οἱ πολῖται, ἐπεβάλλοντο καὶ πρόσθετοι χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς πλουσιωτέρους ἐξ αὐτῶν, ὥριζομένους ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχόντων ἡ τῶν φυλῶν αἱ ὑποχρεώσεις αὗται ἐκάλουντο λητουργίαι· ἡ διπλωνηροτέρα ὅλων τῶν λητουργιῶν ἦτο ἡ τριηραρχία· ὁ ἀναλαμβάνων αὗτὴν ὑπεχρεῦστο εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους νὰ ἔξοπλίσῃ μλαν τριήρη, τὴν ὄποιαν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως· ἡ εἰσφορὰ ἦτο φόρος ἔκτακτος ἐπιβαλλόμενος ἐν κατιρῷ πολέμου πρὸς πολεμικὰς παρασκευάς· ἡ δὲ χορηγία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς διπλάνης διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ χοροῦ τοῦ προοριζομένου τοῦ διὰ τὰς πραγμάτιας καὶ κωμῳδίας ἡ τὰς θρησκευτικὰς ἕορτάς.—τἄλλα λητουργῶν, ὡς ἄλλαι λητουργίαι ἀναφέρονται ἡ γυμνασιαρχία, ἡ ἀρχιθεωρία καὶ ἡ ἐστίασις· καὶ ἡ μὲν γυμνασιαρχία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς διπλάνης διὰ τὸν ἔωρατισμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐκγύμνασιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν· ἡ ἀρχιθεωρία εἰς τὴν ἀναδογὴν τῆς διπλάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὰς θεωρίας, τὰς ἐπισήμους

δηλ. ἀντιπροσωπείας τῆς πόλεως, τὰς ἀποστελλομένας εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας ἔθνικάς ἑορτάς καὶ εἰς τὴν Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους Ἱεροὺς τόπους· ἡ δὲ ἐστίασις ἥτο ἡ κατὰ διαφόρους ἑορτάς παράθεσις δείπνου ὑπὸ τοῦ ἐστιάτορος εἰς τοὺς φυλέτας αὐτοῦ.—ούδενός ἦττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν μὲν ἐλευθεριότητα (γενναιοδωρίαν) ὅχι ὀλιγωτέραν ἢ πὸ οἰονδήποτε ἐκ τῶν συμπολιτῶν μᾶς.

§ 32 - 33. ταῦτα = ταῦτας τὰς λητουργίας.—μετρίως ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ (διπανῶν δῆλο. ὅτι ἥτο νόμιμον).—περὶ τῆς ἀλληλησ οὐσίας προσέστι περὶ τῆς περιουσίας μου.—ἐπικίνδυνον, ἐννοεῖ τοὺς δικαστικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὄποιούς οὐδεὶς θὰ ἐνῆγεν αὐτόν, ἐὰν δὲν ἐληπιόργει προθύμως.—πράξας = εἴ ἐπράξα.—καθίστημι ἐμαυτὸν εἰς κίνδυνον ἐκθέτω τὸν ἔχυτόν μου εἰς κίνδυνον (δῆλο. εἰς δικαστικὴν δίωξιν).—τοῖς μεγάλοις, οἷαι εἶναι αἱ ὑπὲρ ἐμοῦ μὲν μεγάλην ἐλευθεριότητα ἐκτελεσθεῖσαι λητουργίαι.—τεκμηρίοις, κτυρμῇ τεκμήρια ἀποδείξεις.—περὶ τῶν μεγάλων προκειμένου περὶ τῶν μεγάλων (δῆλο. περὶ φυγῆς καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας).—περὶ ὧν = ταῦτα, περὶ ὧν.—περὶ ὧν κατηγορεῖ (= ταῦτα) ἢ κατηγορεῖ.

§ 34 - 35. βασανίζειν, οἱ δοῦλοι ὡς μάρτυρες ἐγίνοντο δεκτοὶ μόνον εἰς τὰς φονικὰς δίκις· εἰς τὰς λοιπάς, διὰ νὰ εἶναι αἱ καταθέσεις τῶν ἀξιόπιστοι, ἔπειταν οὕτοι νὰ ὑποβληθοῦν εἰς βάσανον.—ἰσχυρὸς ἀσφυλής.—οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπουσι ἰσχυριζόμενος, ὅτι κανὲν ἀξιόπιστον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς δούλους: ὅτι οἱ δούλοι διόλου δὲν εἶναι ἀξιόπιστοι.—περὶ αὐτῶν προκειμένου περὶ ἔχυτῶν.—κατηγοροῦσι (= καταγορεύουσι) μαρτυροῦν καθ' ἔχυτῶν, δόμολογοῦν τὸ ἔγκλημά των.—κατειπόντες, ἀδρ. β' μτχ. τοῦ καταγορεύων μαρτυρῶ ἐναντίον τινάς.—τῶν παρόντων κακῶν, δῆλο. τῶν βασάνων (μαστιγώσεων, στρεβλώσεων κ.τ.τ.).

§ 36 - 37. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅμως.—σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι (ἔδω: τὴν ἐνοχήν μου).—τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν (ὑμᾶς), δῆλο. ὅτι οὕτος συναισθάνεται ὅτι ἀδίκως κατηγορεῖ.—ἄλλως τε καὶ, διδ. § 6 - 8 (σελ. 38).—εἰ ἔλεγον, οἱ δοῦλοι.—ἔξεγένετο = ἔξην.—τούτῳ εἰ μὴ ὠμοιόγουν ἐὰν δὲν ἐβεβαίωνον (οἱ δοῦλοι) τοὺς λόγους τούτου.—οὐδεμιᾶ (ἄν) ζημίᾳ ἐνοχος ἦν, ἐὰν ἐκ τῆς βασάνου τῶν δούλων ἀπεδεικνύετο, ὅτι ὁ κατήγορος ψευδῶς κατηγόρει, εἰς οὐδεμίαν οὕτος τιμωρίαν ὑπέκειτο ὑπεχρεοῦτο μόνον, ἐὰν οἱ δοῦλοι ἐβλάπτοντο

κατὰ τὴν βάσανον, νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν δεσπότην αὐτῶν.—πρὸς ἐμοῦ πρὸς τὸ συμφέρον μου.

§ 38. ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—οἵς εἰς τούτους, διὰ τοὺς ὄποίους.—εἰκός (ἐστι) μᾶλλον πιθανώτερον εἶναι.—ἀκινδύνως, πρβλ. § 37 «οὐδεμιᾶς ζημιάς ἔνοχος ἦν».—ἔργον μετὰ τοσούτου κινδύνου πρᾶξις συνεπαγομένη τόσον μεγάλον κίνδυνον.—βοηθῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως προστατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως.

§ 39 - 40. γιγνώσκω σχηματίζω τὴν γνώμην.—ὅσῳ οἱ τοιοῦτοι... = ὅσῳ ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι εἰσιν οἱ τοιοῦτοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ... μάλιστα ὅσον σοβαρώτεροι καὶ ἐπικινδυνότεροι εἶναι οἱ τοιοῦτοι δικαστικοὶ ἀγῶνες, τόσον περισσότερον...—φεύγουσι ζητοῦντας ἀποφύγουν (δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς κατηγόρους).—οὐκ ἡξίουν, δηλ. φεύγειν οὐκ ἀξιῶ δὲν κρίνω ἀξιον τοῦ ἔαυτοῦ μου (ἀξιοπρέπες).—διηλλάγην, ἀδρ. β' πθτκ. μὲν μέσην σημ. τοῦ διαλλάττομαι συμφιλιώνομαι, συμβιβάζομαι.—τοιούτους, ὅπως τὸν Νικόμαχον.—ἐπιπέμπω τινά τινι ἔξαπολύ, ἔξερεθίζω τινὰ ἐναντίον τυνός.

§ 41. ἀθλιος, ιδ. § 15 - 16 (σελ. 39).—εἰ φυγάς... καταστήσομαι (κατασταίην) ἐάν θείειν ἔξορισθῇ.—ἀπαις μὲν ὅν..., ἐρήμου δὲ... γενομένου..., μητρὸς δὲ... οὕσης..., πατρίδος δὲ... στερηθεὶς αἰτίαις, αἱ μτχ. αἰτλγκ.: διότι δὲν ἔχω παιδιά, εἴμαι μόνος, τὸ σπίτι μου θὰ ἡρημάνωτο, ἡ μητέρα μου θὰ ἐστερεῖτο τῶν πάντων (δὲν θὰ είχε κανένα πόρον) καὶ ἐγὼ δὲν αἰσχροτάτας κατηγορίας θὰ ἐστερούμην (μιᾶς τόσον ὠραίας) πατρίδος.—νεναυμαχηκώς... μεμαχημένος... παρασχών, μτχ. ἐνδοτικαί.

§ 42 - 43. ἀλλὰ γάρ, ιδ. § 9 (σελ. 38).—ἐνθάδε, δηλ. ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔνθα δὲν ἐπετρέπετο παρέκβασις ἐκ τοῦ θέματος.—ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει.—διαγιγνώσκω, ιδ. § 2 - 3 (σελ. 37).—ὅτου, ἀναφρκ. ἀντων. πτ. γνκ. γένους οὐδ. (ὅ τι, γνκ. οὐτινος ἡ ὅτου).—ὅτου ἔνεκα τίνος, διατί.—παραγενέσθαι, δηλ. κατὰ τὸ ἔγκλημα.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

§ 1. οὐ πολλοῦ δέω δὲν χρείζομαι πολὺ, δὲν μοῦ λείπει πολὺ,
σχεδόν.—χάριν ἔχω τινὶ χρεωστῷ χάριν εἰς τινα, εὐχαριστῶ τινα.—
δ ἀγών, ιδ. 1, § 2-3 (σελ. 37).—πρόφρασις αἰτία, ἀφορμή.—ἐφ' ής
ἐπὶ τῆς ὄποιας στηριζόμενος.—ἐπιδείκνυμι ἀποδεικνύω.—ἀξιον οὐ-
τως ὥστε νὰ εἶμαι ἀξιος.—κίνδυνος δικαστικὸς ἀγών, δίκη.

§ 2-3. καίτοι καὶ ὅμως.—ἀποσχέσθαι, ἀδρ. β' ἀπρμφ. τοῦ
ἀπέχομαι ἀπέχω· ἂν ἀποσχέσθαι = ὅτι ἀπόσχοιτο ἄν.—πονηρία
κακία, κακὴ πρᾶξις.—τιμωρεῖται ζητεῖ νὰ ἐκδικηθῇ.—πώποτε ποτὲ
ἔως τώρα.—χρῶμαι τινι φίλῳ ἔχω τινὰ φίλον.—χρῶμαι συμφορᾶ
περιπίπτω εἰς συμφοράν.—δυστύχημα ἐλάττωμα, βλάβη.—ἐπιτη-
δεύματα ἀρεταί.—ἰῶμαι θεραπεύω. ἐδῶ: ἔξουδετερώνω, καλύπτω.
ἔξισου (= ἵσην) τῇ συμφορᾷ ὅμοίαν μὲ τὸ σῶμα ποὺ ἔχει τὴν
συμφοράν.—καὶ τὸν ἄλλον βίον, δηλ. τὸν ἡθικόν.—διάξω, δηλ.
ὅμοίως πρὸς τὸν σωματικὸν βίον.—διοίσω, μέλλ. τοῦ διαφέρω.

§ 4-5. ὑπὲρ ὡν = περὶ ὡν.—ώς ἂν οἱόν τε, δηλ. ή.—διὰ
βραχυτάτων (λόγων) συντομώτερα.—τὸ ἀργύριον τὸ χορηγού-
μενον (εἰς τοὺς ἀδυνάτους) χρηματικὸν βοήθημα, τὸ ἐπίδομα.—τῷ σώ-
ματι δύναμαι σωματικῶς εἴμαι δυνατὸς (ἰσχυρός).—τεκμηρίοις,
κτηγρι: τεκμήρια ἀποδείξεις.—ἐν τῇ τέχνῃ = ἐκ τῆς τέχνης.—σύνει-
μί τινι συναναστρέφομαι τινα.

§ 6. Βίος πόρος ζωῆς, τὰ μέσα πρὸς ζωήν, περιουσία.—**ΤΥΧΗ**—
νει, δηλ. ὥν.—τρίτον ἔτος τούτῳ ἐδῶ καὶ τρία ἔτη· νὰ συναφθῇ
μὲ τὸ τελευτήσασαν (δηλ. τὸν βίον).—Θεραπεύω περιποιοῦμαι
(κατὰ τὸ γῆρας), γηροκομῶ.—ώφελῷ βραχέα παρέχω βραχεῖαν ὀφέ-
λειαν, μικρὰ κέρδη.—χαλεπῶς ἐργάζομαι μὲ κόπον ἔξασκω.—τὸν
διαδεξόμενον ἑκεῖνον, ὅστις μέλλει νὰ διαδεχθῇ, νὰ συνεχίσῃ (διὰ λό-
γαρισμόν μου)· ἐννοεῖ δοῦλον πωλούμενον συνήθως ἀντὶ 5 - 6 μνᾶν.—
κτήσασθαι ν' ἀποκτήσω (δι' ἀγορᾶς), ν' ἀγοράσω.—γίγνομαι ὑπό^{τι}
τινι περιέρχομαι ὑπὸ τὸ κράτος (τὴν ἔξουσίαν) τινός: περιπίπτω εἰς τι.

§ 7-8. ἔστιν = ἔξεστιν.—ἔρρωμένος (πθτκ. πρκμ. μετκ. του

ρώννυμι) ώς ἐπίθ.: δυνατός, ἀκμαῖος.—πρεσβ... ἀφέλησθε = ἀφέλησθε (ἐμὲ) γιγνόμενον πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον.—περὶ τοὺς εἰς τούς.—κακὸν σωματικὸν ἐλάτωμα, ἀναπηρία.—ἔλεεινὸς ἔξιος οἴκτου, ἔξιολύπητος.—ἀγρίως ἀποδέχομαι τινα δεικνύομαι σκληρὸς (ἀπάνθρωπος) πρός τινα.—οἱ δμοίως ἐμοὶ διακείμενοι ὅσοι εὑρίσκονται εἰς τὴν Ιδίαν μὲν ἐμὲ κατάστασιν.—ἀπλῆ ἡ συμφορὰ μόνη ἡ ἀναπηρία.—εἰ... φαινόμην λαμβάνων ἐλα... φανερὰ ἐλάμβανον· ἀντὶ τῆς εὐκτ. φαινόμην ἀνεμένετο δριστικὴ ἔφαινόμην (διότι πρόκειται περὶ βεβαίου πράγματος), ἀλλ' ἐπέθη ἡ εὐκτ. κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὴν ἐπομένην εὐκτ. ἀφαιρεθείην.—προσγίγνομαι προστίθεμαι.—εἰ... τοῦτ' ἀφαιρεθείην ἐλα ἥθελον στερηθῆ τούτου (τοῦ ἐπιδόματος).

§ 9. καθίσταμαι χορηγὸς τραγῳδοῖς ὄριζομαι χορηγὸς διὰ τραγῳδοὺς (δι’ ἀγῶνα τραγῳδίας)· ἡ χορηγία ἦτο μία ἐκ τῶν λητουργιῶν· *ἰδ. 1, § 30 - 31* (σελ. 42).—**ἀντίδοσις** (τῆς οὐσίας) ἀνταλλαγὴ τῆς περιουσίας· πρὸς ἀποφυγὴν ἀδικιῶν κατά τὴν ἐπιβολὴν ληγουργιῶν ἐγίνετο τὸ ἔξῆς: ἐλαν τις ἐνόμιζεν, ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν ληγουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος νὰ ἀναλάβῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα αὐτοῖς νὰ προκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον εἰς ἀντίδοσιν, δηλ. ἀνταλλαγὴν τῶν περιουσιῶν των· ἐκεῖνος τότε ὑπεχρεοῦτο ἡ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ληγουργίαν ἡ νὰ ἀνταλλάξῃ τὴν περιουσίαν του πρὸς τὴν τοῦ προκαλοῦντος.—**δειγὸν** παράλογον.—**πονηρὸς** ἔθιλος (οἰκονομικῶς).

§ 10. ἵππικὴ (τέχνη) ἐπιδεξιότης (ἴκανότης) εἰς τὸ ἵππειν.—μιμηήσκομαι τινος πρός τινα ἀναφέρω τι εἰς τινα.—οὐ πολὺς δ λόγος, δηλ. ἔσται.—**δυστύχημα**, *ἰδ. § 2 - 3* (σελ. 45).—φιλοσοφῶ σκέπτομαι.—**ὅπως** πᾶς· ὡς ἀλυπότατα μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρους πόνους.—εἰς ἔγω, δηλ. εἰμί.—**ταύτην = τοῦτο** (τὸ ἵππειν).—**ράστωνη** (ράστος) εὔκολία, ἀνακούφισις.—**ἔξευρίσκω** ἔξετάξων εὑρίσκω, ἐπινοῶ.—εἰς τὰς διὰ τάς.—**τῶν ἀναγκαλων** (ὁδῶν), γνω. διαιρτκ.

§ 11-12. ὕβρις ὑπερηφάνεια (προερχομένη ἐξ εὐπορίας).—**ἀστράβη**, κυρ. : ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα (σαμάρι)· ἐπειτα—**ὅπως** ἐδῶ: ἡμίονος ἔχων τοιοῦτον ἐπίσαγμα.—**δχοῦμα** ἵππειν.—**κτήσασθαι**, *ἰδ. § 6* (σελ. 45).—**ὅτι** ἐπειδή.—**ἥτημένοι** ἔζητημένοι, δανεισμένοι.—

δυνατός, ἐδῶ : ἵκανός σωματικῶς καὶ εὔπορος.—μὴ κατηγορεῖν, τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ κατωτέρω χρῆσθαι, ἔχαρτ. ἐκ τοῦ πῶς οὐκ ἄτοπόν ἔστι...—οἰς... ἀμφοτέροις, δηλ. τῷ ἵππῳ καὶ ταῖς βακτηρίαις.

§ 13 - 14. διαφέρω τινός τινι ὑπερβαίνω (ὑπερτερῶ) τινα κατὰ τι.—κληροῦσθαι με τῶν ἐννέα ἀρχόντων (γν. διαιρτκ.) νὰ ἔκλεψῃ διὰ κλήρου μεταξύ (ώς εἰς ἐκ) τῶν ἐννέα ἀρχόντων· οἱ ἀρχοντες, ὅδιως οἱ ἀνάτεροι, ὥφειλον νὰ εἰναι ἀπηλλαγμένοι πάσης σωματικῆς βλάβης.—**δήπου** βεβαίως.—οἱ θεσμοθέται, οἱ ἐννέα ἀρχοντες ἔκτο λοῦντο καταχρηστικῶς καὶ θεσμοθέται εἰς τοὺς ἐννέα ἀρχοντας ἡτούντο ἀνατεθειμένη ἡ κλήρωσις τῶν ἀρχόντων.—ἀλλὰ γάρ ἀλλὰ δὲν θὰ γίνη τοῦτο διότι.—**εὐ ποιῶν** καὶ καλὰ κάνει (ποὺ δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην μὲ σᾶς): εὐτυχῶς.—**ώσπερ** ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς γνώμην ὡς ἔαν ἡ συμφορὰ ἡτο ἐπίκληρος κόρη: ἐπίκληρος ἐκαλεῖτο ἡ μονογενῆς θυγάτηρ, ἡ ὅποια δρφανή γινομένη ἐκληρονόμει δλην τὴν πατρικήν περιουσίαν καὶ ἡ ὅποια, διὰ νὰ μὴ περιέλθῃ ἡ περιουσία εἰς τὴν ξένην οἰκογένειαν, ὥφειλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πλησέστερον συγγενῆ ὅστιν δὲ πολλοὶ παρουσιάζοντο ισχυρίζομενοι, ὅτι ἡσαν πλησέστεροι συγγενεῖς, ἐγίνετο δίκη.—**ἀμφισβήτησαν**, δηλ. τῆς συμφορᾶς: ἀμφισβήτω τινος διεκδικῶ τι, ισχυρίζομαι ὅτι ἀνήκει τι εἰς ἐμέ.

§ 15 - 16. ὑβριστής ἀλαζών, θρασύς.—ἀσελγῶς διακείμενος = ἀσελγής αὐθαδῆς.—ώσπερ (μετὰ μτχ.) ὡς ἔαν.—φοβερῶς δνο- μάζω μεταχειρίζομαι φοβεράς δνομασίας, λέξεις (ὅπως εἰναι αἱ λ.: ὑβριστής, βίαιος, ἀσελγής).—ἀλλ' οὐ ταῦτα (=τοῦτο) ποιήσων = καὶ οὐ μέλλων ἀληθῆ λέγειν.—ἐὰν πάνυ πραόνως, δηλ. δνομάσῃ πάνυ πραόνως (=πράως) δνομάζω μεταχειρίζομαι ποὺλούς ἡπίας ἐκφράσεις.—διαγιγνώσκω διακρίνω.—έκχωρει εἰναι δυνατής ἐκφράσεις.—διαγιγνώσκω διακρίνω.—έκχωρει εἰναι δυνατής ἐκφράσεις.—**ὑβρίζω** φέρομαι ἀλαζονικῶς, αὐθαδῶς.—οἱ ἀπόρως διακείμετόν. —**ὑβρίζω** φέρομαι ἀλαζονικῶς, αὐθαδῶς.—οἱ ἀπόρως διακείμετοι οἱ ἄποροι.—**τῶν ἀναγκαίων**, ἔξ δνομαστκ. τὰ ἀναγκαῖα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.—οἱ πιστεύοντες ταῖς ἑαυτῶν φράσηις διακρίνωνται διακρίνωνται ταῖς δυνάμεις των.—οἱ δρώμαις ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὰς δυνάμεις των.—οἱ δρώμαις ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὰς δυνάμεις των.—οἱ δρώμαις ἐκεῖνοι, οἱ νέοι).—**ἐπιτιμῶ** τινι ψέγω, κατακρίνω τινά.—μηδέν, (ώς καὶ οἱ νέοι).—**ἐπιτιμῶ** τινι ψέγω, κατακρίνω τινά.—μηδέν,—δηλ. κακόν.—**ὑβρίζω**, ἐδῶ : βλάπτω, ἀδικῶ.—**ἔστιν** εἰναι δυνατόν.—

§ 17 - 18. ἔξωνοῦμαι ἔξαγοράζω.—κίνδυνος δικαστικὸς ἀγών. ἔξαμαρτάνουσιν δμοίως δσάκις περιπέπτουν εἰς παράπτωμα δμοίως (ώς καὶ οἱ νέοι).—**ἐπιτιμῶ** τινι ψέγω, κατακρίνω τινά.—μηδέν, (ώς καὶ οἱ νέοι).—**ἐπιτιμῶ** τινι ψέγω, κατακρίνω τινά.—μηδέν,—δηλ. κακόν.—**ὑβρίζω**, ἐδῶ : βλάπτω, ἀδικῶ.—**ἔστιν** εἰναι δυνατόν.—

άμυνομαι ἀποκρούω.—τοὺς ὑπάρχαντας, δηλ. τῆς ὑβρεως· ὑπάρχω τῆς ὑβρεως κάμω ἀρχὴν τῆς ἀδικίας.—περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός.—σπουδάζω σοβαρῶς ὄμλω.—παίζω χωρατεύω, ἀστείζομαι.—κωμῳδῶ διακωμῳδῶ, περιπατῶ.—καλὸν σπουδαῖον κατόρθωμα.

§ 19 - 20. ὡς ἔμε πρὸς ἐμέ, εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου.—πονηρός =; (§ 2 «πονηρία»).—ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινα.—ένθυμοῦμαι σκέπτομαι.—οὐδὲν οὐδόλως.—δημιουργὸς τεχνίτης.—ἔθιζομαι (εἴθισμα) συνηθίζω, ἔχω τὴν συνήθειαν.—προσφοιτῶ συγχάζω.—σκυτοτομεῖον ἐργαστήριον σκυτοτόμου, ὑποδηματοποιοῦ.—ὅποι ἂν τύχῃ, δηλ. προσφοιτῶν.—ἔγγυτάτω πλησίεστατα.—οἱ κατεσκευασμένοι οἱ ἐγκαθιδρυμένοι, οἱ ἔχοντες τὸ ἐργαστήριόν των.—καταγιγνώσκω τινὸς πονηρίαν θεωρῶ τινα (ώς) κακόν.—άμουγέπου κάπου, εἰς κάποιο μέρος.

§ 21 - 23. ἀλλὰ γάρ ἀλλ' ἀρκετὰ ταῦτα διάτι.—ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατὶ πρέπει.—ἀκριβῶς λεπτομερῶς.—νῦν, ἀνήκει εἰς τὸ ἐνοχλεῖν.—τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπὸ τοῦ κατηγόρου.—ὑπέρ=περί.—τὰ μέγιστα τὰ οὐσιωδέστατα, τὰ σπουδαιότατα (δηλ. ἡ πενία καὶ ἡ ἀναπηρία).—σπουδάζειν περὶ τῶν φαύλων δμοίως τούτων καὶ δεινούντις προθυμίαν (ζῆλον) διὰ πράγματα τόσον δλίγον σπουδαῖα, ὅσον οὖτος νοοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγόρου περὶ τῆς δικαιογῆς τοῦ ἀναπήρου λεγθέντα ἐν § 15 καὶ § 19.—διάνοια γνώμη.—οὗ μόνου, δηλ. τοῦ ὀβολοῦ.—μεταλαμβάνω τινὸς λαμβάνω μέρος ἐκ τινος, ἀπολαμβάνω τι.—τῶν ἐν τῇ πατρίδι, δηλ. ἀγαθῶν.—κοινῇ διὰ κοινῆς ἀποφάσεως.—ἀρχαῖ (δημόσια) ἀξιώματα.—δαίμων τύχη.—δείλαιος δυστυχής.—τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων, δηλ. ἀγαθῶν (ἐν τῷ ιδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ).—εἰ... ἀπεστερημένος εἶην, ἀντὶ ὄριστ. : εἰ... ἀπεστερημένος εἴμι (πρβλ. § 7-8 «εἰ... φαινοίμην λαμβάνων»).—προνοοῦμαι τινος λαμβάνω πρόνοιαν περὶ τινος.—ταύτη οὕτως.—τίθεμαι τὴν ψῆφον ψηφίζω, ἀποφασίζω.

§ 24 - 25. διὰ τί ἂν καὶ τύχοιμι τ. ὑμῶν; διατὶ ἀράγε θὰ σᾶς εὔρισκα τοιούτους (δηλ. δυσμενεῖς πρὸς ἐμέ);—καθίσταμαι εἰς ἀγῶνα περιπλέκομαι εἰς δίκην.—ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν, διὰ τῆς πληρωμῆς μεγάλου προστίμου ἡ διὰ τῆς δημεύσεως τῆς περιουσίας.—πολυπράγμων ὁ ἀναμειγνύμενος εἰς πολλά, περιέργος, ραδιοῦργος.—φριλαπε-

χθήμων ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμην ἐχθρούς, φίλερις.—τοῖς ἄλλοις, γένους
οὐδ.—τοιαύταις ἀφ. τοῦ βίου τυγχάνω χρώμενος = τοιαύτας
ἀφορμὰς τοῦ βίου κέκτημαι· ἀφορμὴ τοῦ βίου μέσα, κεφάλαιον
πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.—πρὸς τὰ τοιαῦτα = ὡσ-
τε τὰ τοιαῦτα πράττειν = ὡστε ὑβριστὴς καὶ βίαιος εἶναι.—
γίγνομαι ἐν δυνάμει ἀποκτῶ δύναμιν (πολιτικὴν), ἐπιφροήν.—μετὰ
τοῦ ὑμετέρου πλήθους μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατικῶν.—ἔξδν=εὶ¹
καὶ ἔξην.—μετ' ἔκεινων, δηλ. τῶν τριάκοντα.—ἀδεῶς ἀνευ φόβου,
ἐν ἀσφαλείᾳ (ὡς πτωχὸς ἀνάπτηρος).—πολιτεύομαι διάγω ὡς πολί-
της, ζῶ.

§ 26 - 27. μὴ τύχοιμι ὑμῶν ὅμοίων (=ὅμοίως δυσμενῶν)
εἴθε νὰ μὴ σᾶς εῦρω ὁμοίως δυσμενεῖς.—τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσι=
οῖων ἔτυχον ὑμῶν οἱ πολλὰ ἡδικηκότες.—τὴν αὐτὴν ψῆφον
τίθεμαι ταῖς ἀλλαις βουλαῖς ψηφίζω (ἀποφασίζω) οὕτως, ὅπως αἱ
βουλαὶ προηγουμένων ἐτῶν.—ὑπέχω εὐθύνας λογοδοτῶ.—οὕτως,
ἐὰν δηλ. ψηφίσετε, ὅπως αἱ βουλαὶ τῶν προηγουμένων ἐτῶν.—γιγνώ-
σκω χρίνω, ἀποφασίζω.—τούτων, δηλ. τῶν δικαίων.—ὑμῖν, ἀνή-
κει εἰς τὸ ἔξω τὴν χάριν.—τὴν χάριν τὴν ὀφειλομένην εὔγνωμοσύ-
νην.—περιγίγνεσθαι τῶν ὅμοίων=πειρᾶσθαι νικᾶν (ἐν δικαστη-
ρίῳ) τοὺς ὅμοίους.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

§ 1. πολλοί, νοοῦνται φίλοι τῶν σιτοπωλῶν.—ἐν τῇ βουλῇ, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἐγένετο ἡ καταγγελία κατὰ τῶν σιτοπωλῶν (ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον).—εἰ ως μάλιστα=εἰ τὰ μάλιστα καὶ ἂν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον).—ἀδικῶ παραβατίνω τοὺς νόμους.—οὐδὲν ἥττον οὐδόλως ὀλιγώτερον, ἐπίσης.—ποιοῦμαι τοὺς λόγους περὶ τινος=κατηγορῶ τινος.—ὅθεν πόθεν, διὰ ποίους λόγους (αἰτίας).

§ 2. πρυτάνεις, οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ πεντήκοντα βουλευταί, οἱ ὄποιοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας προϊδρυευον τῆς βουλῆς.—ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν ἀρχικαν (ἐπέτρεψαν) τὴν περὶ αὐτῶν (τῶν σιτοπωλῶν) κρίσιν (ἀπόφασιν) εἰς τὴν βουλήν.—ῳργίσθησαν, ὑποκυμ.: οἱ βουλευταί.—τῶν ῥητόρων=τῶν βουλευτῶν.—ἄκριτος ὁ μὴ δικαιούμενος, ἀδίκαστος.—οἱ ἔνδεκα, οὗτοι ἡσαν συναρχία ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀνδρῶν κληρουμένων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, εἰς τὸν ὄποιον συνηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεὺς: εἶχον δὲ οὗτοι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ καὶ ἐμερίμνων περὶ ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων σωματικῶν ποινῶν.—ζημιῶσαι, καθαρῶς τελε. ἀπαριφ. ἐκ τοῦ παραδούναι· ζημιῶ τιμωρῶ.—δεινὸν ἐπικίνδυνον.—κρίνειν κατὰ τὸν νόμον, δηλ. διὰ παραπομῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν Ἡλιαίαν· διότι ἡ βουλὴ εἶχε δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὴν μέχρι 500 δραχμῶν· ἐὰν δὲ τὸ ἕγκλημα ἀπῆγε μεγαλυτέραν ποινήν, εἰσῆγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον.—γιγνώσκω, ιδ. 2, § 27 (σελ. 49).

§ 3 - 4. ἐπεχείρουν, δηλ. τινὲς τῶν βουλευτῶν.—ὅτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις=ὅτε αὐτοὶ (οἱ σιτοπωλαί) ἐκρίνοντο· πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ δευτέρα συνεδρίασις τῆς βουλῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσθη νὰ παραπεμφθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν Ἡλιαίαν.—ἔργω ἐμπράκτως: διὰ τῆς στάσεως, τὴν ὁποίαν ἐτίθησα.—ἡσυχίαν ἄγω ἡσυχάζω, σιωπῶ.—βοηθῶ τοῖς νόμοις ὑποστηρίζω (ὑπερασπίζω) τοὺς νόμους.—ἡρξάμην, δηλ. κατηγορῶν τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ.—δεδιώς τὰς αἰτίας, διασάφησις τοῦ τούτων ἔνεκα αἰτίαι δέ: διαβολαί.

§ 5. ἀνάβηθι, δῆλο. εἰς τὴν πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος κειμένην ἔδραν.—σύ, ἀποτείνεται πρὸς τὸν προϊστάμενον τῶν κατηγορουμένων σιτοπωλῶν.—ἄλλο τι οὖν (νομίζεις) ἡ; λοιπὸν δὲν ...; —ἀξιῶ παραδέχομαι ὅτι εἴμαι ἄξιος.—οἶς, ὁ πληθ., διότι τὸ τι, εἰς ὃ ἀναφέρεται, περὶ ληπτικόν.—ἡ ζημία ἡ προσήκουσα, ἡ νόμιμος τιμωρία.—ἔγωγε (δῆλο. ἀξιῶ ἀποθανεῖν) μάλιστα.—συνωνοῦμαι συναγοράζω, ἀγοράζω μαζὶ μὲν ἄλλους (συνεταιρικῶς).—φορμός, ἴδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—ῶν, καθ' ἔλειν ἀντί: οὓς.—ἔξειναι, δῆλο. τινι συμπρίασθαι.—τῶν ἀρχόντων, δῆλο. τῶν σιτοφυλάκων περὶ τούτων ἴδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.

§ 6. ἀποψηφίσασθαι... καταψηφίσασθαι, δῆλο. αὐτοῦ ἀποψηφίζομαι τινος ἀθωών τινά.—παρεσχόμεθα ὑπεβάλομεν (ἐν τῇ ἐγγράφῳ κατηγορίᾳ).

§ 7. ἀπαγορεύων φαίνεται εἶναι φανερὸν ὅτι ἀπαγορεύει: ρητῶς ἀπαγορεύει.—κατὰ τῶν ἀρχόντων ὡς πρὸς τοὺς ἀρχοντας.—διὰ μακροτέρων ἐκτενέστερον.

§ 8 - 9. οὗτοι, δῆλο. οἱ σιτοπωλαι.—τὴν αἰτίαν, δῆλο. τοῦ συνωνεῖσθαι.—εἰς ἔκεινους, δῆλο. τοὺς ἀρχοντας (τοὺς σιτοφύλακας).—ἀναφέρω ἀποδίδω.—παρακαλῶ προσκαλῶ.—ἡρωτῶμεν, δῆλο. ἡμεῖς οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν β' συνεδρίασιν τῆς βουλῆς (§ 3).—οἱ μὲν τέταρες... "Ανυτος δέ, οἱ σιτοφύλακες τοῦ Πειραιῶς ἤσαν πέντε" ἐκ τούτων ὁ "Ανυτος ἦτο σιτοφύλακς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος καὶ κατὰ τὸ παρόν.—τίμιος εἰς ὑψηλὴν τιμὴν, ἀκριβός.—τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς (= πρὸς ἀλλήλους) μαχομένων ἐπειδὴ οὗτοι (οἱ σιτοπωλαι) προσέφερον (εἰς τοὺς σιτεμπόρους) ἀνωτέρων τιμὴν καὶ ἐφιλονίκουν μεταξὺ των (περὶ τοῦ τίς θὰ πλειοδοτήσῃ).—παρὰ τούτων, δῆλο. τῶν σιτοπωλῶν.—ῶνουμένοις, δῆλο. τὸν σῖτον.—ἀξιος εὐθηγός.—τούτους, δῆλο. τοὺς σιτοπωλας.—δεῖν, ἐκ τοῦ ἔλεγε.—διβολῶ κατὰ ἓνα διβολόν.—κατατίθεμαι ἀποθηκεύω.—ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι=ὑπερβάλλειν ἀλλήλους.—τῆτες (ἐπίρρ.) κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος.

§ 10. ἐὰν ὡς μάλιστα καὶ ἐν ἀκόμῃ (ὅπερ ἀπίθανον).—περὶ τούτων (δῆλο. τῶν πραγμάτων) περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως.—τούτων, δῆλο. τῶν ἀρχόντων.—περὶ ὧν, δῆλο. πραγμάτων (ὡς ἔδω περὶ σίτου).—διαρρήδην ρητῶς, σαφῶς.—δίδωμι δίκην τιμωροῦμαι.

§ 11 - 12. ἀλλὰ γὰρ ἀλλ' ὅμως.—έλεοῦμαι ἐπὶ τινι τυγχάνω ἑλέους (συγγνώμης) διά τι.—ἐπ' εύνοίᾳ τῆς πόλεως ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς πολίτας, διὰ τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν.—περιφανῆς καταφανής, πειστικός.—τῆς αὐτῆς τιμῆς, γνω. τοῦ τιμήματος.—έπιλείπει τινὰ δὲ σῖτος ἔξαντλεῖται εἰς τινὰ ὁ σῖτος.

§ 13. δεινὸν παράδοξον.—εἰσφοράν, περὶ αὐτῆς ίδ. 1, § 30 - 31 (σελ. 42).—εἴσεσθαι, μέλι. τοῦ οἶδα.—έφ' οἷς δὲ ὅσα.—καὶ λαθεῖν...=καὶ (ἅ) συνέφερεν αὐτοῖς λαθεῖν (ποιοῦσι) καὶ ὅσα εἶχον συμφέρον αὐτοὶ νὰ κάμνουν κρυφά.—ἐπ' εύνοίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ =ἐπ' εύνοίᾳ ὑμῶν.—τάναντία αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει τὰ συμφέροντα αὐτῶν εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν ἄλλων πολιτῶν.

§ 14 - 15. οὕτω ἄσμενοι μὲ τόσην χαράν.—λογοποιῶ πλάττω, ἐπινοῶ.—τὰς ναῦς, ἐδῶ: τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.—διεφθάρθαι, ἐκ τῆς τρικυμίας.—ἐκπλεούσας, ἐκ τοῦ Πόντου ἢ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου.—ἔμποριον ἐμπορικὸς λιμήν.—τὰς σπονδάς, νοεῖται ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη (387 π.Χ.).—ἀπορρηθήσεσθαι, μέλι. παθητ. ἀπαρεμφ. τοῦ ἀπαγορεύω διαλύω, ἀκυρώνω.—εἰς τοῦτ' ἔχθρας, δηλ. πρὸς ὑμᾶς.—καιρὸς κρίσιμος περίστασις.—ἀναρπάζω (τὸν σῖτον) κάμνω ἀνάρπαστον τὸν σῖτον (καὶ τὸν ἀποθηκεύω).—διαφέρομαι περὶ τῆς τιμῆς συζητῶ περὶ τῆς τιμῆς, «παζαρέύω».—ἀγαπῶ μένω εὐχαριστημένος.—δποσουτινοσοῦν, γεν. τοῦ τιμήματος: εἰς ὁσηνδήποτε τιμὴν (ὅσα - ὅσα).

§ 16. οὕτω γιγνώσκω τοιαύτην γνώμην σχηματίζω (μορφώνω).—κακόνοια δυσμένεια, ἐχθρότης.—τὰ ὕνια τὰ πράγματα ποὺ πωλοῦνται εἰς τὴν ἀγοράν.—ἀγοραγόμοι, ἄρχοντες, 5 εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ 5 εἰς τὸν Πειραιᾶ, οἱ ὄποιοι ἐφρόντιζον νὰ πωλοῦνται τὰ ὕνια εἰς τὴν ἀγοράν καθαρὰ καὶ ἀνόθευτα.—τέχνη ἐπάγγελμα.—χωρὶς ἔχωριστά, ἰδιαιτέρως.—ἀποκληρῶ ἐκλέγω διὰ κλήρου.—τὴν μεγίστην δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ τινα διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν (δηλ. ;).—έπικρατῶ τινος ὑπερισχύω τινός ἐδῶ: καταστέλλω τι.—όπότε ἀφοῦ.—φυλάττειν, δηλ. τοὺς ἀδικοῦντας.

§ 17 - 18. ἀπογιγνώσκω τινὸς ἀθωώνω τινά.—δμολογούντων=εἰ καὶ δμολογοῦσιν.—ἐπὶ τοὺς ἔμπόρους συνίστασθαι δτι συνεννοοῦνται καὶ συνεταιρίζονται ἐναντίον τῶν ἔμπορων (διὰ ν' ἀγο-

ράξουν εύθηγά και πωλοῦν ἀκριβά τὸν σῖτον. — ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσι ὅτι τηρεῖτε ἔχθρικὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐμπόρων, οἱ ὄποιοι εἰσάγουν τὸν σῖτον (: ἀπέναντι τῶν εἰσαγωγέων). — ἀλλην τινὰ ἀπολογίαν, πλὴν τῆς ὁμολογίας. — ἔχω (μετ' ἀπαρμφ.) = ; — ἐπιτιμᾶ τινι, ίδ. 2, § 17-18 (σελ. 47). — ἔφ' ὑμῖν (δηλ. ἦν ἂν) δικαίωμά σας θὰ ξήτο. — διποτέροις, δηλ. τοῖς κατηγόροις ἢ τοῖς κατηγορουμένοις. — καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον καταδικάζω τινὰ εἰς θάνατον. — ἔχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ ὄποιοι κατηγοροῦντο διὰ τοῦτο (ὅτι δηλ. συνηγόροχον τὸν σῖτον). — ἀρνουμένων καὶ μ. παρεχομένων ἂν καὶ ἡροῦντο (τὴν ἐνοχὴν των) καὶ παρουσίαζον μάρτυρας (περὶ τῆς ἀθρότητος των). — πιστὸς πειστικός. — μᾶλλον παρὰ τῶν ἀρν., ὡς β' ὅρος τῆς συγκρίσεως : ἢ παρὰ τῶν ὁμολογούντων.

§ 19 - 20. καὶ μὲν δὴ ἀλλ' ὅμως, καὶ ὅμως.—περὶ τῶν τοιούτων, δηλ. πραγμάτων ὑπόθεσεων (ἥτοι περὶ τοῦ σίτου).—κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει προσκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως.—πεύσονται, μέλλ. τοῦ πυνθάνομαι.—περὶ αὐτῶν, τῶν σιτοπωλῶν.—κόσμιος εὐπειθής εἰς τοὺς νόμους, νομοταγής.—πολλὴν ἀδειαν ψηφίζομαι τινι παρέχω διὰ τῆς ψήφου μου εἰς τινα πλήρη ἐλευθερίαν.—ἔνεκα τῶν παρεληλυθότων, δηλ. ἀμαρτημάτων.—έσονται, ὑποκρ.: οἱ λοιποὶ σιτοπωλαῖαι.—μόγις μόλις, ὄπωσδήποτε.—ἐκ ταύτης, ή ἐκ ἔνεκα.—τέχνη, id. § 16.—ἀγωνίζομαι περὶ τοῦ σώματος εἰσάγομαι εἰς δίκην καὶ κινδυνεύω νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον.—κινδυνεύω περὶ τῆς ψυχῆς διακινδυνεύω τὴν ζωήν μου.

§ 21. ἀντιβολῶ παρακαλῶ.—τῶν πολιτῶν, οἱ=τούτους τῶν πολιτῶν, οἱ.—οἱ... ἀπέθησκον, νοοῦνται οἱ τιμωρηθέντες σιτοφύλακες (πρβλ. § 16).—ἐφ' οὓς συνέστησαν, πρβλ. § 17 «ἐπὶ τὸν ἐμπόρους συνίστασθαι».—οἱς=τούτοις δέ, δηλ. τοῖς ἐμπόροις.—χαρίζομαί τινι εὐχαριστῶ τινα.—αὐτούς, τοὺς ἐμπόρους.—κάπηλοι μηροπωληταί ὁ ρήτωρ περιφρονητικῶς ἀποκαλεῖ οὕτω τοὺς σιτοπώλας.

§ 22. ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει. — ὅτου, ἀντωνυμία ἀναφρ. πτ. γν. γένους οὐδ. (ὅ τι, γν. οὐτινος ἡ ὅτου)· ἡ γεν. ὅτου δηλοῦ τὴν αἰτίαν=ἔνεκα τίνος.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A'. Περὶ ρητορικῆς.

Πολλοί ἀνθρωποι ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις των ἐντέχνως καὶ ζωηρῶς τέσσαν, ὥστε νὰ συγκινοῦν τοὺς ἀκρο-
ατής καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην των.

Τοῦτο ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἦτο κτῆμα διδύμων ἀνθρώπων, οἱ ὄποιοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολὺ. Τοιοῦτοι ἦσαν παρ' Οὐκέτῳ ὁ Νέστωρ, ὁ Οδυσσεὺς κ.λ.π., βραδύτερον δὲ ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Αριστείδης, ὁ Περιεκλῆς.

Θεμιστοκλῆς, ο Ἀριστείης, ο Ηρακλεῖς.
‘Η τοιαύτη ίκανότης λέγεται ἔμφυτος εὐγλωττία. Ταύτην ἔπρε-
πε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύ-
ρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην των. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἶχον τὴν ἔμ-
φυτον εὐγλωττίαν, προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ
τῆς ἀσκήσεως. Τοιουτοτρόπως ἥρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἔντεχνος ρη-
τορική, ἡ τέχνη τοῦ εὑ λέγειν. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς Σι-
κελίαν πρῶτοι δὲ διδάσκαλοι τῆς ρητορικῆς ἦσαν ὁ Κόραξ, ὁ ὄποιος
ὢρισεν αὐτήν, ὅτι εἶναι πειθοῦς δημιουργός, καὶ ὁ Τισίας, ὁ ὄποιος
συνέταξε ρήτορικὴν τέχνην. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ρη-
τορικὴ τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεον-
τίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ὅλας γνώσεις ὑπὸ τῶν σοφι-
στῶν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Ηε-
λοποννησιακοῦ ἴδιως πολέμου καὶ ἔξης, διότι συνετέλουν πολλοὶ λόγοι,
ώς αἱ συγχρεῖαι δίκαιαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, αἱ
πανηγύρεις, αἱ παντὸς εἰδούς συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευμα-
τικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. "Ἐνεκα τούτου ἥκμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ
τρία εἴδη τοῦ ρητορικοῦ λόγου: τὸ δικανικὸν εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ
συμβουλευτικὸν εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ τὸ
πανηγυρικὸν ἢ ἐπιδεικτικὸν εἰς τὰς ἑορτάς, πανηγύρεις καὶ συγ-
κεντρώσεις.

Μεταξύ τῶν ἀττικῶν ρητόρων διεκρίθησαν ὁ Λυσίας, ὁ μέγας ρητοροδιδάσκαλος Ἰσοκράτης, ὁ Ἰσαῖος, ὁ Δημοσθένης καὶ ἄλλοι.

Τοὺς ρητορικοὺς λόγους οἱ ρήτορες πρῶτον ἀπήγγελλον καὶ ἔπειτα ἐδημοσίευον ἐπεξεργαζόμενοι καὶ συμπληρώνοντες αὐτούς. Πολλάκις ὅμως δὲν ἀπήγγελλον, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἔγραφον ἢ κατὰ παράκλησιν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας ἀλλων (παραινετικοὶ καὶ δικαιοικοὶ) ἢ ὡς ρητορικὰ γυμνάσματα καὶ τοὺς ἐδημοσίευον πρὸς ἀνάγνωσιν.

B'. Περὶ Ἰσοκράτους.

Βίος τοῦ Ἰσοκράτους. Ὁ Ἰσοκράτης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 436 π.Χ. Οἱ γονεῖς του Θεόδωρος, Ἐρχιεὺς τὸν δῆμον καὶ Ἡδυτώ, καίτοι ἐκ τῶν μετρίων πολιτῶν, ήσαν ἀρκετὰ εὔποροι καὶ ελέχον ἐργοστάσιον αὐλοποιίας. Ὡς τοιοῦτοι λοιπὸν ἐδωσαν εἰς τὸν νιόν των ὅλα τὰ μέσα, διὸ νὰ μορφωθῇ τελείως. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ἔγινε μαθητὴς τῶν σοφιστῶν Γοργίου, Προδίκου καὶ Πρωταγόρου, ἔπειτα δὲ τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὅποιου ή ἡθικὴ διδασκαλία τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν εἰς τὸν νεαρὸν Ἰσοκράτη.

Ἡλικιωθεὶς ἔγινε ρήτωρ καὶ ἐσκέφθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον πρὸς ἀπόκτησιν δόξης καὶ πρωτείων, τὰ ὅποια ἐπεθύμει πολὺ· ή ἀσθενῆς ἀλλὰ φωνής του καὶ ή ἐκ φύσεως ἀτολμία καὶ δειλία του ἡμιπόδιζον αὐτὸν πρὸς τοῦτο· ὡς λογογράφος δέ, θὰ εἶχε μέγιστον ἀντίπαλον τὸν Λυσίαν. Δι' ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ γίνη ρητοροδιδάσκαλος. Πράγματι ὡς τοιοῦτος ἀπέκτησε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ πρωτεῖα.

Κατ' ἀρχὰς ἔδρυσε ρητορικὴν σχολὴν εἰς Χίον (393 π.Χ.), ἔνθα εἶχεν ἐννέα μαθητάς. Βραχύτερον δὲ ἔδρυσε τοιαύτην εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ὁπίαν ἐμαθήτευσαν οἱ ἄριστοι τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐκ τῆς ὁπίας ἔξηλθον ἔξοχοι ἄνδρες, ἴστορικοί, ρήτορες, πολιτικοί καὶ στρατηγοί. Δικαίως δὲ ὀνομάσθη ἡ σχολὴ του σχολεῖον ὅλης τῆς Ἐλλάδος, διότι εἰς αὐτὴν ἐμαθήτευσαν ὑπὲρ τοὺς 100 νέοι ἔξι ἀπάστης τῆς Ἐλλάδος, ἐπλήρων δὲ ὡς διδακτρα ἔκαστος 1000 δραχμὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἔφοιτων 3 - 4 ἔτη. Ὁ δὲ Κικέρων (De oratore II, 24) λέγει: «ἐκ τοῦ παιδευτηρίου τοῦ Ἰσοκράτους, ὡς ἐκ τοῦ τρωικοῦ ἵππου, ἔξοχοι μόνον ἔξηλθον ἄνδρες».

Σύζυγον ἔλαβε τὴν χήραν τοῦ σοφιστοῦ Ἰππίου, τὴν Πλαθάνην·

ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀπέκτησε τέκνα, υἱοθέτησε τὸν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου υἱόν της, τὸν Ἀφαρέα.

‘Ως ἀνθρωπος ἦτο δίκαιος, εἰλικρινής καὶ φιλόπατρις. Φρονῶν δὲ ὅτι ὁ Φίλιππος ἦτο ἄξιος ἡγέτης πρὸς πραγματοποίησν τῆς πολιτικῆς ἐνότητος ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας, ὑπεστήριξε τοῦτον ἐκθύμως· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π.Χ.), λυπηθεὶς διὰ τὴν ταπείνωσιν τῆς πόλεως του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βοηθήσῃ αὐτήν, ἔξτησε τὸν θάνατον. Πράγματι δὲ ἐπὶ 14 ἡμέρας μὴ ἐγγίσας τροφὴν καὶ ποτὸν ἀπέθανε (338 π.Χ.) εἰς ἥλικιαν 98 ἔτῶν. Ἐτάφη δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἐστήθη Σειρήν ως σύμβολον τῆς ἐλκυστικῆς χάριτος.

‘Ο Ισοκράτης ως παιδαγωγός ἐπεδίωκε τὴν μόρφωσιν ἡθικῶν χαρακτήρων. Τοιάντη δὲ μόρφωσις ἔγει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἡ ὅποια κατ’ αὐτὸν ἔχεται εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀπήγει εὐθουσίαιν (ἥτοι φρόνησιν) καὶ σωφροσύνην, ἃνευ τῆς ὅποιας αἱ σπουδαὶ εἶναι ζημιὰ μᾶλλον ἡ ὥφελεια ἔπειτα φιλεργίαν καὶ ἐπιμέλειαν, τῆς ὅποιας ἡ δύναμις εἶναι ἀπιστεύτως μεγάλῃ· καὶ ὁ εὐφύέστατος πρέπει νὰ εἶναι ἐπιμελῆς καὶ φίλεργος, διότι ἄλλως εἰς τὸν βίον του θὰ εἶναι διστυχής. ’Αποτέλεσμα δὲ τῆς φιλεργίας εἶναι ἡ ἀλυπία, τὸ κύριον τοῦτο γνώρισμα τῆς εὐδαιμονίας, ὡς ὁ ἔδιος διδάσκει (Εὐάγ. 42): «οἱ ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελούμενοι ἐλάχιστα λυποῦνται». ’Ο Ισοκράτης ὡσαύτως ἤθελε τὸν συνδυασμὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως: «ἐμπειρίᾳ», λέγει (πρὸς Νικοκλ. 35), «μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ» αὕτη μὲν γὰρ τὴν ὁδὸν σοι δείξει, ἡ δὲ ἐμπειρία ποιήσει σε δύνασθαι κορησθαι τοῖς πράγμασι. Τὴν θεωρίαν ἤθελε μόνον ὡς ὁδηγὸν τῆς ὁδοῦ· διὰ τοῦτο ἐμόρφωσε τὴν διδασκαλίαν του οὕτως, ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ φέρῃ τοὺς ἀκούοντας εἰς ὀρθὴν καὶ βαθεῖαν κρίσιν ἐν τῷ βίῳ. Εἶχε πρὸ διφθαλιμῶν τὸ τοῦ Ἡρακλείου: «πολυνυμαθήν νόον ἔχειν οὐ διδάσκει».

Φέρων πάντοτε τὸν ἔαυτόν του ὡς παράδειγμα ἐδίδασκεν ὅτι ἔκα-
στος δέον νὰ σπουδάξῃ σύμφωνα μὲ τὴν κλίσιν καὶ τὰς ἴκανότητάς του,
διὰ νὰ γίνωνται ὅλοι τέλειοι εἰς τὸν κλάδον των, διὰ νὰ γίνωνται **προσω-**
πικότητες. Εἰς τὸν Παναθηναϊκὸν (§ 11) λέγει ὅτι στερούμενος φωνῆς
ἴκανης καὶ τόλμης ἀπέσχε τῆς πολιτικῆς καὶ ἐπεδόθη «ἐπὶ τὸ φιλο-

σοφεῖν καὶ πονεῖν καὶ γράφειν, ἀ διανοηθείη». "Ετσι ἔγινε μέγας ρητοροδιδάσκαλος, ἡ ἐνδοξοτέρα προσωπικότης τῆς ἐποχῆς του.

'Η παιδαργωγική του ἐπέδρασε τὰ μέγιστα εἰς τοὺς μετέπειτα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, διότι αἱ διδασκαλίαι του λύουν τὰ βασικώτερα προβλήματα τῆς νεότητος πάσης ἐποχῆς.

Διὰ τὴν ἀνθρωπιστικήν του διδασκαλίαν ὁ Ἰσοκράτης παρουσιάζεται ως ἀνταγωνιστής τῶν σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων, οἱ ὄποιοι, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἔξαιρουμένου, διετέθησαν δυσμενῶς πρὸς αὐτόν.

‘Ως φιλόσοφος—καίτοι δὲν ἀνέπτυξεν ἕδιον φιλοσοφικὸν σύστημα—δύναται νὰ καταταχῇ μεταξὺ τῶν πρακτικῶν ἡθικῶν φιλοσόφων χάρις εἰς τὰ ἔξοχα ἡθικὰ παραγγέλματα αὐτοῦ, τὰ ὄποια ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα του.

‘Ο Ἰσοκράτης ως πολιτικός. 'Ο Ἰσοκράτης παρακολουθῶν μὲ μεγάλην λύπην πρῶτον μὲν τοὺς ἐμφυλίους πολέμους καὶ τὰς ἀντιζηλίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἔπειτα δὲ τὴν ἀνάμειξιν τῶν Περσῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐλλάδος καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἑλληνικῶν πόλεων, τέλος δὲ φοβούμενος τὸν κίνδυνον τῆς ὑποδουλώσεως ἀπάστης τῆς Ἐλλάδος, ἐπλασε τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες, τὸ ὄποιον συνοψίζεται εἰς τὰ ἔξῆς : 1) ἔνωσις ὅλων τῶν Ἐλλήνων εἰς μίαν κοινοπολιτείαν, εἰς ἐν ἴσχυρὸν ἑλληνικὸν κράτος· 2) ἐκστρατεία κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν· 3) κατάληψις καὶ ἔξελλήνισις τῆς Μ. Ἀσίας διογχεύσεως πρὸς τὰ ἔκει τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων· καὶ 4) ἐκμετάλλευσις τῶν πλουτοπεραχγωγικῶν πηγῶν τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας ἑκείνης χώρας.

'Ο Ἰσοκράτης δὲν διενοήθη πρῶτος τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Πρῶτος ὁ τὸν σ' π.Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Πολυκράτης, ὁ ἔξοχος τύραννος τῆς Σάμου, βλέπων ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων κίνδυνον, διενοήθη καὶ ἐπεχείρησε τὴν ἔνωσιν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τῶν Περσῶν. "Ἐπειτα ὁ μέγας Περικλῆς τὸν Ε' αἰῶνα, συνεχιστής τῆς πανελλήνου πολιτικῆς τοῦ Πολυκράτους, ἐπεδίωξε καὶ αὐτὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων. 'Η πολιτειακὴ δύμας ἱκατάστασις τοῦ Ε' καὶ σ' αἰῶνος ἥτο τοιαύτη, ὅστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ δυνατότης πραγματοποιήσεως ἐνὸς τόσον μεγάλου σχεδίου.

'Ο Δ' αἰῶνα παρουσιάζεται εὐνοϊκώτερος διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ ἰδεώδους τοῦ ἐθνικωτάτου ρήτορος Ἰσοκράτους. 'Η ἔνωσις

τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἦτο τότε ἥθυκὸν καὶ ἔθνικὸν αἴτημα, τώρα εἶναι καὶ οἰκονομικόν, διότι οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι ἐπέφερον κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναστάτωσιν τόσον εἰς τὰς πόλεις ὡς κράτη, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἀτομά. Οἱ σοφισταὶ δὲ διδάσκοντες τὸν ἀτομικισμὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς πολιτείας ὡς ἐνότητος. Τὰς ἀτομά ἔχασαν τὴν σύνδεσίν των μὲ τὴν ὄλοτητα τῆς πόλεως. 'Αφ' ἔτέρου οἱ αὐτοὶ σοφισταὶ διδάσκοντες, ὡς ἀνδρες περιπλανώμενοι, ὅτι πατρὶς εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν γεννᾶται τις, ἐνέβαλλον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροστῶν των, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πατρὶς περιλαμβάνει τὸν ὅλον ψυχὰς τῶν ἀκροστῶν των, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πατρὶς περιλαμβάνει τὴν ἑλληνικὸν κόσμον. "Ετσι ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς, εἰς τὸ αἴτημα τῆς δημιουργίας μεγαλυτέρας πολιτικῆς αὐτῆς ειργάσθη διὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς δευτέρας Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας μὲ τὴν πρωτοπικὴν νὰ περιλάβῃ αὕτη τὰς πλείστας τούλαχιστον ἑλληνικὰς πόλεις καὶ νὰ καταστῇ πανελλήνιος κοινοπολιτεία, ἐν ισχυρὸν κράτος Ἑλληνικόν.

'Αλλὰ τὸν ἀπογοητεύει ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων μὲ τοὺς δημαγωγούς του. 'Η δημοκρατία τοῦ Εὐβούλου δὲν ἦτο ἡ δημοκρατία τοῦ Περικλέους. Διὰ τοῦτο ἥρχισε νὰ κλονίζεται ἡ πίστις του εἰς τὴν ἀνόρθωτην τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, ἵνα αὔτη, ὡς ἀρχηγός, ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ τοῦ ίδεωδους.

'Αφορμὴν πρὸς τὴν πολιτικὴν στροφὴν τοῦ ρήτορος ἔδωσεν ὁ Εὐαγόρας τῆς Κύπρου, τὸν ὄποιον ἐπεσκέφθη, ὅτε περιήρχετο τὰς συμμαχίας πόλεις μαζὶ μὲ τὸν μαθητήν του, τὸν ἴκανώτατον στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεον. Τόσον δὲ ἐθαύμασε τὸν Εὐαγόραν ὡς ἄρχοντα, ὡς ἰδανικὸν μονάρχην, ὥστε ἐσκέφθη, ὅτι ἔνας τοιοῦτος ἄρχων, μία τοιαύτη προσωπικότης, πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Πανέλληνας κατὰ τῶν Περσῶν.

'Ο θαυμασμός του τώρα πρὸς τὰς προσωπικότητας τὸν φέρει πλησιέστερον πρὸς τὸν Φίλιππον. Οὗτος ἦτο εὐγενὴς τὴν καταγωγὴν, διότι κατήγετο ἀπὸ τοὺς Ἡρακλείδας, ἦτο συνετὸς καὶ δίκαιος, ἥγέτης ἐκλεκτός, ἄριστος στρατιωτικὸς μὲ ισχυρὸν στρατόν, καταπλήσσουσα δραστηριότης· οἱ δὲ Μακεδόνες του δὲν ἤσαν μὲν τόσον πολιτισμένοι, ὅσον οἱ Ἀθηναῖοι, ἤσαν δμως ἀγνὴ Ἑλληνικὴ φυλή, ἀξία νὰ μετάσχῃ τῆς παν-

ελληνίου κινήσεως. "Ολα αύτά ήσαν χαρακτηριστικά ίκανά, διὰ νὰ διεκδικῇ ὁ Φίλιππος τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν Ἐλλήνων.

'Αλλ' ἀπέναντι τοῦ Φίλιππου ὡρθόθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὴν συμμαχίαν τῆς καὶ μὲ τὸν φλογερὸν ρήτορά της Δημοσθένην. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι οὐδὲν μούμενοι τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα δὲν ηθελον νὰ εἰναι ἄλλοις ἡγέτης καὶ νὰ τεθῇ εἰς δευτέραν μοῖραν ἡ πόλις των, ἡ πόλις τοῦ Περικλέους, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ δύο αὐτὰ λίαν ισχυρὰ κράτη ἔμελλον νὰ συγκρουσθοῦν. Τὴν κρίσιμον κατάστασιν, παρακολούθει ὁ Ἰσοκράτης μὲ ἀγωνίαν· γράφει καὶ εὐχετᾷ ἡ εἰρήνη, ἡ Φιλοκράτειος κληθεῖσα, τὴν ὅποιαν ἔκλεισαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος, νὰ εἰναι στερεά, νὰ γίνη συμμαχία διαρκής ἀπαργή τῆς πανελλήνιου ἐνώσεως.

Εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Φίλιππου βλέπει τὸν ἄξιον ἡγέτην τῶν Πανελλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναῖους βλέπει τοὺς ισχυρούς συντελεστὰς τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων νίκης. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἐκλείψῃ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ νὰ συνεργασθοῦν ἐν ισοτομίᾳ τὰ δύο κράτη, ἡ καταπλήσσουσα δραστηριότης τοῦ Φίλιππου νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς κατανίκησιν τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Ηθελεν ὁ Ἰσοκράτης ἡγέτην τὸν Φίλιππον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταπείνωσιν τῆς πόλεως του, τὴν ὅποιαν τόσον ἐκαμάρωνε, τὴν ὅποιαν τόσον ἡγάπα. Ο σκοπός του πληροῦται· τὸ πολιτικόν του ίδεωδες πραγματοποιεῖται, ἀλλ' ἡ πόλις του ταπεινοῦται. Ο Ἰσοκράτης εἶχε διαγνώσει καλύτερον ἀπὸ τὸν Δημοσθένη τὴν πολιτικὴν κατάστασιν.

'Ο Ἰσοκράτης ὡς ρητοροδιδάσκαλος καὶ συγγραφεύς. Ο Ἰσοκράτης ἐδίδασκε τὴν ρητορικὴν ὅχι μόνον θεωρητικῶς, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς διὰ γυμνασμάτων ἐλάμβανε δὲ συνήθως τὰ θέματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὴν σύγχρονον ιστορίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὅποιας τὰ συμφέροντα ἐνέπνεον αὐτὸν.

Θεωρῶν τὴν ρητορικὴν ὅχι ὡς ἀπλοῦν μέσον πειθοῦς, ὡς οἱ ἄλλοι ρήτορες, ἀλλὰ κυρίως ὡς μέσον παιδευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου, προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του ὅχι μόνον ίκανονες εἰς τὸ λέγειν, ἀλλὰ καὶ σπουδαῖονες κατὰ τὰ ἥθη καὶ χρησίμους εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δὲ ηδονοκίμησεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε πάντες ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον ρητοροδιδάσκαλον.

'Ο 'Ισοκράτης ἔγραψεν ὑπὲρ τοὺς ἔξήκοντα λόγους, ἐκ τῶν ὅποιων σφύζονται 21, δικαινικοί, πανηγυρικοί καὶ συμβουλευτικοί ἢ πρὸς ἀσκητικούς γεγραμμένους ἐπίσης σφύζονται ἐννέα ἐπιστολὴν καὶ ἀποσπάσματα ρητορικῆς τέχνης.

Εἰς τοὺς λόγους του ὁ 'Ισοκράτης προτρέπει πανταχοῦ εἰς ὅμονοιαν καὶ εἰρήνην καὶ συμβουλεύει τοὺς "Ἐλληνας νὰ ἐνωθοῦν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν.

'Ενταῦθα ἐρμηνεύονται τρεῖς τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων λόγων τοῦ 'Ισοκράτους. Πλὴν τούτων ὅμως σπουδαῖοι ἐπίσης εἶναι ὁ Πανηγυρικός, Φίλιππος, Ἀρχίδαμος, Ἀρεοπαγιτικός, Βούσιρις, Πανηγυρικός, Πλαταΐκός, κατὰ Σοφιστῶν, περὶ Ἀντιδόσεως κ.λ.π.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Εἰσαγωγὴ. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι εἶδος παρανετικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰσοχράτους πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν νίδιον τοῦ ἐν Κύπρῳ ἀποθανόντος φίλον του Ἰππονίκου. Ἀπενθύνει δηλ. πρὸς τὸν Δημόνικον συμβούλιας καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν δποῖον πρέπει νὰ ζῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἔχοντας αὐτοὶ γενικὸν χαρακτῆρα, καίτοι μεταχειρίζεται μόνον τὸ δνομα τοῦ Δημονίκου, εἶναι πολὺ ὀφέλιμοι διὰ πάντα νέον, καθόστον εἶναι ἄρισταις ὑποδείξεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Περὶ τοῦ Ἰππονίκου τίποτε δὲν γνωρίζομεν, καίτοι τινὲς διδάσκουν, διτὶ ἡτο βασιλεὺς εἰς τινὰ πόλιν τῆς Κύπρου.

(α') Ἐν πολλοῖς μέν, ὡς Δημόνικες, πολὺ διεστώσας εὑρή- 1 σομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ τὰς τῶν φαύλων δι- ανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλ- λήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γάρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τι- μῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας διλέγοντες χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπου- δαίων φιλίας οὐδ' ἀν δι πᾶς αἰών ἐξαλείψειν· ἥγονύμενος οὖν 2 πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους τῶν σπουδαίων ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλ- κά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς εὔνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππόνικον συνηθείας· πρέπει γάρ τοὺς παιδεῖς ὥσπερ τῆς οὐσίας οὔτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. (β') Ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλ- 3 λαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γάρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχει- ρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. "Οσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἔαυτῶν φίλους τοὺς προ- 4 τρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦ-

σιν, οὐ μὴν περὶ γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν· ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι’ ὃν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ’ ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἥθη σπουδαῖοι πεψυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἔκείνων τοὺς ἀκούοντας ὀφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακλησιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσιν.

- 5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὃν χρὴ τοὺς νεωτέρους δρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὺν ἀνθρώποις ὄμιλεσιν καὶ πῶς τὸν ἔαυτῶν βίον οἰκονομεῖν· ὅσοι γάρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐργάζονται γνησίως ἡδυνήθησαν, ἡς οὐδὲν κτῆμα σε-
6 μινότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γάρ ἡ γρόνος ἀνή-
λωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλο-
καγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἔξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευά-
ζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακλῶν· ἕψιμη δὲ μετὰ
μὲν φρονήσεως ὀφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχον-
τας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε,
7 ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς
κτῆσις, οἵς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν
συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγε-
νείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἀλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ
δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν
8 ὅκνον ψύγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. Ράδιον δὲ τοῦ-
το καταμαθεῖν ἐστιν ἔκ τε τῶν Ἡρακλέους ἀθλῶν καὶ τῶν
Θησέως ἔργων, οἵς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εύδοξίας
γαραντίρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἀπαντα χρό-
νον δύνασθαι λίθην ἐμποιῆσαι τῶν ἔκείνοις πεπραγμένων.
- 9 (γ') Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀνα-
μηνοθεῖς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι
λεγομένων· οὐ γάρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ ῥᾳθυμῶν διετέ-

λεσσε τὸν, βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἡγάπα, ἀλλ' ἀπέλαυς μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος· οὐδὲ ταπεινῶς διφέρει τὸν ἔαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν ¹⁰ σπουδάζοντας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας· ἥγειτο γάρ εἶναι πρὸς ἔταιρίαν πολλῷ ἀρείττῳ φύσιν νόμου καὶ τρόπου γένους καὶ προσίρεσιν ἀνάγκης· ἐπιλίποι δ' ἀν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησάμεθα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἔτεροις καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς ¹¹ Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἔξενηνόχαμεν, πρὸς δὲν δεῖ ζῆν σ' ὄσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπου ἥγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρώας ἀρετῆς γιγνόμενον· αἰσχρὸν γάρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζῴων, τοὺς δὲ παιδεῖς μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων· ἥγοι δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτῳ προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγω- ¹² νιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐνάμιλλος γενήσει τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασι. Οὕτῳ δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον· τὰ μὲν γάρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὐξέσθαι πέφυκε· διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὃν μοι δοκεῖς ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

(8') Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μό- ¹³ νον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν γάρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαρηθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτῳ γάρ δόξεις ἄμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, ¹⁴

οῖους ἀν εὗξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.
 "Ασκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ἑώμην
 ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἀν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις
 τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε
 μήτε λόγον μετα θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γάρ ἀνύητον, τὸ
 15 δὲ μανικόν." Α ποιειν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι
 καλόν. "Εθιζε σεαυτὸν ειναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐ-
 κεῖνο μὲν γάρ αὐθέδης, διὰ δὲ τούτο φρόνιμος εἶναι δόξεις.
 'Ηγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν [κόσμον] αἰσχύνην, δικαιο-
 σύνην, σωφροσύνην· τούτοις γάρ ἄπασι δόκει κοσμεῖσθαι τὸ
 16 τῶν νεωτέρων θήμος. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε
 λήσειν· καὶ γάρ ἀν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. Τοὺς
 μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου,
 τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης τέρ-
 17 ψις γάρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἀριστον, ἀνευ δὲ τούτου κάκιστον.
 Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, καὶ ψευδεῖς ώσιν· οἱ γάρ πολλοὶ τὴν
 μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. "Α-
 παντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γάρ ἀν παραυτίκα
 κρύψῃς, ὑστερὸν διφθήσει. Μάλιστα δ' ἀν εὔδοκιμοίης, εἰ φαί-
 νοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀν πράττουσιν ἐπιτι-
 18 μώης. 'Εὰν οὖς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. "Α μὲν ἐπίστασαι,
 ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἢ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσ-
 λάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις· δόμοίως γάρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα
 χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν
 φίλων μὴ λαβεῖν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν
 τῶν λόγων φιληκοτάν· οὕτω γάρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς
 19 εὐρημένα συμβήσεται σοι ῥαδίως μανθάνειν. 'Ηγοῦ τῶν ἀκου-
 σμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι κτημάτων κρείτω· τὰ μὲν γάρ
 ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν γρόνον παραμένει· σο-
 φίᾳ γάρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν
 ὅδον πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελο-

μένους· αἰσχρὸν γάρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἔνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ²⁰ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ λόγῳ δ' εὐπροσήγορος· ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐ- προσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. 'Ηδέως μὲν ἔχει πρὸς ἀπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γάρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθῆς ἔσει, τοῖς δὲ φίλοις γενήσει. Τὰς ἐν- τεῦξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γάρ ἀπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐ-²¹ κουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. 'Ψφ' ὃν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἀσκει πάν- των, κέρδους, δργῆς, ἡδονῆς, λύπης· ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὃν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὃν εὐπορήσεις, τῇ δὲ δργῇ παραπλησίως ἔχης πρὸς τοὺς ἀμαρ- τάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς ἔαυτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλ- λους ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπο- λάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ σεαυτὸν ὡς ἀνθρωπος ὃν ὑπομιμήσκῃς. Μᾶλλον τὴρει τὰς²² τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γάρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τρόπον ὄρκου πιστότερον φάίνεσθαι πα- ρεχομένους. Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν δύοιως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι κάκείνοις τοῖς ἀκούουσιν. "Ορκον ἐπακτὸν προσδέ-²³ χου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασφύζων. "Ενεκα δὲ χρημά- των μηδένα θεῶν ὀμόσης, μηδ' ἀν εὐορκεῖν μέλλης· δόξεις γάρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

24 Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὸν ἀν ἔξετάσης, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γέργου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν· δόμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἔταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἔταίρων θέλει. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι 25 προσποιῇ. Περὶ τῶν ἔητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχῶν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχῶν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσὸν ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελ- 26 τοῖς αὐτοῖς ἐν τοῖς κακοῖς βοηθῆς. Ὁμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἔχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἔταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσκεραίνοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάγθον- 27 ται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μηδὲ τούτων ἀπόντων δλυγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπάρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μέν, χρῆσθαι δὲ ταῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἀν εἴ τις 28 ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἴππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἐ-

νεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῖσαι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλω σπουδαίω δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς²⁹ καὶ οὐ γάρ ή τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εῦ ποίει· οὐλὸς γάρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη. Κακοὺς εῦ ποιῶν ὅμοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν· ἐκεῖναί τε γάρ τοὺς διδόντας ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν οἵ τε κακοὶ τοὺς ὡφελοῦντας ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἔξαπατῶντας³⁰ τας· ἀμφότεροι γάρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν. Ἐὰν ἀποδέηῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζομένους, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεγκρινομένους. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὸν μὲν γάρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὅγκον μόλις ἐν οἷς δοῦλοι καρτερήσειν, τὸν δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἀπαντεῖς ἡδέως ὑποφέρουσιν. 'Ομιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὃν μηδὲ³¹ δυσάρεστος μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιάζοντων ὄργας τραχέως ἀπαντῶν. μηδ' ἂν ἀδίκως ὄργυζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὄργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ γάρ ἄκαρον πκνταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μέν, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὃν, βαρὺ γάρ, μηδὲ φίλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ³² τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἔξανίστασο πρὸ μέθης· ὅταν γάρ ὁ νοῦς ὑπ' οἴνου διαφθαρῇ, ταύτα πάσχει τοῖς ἀρμασι τοῖς τοὺς ἥνισχους ἀποβαλοῦσιν. ἐκεῖνά τε γάρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὔθυνούντων ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας. 'Αθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θυητὰ δὲ τῷ συμψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

33 μέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μογήθηρά πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεξημίωσε τοὺς ἔχοντας πολλάκις γάρ ὅν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγελοῦντας ἀρχὴ γάρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.

34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γάρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγρωσιν. Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὔτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Περὶ δὲ τὴν αἰσχύνην παρρησιάσασθαι, βούλῃ δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, γρῶ τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γάρ τὴν ἔκεινων τε διάγοναν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.

35 "Οτκαν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλης τινὶ συμβούλῳ γρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἔκυτον διφύκησεν· ὁ γάρ κακῶς διανοηθεῖς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύεσται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δὲ μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψεις· καὶ γάρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς
36 ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. Μημοῦ τὰ τῶν βασιλέων γῆθη καὶ δίωκε τὰ ἔκεινων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γάρ αὐτοὺς ἀποδέγγεσθαι καὶ ζηλοῦν, ὡστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἔκεινων εὔνοιαν βεβαιιοτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ισχυρότατον μέντοι νόμον ἥγον τὸν ἔκεινων τρόπον. "Ωσπερ γάρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν
37 βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ γρῖθη πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὃν γάρ ἂν ἔκεινος ἀμάρτη,

σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάξτου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γάρ γρηγόρων κρείττων δι παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο μήτε συνηγγόρει· δόξεις γάρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἴτα περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῆς. Παρασκεύαζε σεκυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέγου³⁸ δὲ τὸ ἵσον ἔχων, ἵνα δοκῆς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μή δι' ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν θῆ πλούτον ἀδικον· τοσούτῳ γάρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὡφελεῖ, ή δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει, κἀκείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστι, τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλλαγεῖν. Μηδένα ζήλου³⁹ τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γάρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέγουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ⁴⁰ τὴν σεκυτοῦ φόροντος ἀσκεῖ· μέγιστον γάρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπῳ σώματι. Πειρῶ τῷ σώματι μὲν εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορῶν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν δι τοῖς⁴¹ ἀν μέλλης ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ πολλοῖς γάρ η γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, η περὶ ὃν οἰσθα σαρῶς, η περὶ ὃν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· ἐν τοῖς γάρ μόνοις ὁ λόγος τῆς συγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀμεινον σιγῆν η λέγειν.

Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γάρ⁴² οὔτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρής οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἑτέροις ὃν κατάδηλος· ἀποτον γάρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον⁴³ εὐλαβοῦ ψόγον η κλίνδυνον· δεῖ γάρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν

φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδόξιαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτε σοὶ συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γάρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἔδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

44 (ε') Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοὶ πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γάρ τούτων χρείαν ἁδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλεύοντα χαλεπῶς εὑρήσεις· ὅπως οὖν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὕσπερ ἐκ ταμείου προφέρῃς, φήμην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν, ὃν ἔχω σοὶ συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς γάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτυρι μὲν τῆς δόξης, ἥς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γάρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν ὕσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἥδιστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὔτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συγεζαμαρτάνουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τούναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίω χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γάρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκός καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ

46 τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἥδονάς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γάρ τῷ ἁφθυμεῖν καὶ τὰς πληγμονάς ἀγαπᾶν εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς ἥδοναῖς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρι-
47 νεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κάκει μὲν πρότερον ἡσθέντες ὕστερον ἐλυπήθησαν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἥδονάς ἔχομεν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύ-

ομεν, ώς τῆς τελευτῆς αἰσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γάρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαίνοντων ἔνεκα διαπονοῦμεν. (σ') Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τοῖς 48 μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν εὐθὺς γάρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας· πάντες γάρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἔξαμαρτάνοντας ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· ὅπου γάρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδο- 49 μένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους φαύλους εἶναι φήσομεν. Δικαίως δ' ἀντοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γάρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεγκέρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. Εἰ δὲ δεῖ θητὸν ὅντα τῆς 50 τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἥγονμαι κάκείνους ἐπὶ τοῖς τῶν στοχάσασθαι διανοίας, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γάρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ώς οἱ μῆθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἵς δεῖ παρα- 51 δείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ήμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἀλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν· ὡσπερ γάρ τὴν μέλιτταν 52 δρῶμεν ἐφ' ἀπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδίας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γάρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Εἰσαγωγή. "Οπως ὁ πρὸς Δημόνικον εἶναι συμβουλευτικός, οὗτος καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα. Ἀλλά ἐκεῖνος μὲν περιέχει συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας χοησμούς διὰ πάντα ἄνθρωπον, οὗτος δέ, περιέχων συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας περὶ τοῦ τούτου κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Νικοκλῆς πρέπει νὰ ἀρχῇ, εἶναι χοήσμος διὰ τοὺς ἄρχοντας.

Πρὸς τὸν αὐτὸν Νικοκλέα ἀπέστειλεν ὁ Ἰσοκράτης δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας)· καὶ ὁ μὲν ἐπιγραφόμενος Νικοκλῆς εἶναι συμβουλευτικός πρὸς τοὺς Σαλαμινίους, ἵνα ὑπακούοντας εἰς τὸν βασιλέα των, δὲ Εὐαγόρας εἶναι ἐγκώμιον τοῦ πατρός τοῦ Εὐαγόρου.

- 1 (α') Οἱ μὲν εἰωθότες, ὃ Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἀλλῶν τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὃν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναι μοι καταφανεῖς οὐδόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν
- 2 ὁμολογούντων καπηλεύειν· ἡγησάμην δὲ ἂν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεὰν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοὶ τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὄρισαι, ποιῶν ἐπιτηδευμάτων δρεγόμενος καὶ τίνων [ἔργων] ἀπεγόμενος ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. Τοὺς μὲν γάρ ιδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλεύεσθαι
- 3 τὴν ἡμέραν. "Ἐπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἔκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δὲ ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερῶς ἔξειναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστε
- 4 ἔξι ἀπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. Τοῖς

δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχειν τοιοῦτον, ἀλλ' οὓς ἔδει παιδεύεσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γάρ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὅμιλοῦσι. Καὶ γάρ τοι κύριοι γυργόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἔστιν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἴδιωτευόντων μέν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννεύοντων· ὅταν μὲν γάρ 5 ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς δυναστείας, ἵσοιλέους ἀπαντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας· ἐπειδὰν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες ὁρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὅν τὴν ἡκιστα χρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἔξαμαρτεῖν ἡγαγκασμένους, τοῖς δ' ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν ὅπωσοῦν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. Ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ 6 τῆς ταραχῆς αἴτιόν ἔστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὕσπερ ιερωσύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, δὲ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἔστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

(β') Καθ' ἔκάστην μὲν οὖν τὴν πρᾶξιν, ἐξ ὅν ἀν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν δὲ παρόντων ἔργων ἔστι συμβουλεύειν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὅν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἀ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἔξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέ- 7 σεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γάρ καὶ τῶν μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαχεν.

8 οὐ μὴν ἀλλὰ τό γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλειπμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις· οἱ μὲν γάρ τους ἴδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνον ὀφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειν, ἀμφοτέρους ἀν δημοσίεις, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γάρ ἀν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειν.

9 (γ') Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἔστιν· ἀν γάρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἀμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἔροῦμεν. Οἷμαι δὴ πάντας ἀν δμολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γάρ ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην τούτων ἔνεκα πρακτέον ἔστι. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ῥᾷθυμεῖν μηδ' ἀμελεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων· δέδεικται γάρ, ὅτι τοιαύτας τὰς βασιλείας

10 11 ἔξουσιν, οἵας περ ἀν τὰς αὐτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. "Ωστ' οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν ὡς τοῖς βασιλεύοντι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν· ἀπασαι γάρ αἱ πανηγύρεις οὐδ' ἐν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἄθλων, περὶ ὃν ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν.

(δ') Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως, ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγματι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίγνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μηδὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδέν ἀν πρὸς

ἀρετὴν ὀφελήσαιμεν, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐ-
πιμελείας μάλιστα δυναμένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν,¹³
οὕτω διάκεισθαι γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονι-
μωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ἂν δύνη, μεταπέμπου,
καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων μήτε τῶν σοφιστῶν
μηδενὸς οἶου δεῖν ἀπειρως ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατῆς γί-
γνουν, τῶν δὲ μαθητής, καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλατ-
τόνων κριτήν, τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστήν. Διὰ γάρ τούτων
τῶν γυμνασίων τάχιστ' ἀν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν
εἶναι τὸν ὅρθιὸς βασιλεύοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσον-
τα. Μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν¹⁴
ἡγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελτιώνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοη-
τοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅσφι γάρ ἂν ἐρρω-
μενεστέρως τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσῃς, τοσούτῳ μᾶλ-
λον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

(ε') "Αρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι¹⁵
τῶν δεόντων ποιήσειν, πρὸς δὲ τούτους φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ
καὶ φιλόπολιν· οὔτε γάρ ἵππων οὔτε κυνῶν οὔτ' ἀνδρῶν οὔτ'
ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἴόν τε καλῶς ἄρχειν, ἂν μή τις χαί-
ρῃ τούτοις, ὃν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτω¹⁶
σοι τοῦ πλήθους καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς
ἄρχειν, γιγνώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων
πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἀ-
ριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἂν
μήθ' ὑβρίζειν τὸν ὄχλον ἐᾶς μηθ' ὑβριζόμενον περιορᾶς, ἀλλὰ
σκοπῆς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἔξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι
μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γάρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα
χρηστῆς πολιτείας ἔστιν.

(σ') Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει¹⁷
καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὐ-
ρετῆς γίγνουν τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλ-

- λοις ὁρθῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτους ὀλίγες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἰόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιοῦσιν ταῦτα γάρ 18 ἀπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσι. Τὰς κρίσεις ποιοῦ περὶ ὃν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς γάριν μηδὲ ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ᾽ ἀεὶ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν γίγνονται καὶ γάρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς γό- 19 μους τοὺς καλῶς κειμένους. Οὕκει τὴν πόλιν ὅμοίως ὥσπερ τὸν πατρῷον οἶκον ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεις ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῆς ἄμια καὶ διαρκῆς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσο μηδὲ ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων ἀλλ᾽ ἐν τε τοῖς προειρημένοις καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις τὰ γάρ τοιαῦτα τῶν ἀναλογίατων αὐτῷ τε τοῖς παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγνομένοις πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλαβίψεις.
- 20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν, ἥγοιο δὲ θῦμοι τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην, ὃν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σαυτὸν παρέγης· μᾶλλον γάρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ἴερεῖς πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. (ζ') Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς [τῶν φίλων] τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς 21 τοὺς εὔνουστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἥγοιο τοῦ σώματος εἶναι τὴν τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὐνοιαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γάρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ σφίζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἀν τις δύνατο. Κήδου τῶν οἰκων τῶν πολιτικῶν καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δικανῶντας ἀπὸ

τῶν σῶν ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἔπαντά γάρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλεύοντων ἔστι. Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω²² φαίνου προτιμῶν, ὡστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. "Απασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεάς ἀγοντας ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γάρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς²³ πολλοὺς φόβους ἔξαίρει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ βούλου περιδεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γάρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἔκείνους ἔξεις. Πόλει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ἥ. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων.

'Αρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρῳ²⁴ κολαζεῖν ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀμεινον αὐτῶν σὲ βουλεύεσθαι. Πολεμικὸς μὲν ἵσθι ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. Οὔτως δομίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς ἔκαυτὸν ἀξιώσειας. Φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ²⁵ ὃν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγγυομένους. Μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὃν οἷς τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἔξεργαζεσθαι δὲ δυναμένους, οἵς ἀν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς²⁶ μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων καὶ κακίας ὅρξης, ἀλλ' ἀν τοιοῦτος ὃν, οἷον χρή, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ

παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.

- 27 (η') Φίλους αὐτῷ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὅν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὅν ἥριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιῶν τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοι πλησιάσαντες ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιοῦσι. Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σου γιγνομένοις, ὡς 28 αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων, ὃν ἂν ἔκεινοι πράξωσι. Πιστούς ἥγονού μὴ τοὺς ἀποκαλεῖντας ἢ ποιῆς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα, περὶ ὃν ἂν ἀμφιγυνοῦς, ἔχης τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέγνη κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὔνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. "Ακουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἄμα τοὺς τε λέγοντας, δόποιοι τινές εἰσι, καὶ περὶ ὃν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίας τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας; αἴσπερ τοὺς ἔξαμαρτάνοντας.

- 29 "Αρχε σαυτοῦ μηδὲν ἥττον ἢ τῶν ἀλλῶν, καὶ τοῦτο ἥγονο βασιλικώτατον, ὃν μηδεμιᾶς δουλεύης τῶν ἥδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἔκειναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἔξ ὃν αὐτὸς τ' ἐπιδώσεις καὶ 30 τοῖς ὅλοις βελτίων εἶναι δόξεις. (θ') Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἢ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἣς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θευμάζωσι. Λάθανε μέν, ἦν ἐπὶ τῷ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν, ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ

τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης θήμος δύμοιοῦται τοῖς ἀρχούσι. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἢν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾶς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἡ³² πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὃ μὲν γάρ θυητός, ἡ δ' ἀθάνατος, καὶ δόξη μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὀνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δ' οὐχ οἶόν τ' ἄλλ' ἡ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δὲ ὡς χρὴ τοὺς βασιλεύοντας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἵν' οἱ μὲν ὅρῶντες διὰ τὴν ὅψιν ἀξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους δεῖ τοὺς σαυτοῦ καὶ³³ τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτης. Κράτιστον μὲν γάρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἰροῦ καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γάρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἡ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν. (ι') Ἀστεῖος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν³⁴ βολαῖς τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμότεται. γάρ τῇ τυραννίδι πρέπει, τὸ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμότεται. Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ τῶν προσταγμάτων· εὐρήσεις γάρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι ταπεινούς φανομένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἐκατέρᾳ προσοῦσαν διαφεύγειν. "Ο τι ἢν³⁵ ἀκριβῶσαι βουληθῆς, ὃν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γάρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δεῖξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι δίνασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἴδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἢν γάρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς,

- 36 ἔμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν
ἰδιωτῶν τινὰς ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαι-
νεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσι. Βούλου τὰς εἰκό-
νας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν.
Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῷ καὶ τῇ πόλει
37 διαφυλάξτειν ἢ γ' ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἵροι τεθνάναι
καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς. 'Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο
τῆς βασιλείας καὶ φρόντιζ', ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύ-
της πράξεις. (*ια'*) Μὴ περιβῆται τὴν σαυτοῦ φύσιν ἄπασαν ἄμα
διαλυθεῖσκαν' ἀλλ' ἐπειδὴ θυητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς
38 ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπι-
τηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρο-
νεῖν. "Ἄττ' ἂν σοι λογιζομένῳ φάσινται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς
ἔργοις ἐπιτέλει. "Ων τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. "Α
τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἀν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν
39 ἀξίου. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων. Σοφοὺς
νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς
εὖ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἀλλοις
εὐδαιμονίαν ὑπισχγουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις
ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὅμιλεῖν
δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ
διαταραχτομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ κα-
λῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν
40 ἐπισταμένους. (*ιβ'*) Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγο-
μένων ἔστιν, ἀλλὰ σὺ γιγνώσκεις. Οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο παρέ-
λαθεν, ἀλλ' ἡπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ
τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀργόντων οἱ μέν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ
δ' ἀκηρόκασιν, οἱ δὲ ἑτέρους ποιοῦντας ἕօράκασιν, οἱ δὲ αὐτοὶ
τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. 'Αλλὰ γάρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ
41 τούτοις [τῶν ἐπιτηδευμάτων] ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς

οὔτε παράδοξον οὔτ' ἀπιστον οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, διὸ ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἀλλών διανοίαις ἀθροῖσαι πλεῖστα δυνηθῆ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. Ἐπεὶ κακεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβούλευοντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἀπαννες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γ' αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας· καὶ γάρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μέν, πλησιάζειν δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. Σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγυντος καὶ Φωκούλιδου ποίησιν· καὶ γάρ τούτους φασὶ μὲν ὄρεις καὶ Φωκούλιδου ποίησιν· καὶ γάρ τούτους φασὶ μὲν ὄρεις γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἱροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. "Ἐπι δὲ τις ἐκλέξεις τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γυώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστ' ἐσπούδασαν, δύοις ἀν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖσεν· ἥδισυ γάρ ἀν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειν. (ιγ') Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν λέγοντα διατρίβειν· ὅλως γάρ εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εύρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων γάριροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὀφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐνχαντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἥδονάς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦντας· ὅστε πῶς ἂν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραχινῶν ἢ διδάσκων ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθοράς τοῖς εὗρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἥγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν, ὅστ' οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἵσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἴδιων λογιζόμενοι, γάριρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων

διαλεγόμενοι, βούλοιντο δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονησσι καὶ σκέψασθαι περὶ τινος τῶν ἀναγ-
 47 καίων εὗροι δ' ἂν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνου-
 σίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἔρημίαις οὐ
 βιολευομένους ἀλλ' εὔχομένους. Λέγω δ' οὐ καθ' ἀπάντων ἀλ-
 48 λὰ κατὰ τῶν ἐνόγων τοῖς εἰρημένοις ὅντων. 'Εκεῖνο δ' οὖν φα-
 νερόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχα-
 ρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὀφελιμωτάτους τῶν λόγων ζη-
 τεῖν ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιού-
 των γαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμύλας
 ψυχαγωγοῦνται. Διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώ-
 τους εὑρόντας τραγῳδίαν ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν
 φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταῦταις κα-
 49 τεγρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. 'Ο μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς
 πολέμους τοὺς τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους
 εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν, ὥστε μὴ μόνον ἀκου-
 στοὺς ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. Τοιούτων οὖν παρα-
 δειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκρο-
 ωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν
 ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἷς δρῶσι τοὺς ὄχλους μά-
 λιστα γαίροντας.

50 (ιδ') Ταῦτα δὲ διηλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἔνα
 τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὅντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώ-
 μην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ
 τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ'
 51 ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ περὶ
 μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν
 φιλοσοφίαν ὅντες καὶ φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων,
 οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ διὰ τῶν φρονιμωτέρους
 ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὅμολο-
 γοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἔκάστου τούτων

φαίνεσθαι βουλεύεσθαι δυνάμενον. Χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ⁵² ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων λέγοντας. Καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γιγνώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκίμαζε· δῆλον γάρ, ὡς ὁ μηδὲν ὃν αὐτὸς γρήσιμος οὐδὲ ὃν ἄλλον φρόνιμον ποιήσει· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυ- ⁵³ ναμένους ὁρᾶν πλέον τι τῶν ὄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θε- ράπευε, γιγνώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς γρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν· ἥγουν δὲ τούτους μεγίστην σοι ποιεῖν τὴν βιοτείαν, οἵτινες ὃν τὴν διά- νοιαν τὴν σὴν πλεῖστην ὀφελῆσαι δυνηθῶσιν.

(ΙΕ') Ἐγὼ μὲν οὖν ἀ τε γιγνώσκω παρήνεκα καὶ τιμῶ σε ⁵⁴ τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος. Βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἀγειν σοι δωρεάς, ἀς ὑμεῖς πολὺ πλείονας ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, οἷς καν σφόδρα γρῆ καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπης οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Εἰσαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος χαρακτηρίζεται ύπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰσοχάτους (§§ 8 καὶ 11) ώς ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς ἔξιμηνσιν τῆς ἀρετῆς ἀποθανόντος συγχρόνου ἀρδούς διὰ πανηγυρικοῦ λόγουν. Ὑπόθεσις τοῦ παρόντος λόγου είναι δὲ βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος τῆς Κύπρου Εὐαγόρας (405 - 375 π.Χ.). Οὗτος ἐγεννήθη μακρὰν τῆς Σαλαμῖνος, διότι τὴν ἀρχὴν κατεῖχε τότε ἄρτας τις ἐλθὼν ἐκ Φοινίκης. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἥλθεν εἰς ἥλικιαν, κατέβαλε τὸν τέραντον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων τοῦ (405 π.Χ.). Ἀμέσως τότε ἐφράντισε νὰ προσγάγῃ τὴν πόλιν ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ραντίλια ἐνεψυχώθησαν, ἡ δὲ ἐκ τούτων οἰκονομικὴ ἐποροία ἐδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγόραν νὰ προσγάγῃ καὶ τὰ στρατιωτικά. Τόσον δὲ ἴσχυρός ἦγιεν, ὥστε τὸ 396 π.Χ., ἐπωφελούμενος ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ ἐπαγάγῃ δῆμην τὴν Κύπρον εἰς τὸ κράτος του. Πράγματι ἐντὸς δῆλγου ὅχι μόνον ἡ Κύπρος ἀλλὰ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης ὑπίκουον εἰς αὐτόν.

Ἄλλα ἐπῆλθεν ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη, κατὰ τὴν ὃποιαν ἡ Κύπρος ὑπῆγετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν (387 π.Χ.). Ὁ Εὐαγόρας δῆμος δὲν ἀναγνωρίζει αὐτήν διὰ τοῦτο ἐξερράγη πόλεμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Περσῶν. Κατ' ἀρχὰς δὲ Εὐαγόρας ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ κατόπιν ἐποιορκήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως Ὁρόντα καὶ Τιριβάζουν. Ὁ Εὐαγόρας ἀντέστη ἐπὶ μακρῷν καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτυχε νὰ εἰρηνεύσῃ ὡς ἵσος μὲ τὸν μέγαν βασιλέα, ὑπὸ τὸν δρον νὰ διατηρήσῃ μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ δῆλας τὰς κτήσεις του. Ἡ διὰ τοὺς Πέρσας αἰσχρὰ αὕτη συνθήκη ἔγινε τὸ 385 π.Χ.

Δέκα ἔτη βραδύτερον, ἥτοι τὸ 375 π.Χ., ἐδολοφονίῃ ὑπό τινος δούλου του, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ νιός του Νικοκλῆς, ὁ εποῖος ἐπιθυμῶν νὰ τιμήσῃ τὸν πατέρα του προέτρεψε τὸν Ἰσοκοάτη νὰ γράψῃ τὸ ἐπικήδειον τοῦτο ἐγκώμιον.

¹ (α') Ὁρῶν, ὡς Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πα-

τρὸς οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ ἔχοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἵτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριήρων ἀμύλαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίκιν τῶν τοιούτων ὑπερβολὴν, ἡγησάμην Εὔχηρόν, εἰ τις ἐστὶν αἱ-² σθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὐμε-
νῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὁρῶντα τὴν γε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι πλείω γάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν, εἰ τις δυνηθείη περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελ-
θεῖν τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων· εὐρήσομεν γὰρ τοὺς φιλο-³
τίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοι-
ούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνή-
σκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ
βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιούμενοις, ὅπως ἀθάνατον τὴν
περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. Αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν
μὲν τοιούτων οὐδὲν ἔξεργαζονται, τοῦ δὲ πλούτου σημεῖον εἰ-
σιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωγίας ὕντες, οἱ
μὲν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς
αὐτοὺς ἐντιμοτέρους κατέστησαν· δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλ-
θοι τὰς ἐκείνου πράξεις, δείμνηστον ἀν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὔχ-
ηρού παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

(β') Ἐγρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' αὐτούς τῶν ἀνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἵ τε δυνάμενοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἔχοντο περὶ αὐτῶν, οἵ τε νεώτεροι φιλοτιμοτέρως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον διὰ ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. Νῦν δὲ τοις οὐκ ἀν ἀθυμήσειεν, ὅταν ὁρῇ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ τίς οὐκ ἀν ἀθυμήσειεν, ὅταν ὁρῇ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὑμνουμένους καὶ τραγῳδουμένους, αὐτὸν δὲ προειδῆ, μηδ' ἀν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιωθησόμενον; τούτων δ' αἱ-

τιος ὁ φθόνος, ἢ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν· οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν, ὥσθ' ἥδιον ἀν εὐλογουμένων ἀκούοιεν, οὓς οὐκ ἵσασιν εἰ γεγόνασιν, ἢ τούτων, ὡρ' ὅν εὗ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν. Οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς οὔτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἄλλους ἔθιστέον ἀκούειν, περὶ ὅν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἵσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας ἀεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἔχόντων.

8. (γ') Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν, δ' μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. Σημεῖον δὲ μέγιστον περὶ μὲν γάρ ἄλλων ποιλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, περὶ δὲ τῶν τοιούτων 9 οὐδεὶς πώποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησε. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγράψαντας τοῖς μὲν γάρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γάρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἵτινες τὸν αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζομένους οἵτις ἀν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις δύναμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀλλὰ 10 πᾶσι τοῖς εἰδεσι διαποιῆσαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἔξεστι ἄν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν δύναμάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτάς τὰς πράξεις ἀναγκαῖον ἐστι χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ἡυθυμῶν ἀπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἡ τοσαύτην ἔχει γάριν, ὥστ' ἀν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς, ὅμως αὐταῖς ταῖς εὐρυθυμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις ψυχαγωγοῦσι 11 τοὺς ἀκούοντας. Γνοίη δ' ἄν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν·

ην γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὄνοματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπῃ, τὸ δὲ μέτρον δικλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης, ης νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. "Ομως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἀλλὰ ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσουται, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν μηδὲν γεῖρον τῶν ἐν τοῖς φράζεις καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

(8') Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐνογόρου καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν ἀκόμη τῶν ἄλλων ἔνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων οὐδὲν καταδεέστερον αὐτὸν ἐκείνων παρέσχεν. 'Ομολογεῖται μὲν γάρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμι-¹³ θέων εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γάρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὐρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας, οὗτοι δ' ἀπαντεῖς ὀνομαστότατοι τῶν καθ' αὐτοὺς γεγόνασι.

(ε') Τοῦτο μὲν γάρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ¹⁴ γένους τοῦ Τευκριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς "Ἐλλησι" καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφυγρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλλεν, ἥλθον οἱ προεστῶτες τῶν πόλεων ἰκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστ' ἂν εὑρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων ακκῶν ἀπαλλαγῆν. Σωθέντες δὲ καὶ τυχόντες ὡν ἐδεήθησαν, ιερὸν ἐν¹⁵ Λιγίνῃ κατεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἐλλήνων, οὕπερ ἐκεῖνος ἐποιήσατο τὴν εὐχήν. Καὶ κατ' ἐκεῖνόν τε τὸν χρόνον, ἔως ἣν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὥν δόξης διετέλεσεν· ἐπειδή τε μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτων καὶ Κόρη μεγίστας τιμᾶς ἔχων παρεδρεύειν ἐκείνοις. (σ') Τούτου δὲ¹⁶ παιδες ἦσαν Τελαμῶν καὶ Ηηλεύς, ὃν ὁ μὲν ἔτερος μεθ' Ἡ-

- ρωκλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος ἀριστείων ἔξιώθη,
Πηγεὺς δ' ἔν τε τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας
καὶ κατὰ ποιλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ
Νηρέως θυητῆς ἥν ἀθυνάτῳ συνάφησε, καὶ μόνου τούτου
φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον
17 ἀσθηταί. (ζ') Τούτοις δ' ἔκατέρου, Τελαχυνος μὲν Αἴας καὶ
Τεῦκρος ἐγενέσθην, Πηγέως δ' Ἀγιλλεὺς, οἵ μέγιστον καὶ
σκφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αυτῶν ἀρετῆς· οὐ γάρ ἐν ταῖς
αυτῶν πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδὲ ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς
κατώκουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς "Ελλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
ρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἔκατέρων ἀθροισθέντων, οὐ-
18 δενὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀποιλειφθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κιν-
δύνοις Ἀγιλλεὺς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἐκεῖ-
νον ἡρίστευσε, Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἔξιος
καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συν-
εξεῖλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατώκισεν, ὁ-
μῶνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὕσης, καὶ
τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεῦον κατέλιπε.
- 19 (η') Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὔαγόρᾳ παρὰ τῶν προγόνων
ὑπάρχαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον
τῆς πόλεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ
Τεῦκρου τὴν βασιλείαν εἶχον, χρόνῳ δ' ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ
Φοινίκης ἀνὴρ φυγὰς καὶ πιστεύθεις ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύον-
20 τος καὶ μεγάλας δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ
κακὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ
πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασι-
λείαν κατέσχεν. Ἀπιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις καὶ βουλόμε-
νος ἀσφαλῶς κατασκευάσασθαι τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν ἐξε-
21 βαρβάρωσε καὶ τὴν νῆσον βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν.
(θ') Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστώτων καὶ τῶν
ἐκγόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἐχόντων Εὔαγόρας γίγνεται:

περὶ οὗ τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις τὰς ἐν τοῖς ὑπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως ἀν φανείη γεγονώς ἢ κατ' ἀνθρωπὸν, αἱροῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερόν, ὅτι τοσούτου δέω πλαστάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνων πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίστασιν. "Αρξομαι δ' ἐκ τῶν δμοιογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

(ι') Παῖς μὲν γάρ ὧν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφρο-²² σύνην, ἀπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἐστί. Καὶ τούτων μάρτυρας ἀν τις ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἀπαντας τοὺς ἰδόντας, τῆς δὲ ῥώμης τοὺς θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιωτῶν ἔκρατίστευσεν. Ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ²³ ταῦτά τε πάντα συνηυξήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρείᾳ προσεγένετο καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥσπερ ἔτεροις τισίν, ἀλλ' ἔκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν· τοσοῦτον²⁴ γάρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥσθ', ὅπότε μὲν αὐτὸν ὁρῶν οἱ τότε βασιλεύοντες, ἐκπλήριτεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἡγουμένους οὐκ οἶν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἴδιώτου μέρει διαγαγεῖν, ὅπότε δ' εἰς τοὺς τρόπους ἀποβλέψειαν, οὕτω σφόδρα πιστεύειν ὥστ', εἰ καὶ τις ἄλλος τοιμῷη περὶ αὐτοὺς ἔξαμαρτάνειν, νομίζειν Εὔχγόραν αύτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν. (ια') Καὶ²⁵ τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης οὐδετέρου τούτων ἔψεύσθησαν· οὕτε γάρ ἴδιώτης ὧν διετέλεσεν οὕτε περὶ ἐκείνους ἔξημαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην ὁ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, ὅπως καλῶς λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ', ὅσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρασκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἔτερος ἐπράξειν, ἔξ ὧν δ' οἶν τ' ἦν ὁσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Εὔχγόρα διεφύλαξεν. Εἰς γάρ τῶν δυναστεύοντων ἐπιβουλεύσας τὸν²⁶

τε τύραννον ἀπέκτεινε καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν,
ἥγούμενος οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κἀκεῖ-
27 νον ἐκποδῶν ποιήσαιτο. Διαφυγῶν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σω-
θεὶς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς
ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι,
καὶ ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας τα-
πεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δ' εἰς τοσοῦτον μεγα-
λοφροσύνης ἥλθεν, ὥστε τὸν ἄλλον χρόνον ιδιώτης ὁν, ἐπειδὴ
28 φεύγειν ἤναγκάσθη, τυραννεῖν ὡήθη δεῖν. Καὶ τοὺς μὲν πλά-
νους τοὺς φυγαδίκους καὶ τὸ δι' ἑτέρων ζητεῖν τὴν κάθιδον
καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ χείρους ὑπερεῖδε, λαβὼν δὲ ταύτην
ἀφοριμήν, ἦνπερ χρὴ τοὺς εὑσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι
καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος ἢ κυτορθώσας
τυραννεῖν ἢ διαμαρτών ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους,
ώς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τού-
29 των παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθιδον. "Οθεν καὶ μάλιστ'
ἄν τις καὶ τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἦν εἶχε παρὰ
τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλοντος γὰρ πλειν μετὰ τοσού-
των ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων τῶν δεινῶν
πλησίον ὅντων οὕτ' ἐκεῖνος ἥθυμησεν οὔτε τῶν παρακλη-
θέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἡξίωσεν, ἀλλ' οἱ μὲν
ώσπερ θεῷ συνακολουθοῦντες ἀπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὀμο-
λογημένοις, ὁ δ' ὥσπερ ἢ στρατόπεδον ἔχων κρείττον τῶν
ἀντιπάλων ἢ προειδὼς τὸ συμβησόμενον οὕτω διέκειτο τὴν
30 γνώμην. (ιβ') Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων ἀποβάς γὰρ εἰς τὴν
νῆσον οὐχ ἥγήσατο δεῖν χωρίον ἔχυρὸν καταλαβών καὶ τὸ
σῶμ' ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιιδεῖν, εἴ τινες αὐτῷ τῶν
πολιτῶν βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθύς, ὥσπερ εἶχε, ταύτης τῆς
νυκτὸς διελῶν τοῦ τείχους πυλίδα καὶ ταύτῃ τοὺς μεθ' ἔαυτοῦ
διαγαγάντων προσέβαλλε πρὸς τὸ βασίλειον. Καὶ τοὺς μὲν θορύ-
31 βους τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φό-

βους τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν θεατῶν (δεδιότες γάρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχήν, τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν ἡσυχίαν εἶχον),³² οὐ πρότερον ἐπαύσατο μηχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ὅπαντας [τοὺς ἐγθρούς], πρὶν ἐλεῖν τὸ βασιλειόν, [καὶ] τοὺς τ' ἐγθρούς ἐπιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθησεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

(ιγ') 'Ηγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθείην,³³ ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίποιμι τὸν λόγον, ἥδιον ἐκ τούτων εἶναι γνῶναι τὴν τ' ἀρετὴν τὴν Εὐαγγόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἔχομένων οἷμαι δηλώσειν.

(ιε') Τοσούτων γάρ τυράννων ἐν ἄπαντι τῷ χρόνῳ γεγε-³⁴ νημένων οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἐκείνου ακτησάμενος. Εἰ μὲν οὖν πρὸς ἔκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τοῦ Εὐαγγόρου παραβάλλοιμεν, οὕτ' ἂν δὲ λόγος ἵσως τοῖς κατεροῖς ἀριθμόσειεν οὕτ' ἂν δὲ χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν· ἦν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοτῶμεν, οὐδὲν μὲν χειρον ἐξετῶμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθόμεθα περὶ αὐτῶν.

(ιε') Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων³⁵ τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγγόρου κινδύνους προκρίνειεν; οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω ῥάθυμος, δοτις ἂν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν. (ιε') Καὶ μὴν τῶν³⁶ γε παλαιῶν καθόδων αὐται μάλιστ' εὐδοκιμοῦσιν, ἀς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γάρ οὐ μόνον τῶν γεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέσιν. 'Αλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθοιό-Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γηκεν, ὅστις οὕτω δεινούς καὶ φοβερούς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους εἰς τὴν αὐτοῦ κατῆλθεν ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίηνται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης περιγενόμενοι τῶν ἐγχρῶν. (15') 'Αλλὰ μὴν τῶν γ' ἐπὶ τάδε γεγενημένων, ἵσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κύρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσας δὲ κτησάμενον καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν. 'Αλλ' ὁ μὲν τῷ Πέρσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὁ πολλοὶ καὶ τῶν Ἐλλήνων καὶ τῶν Βαρβάρων ἔφδιως ἂν ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν 38 προειρημένων διαπραξάμενος. "Επειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατηγίας οὕπω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐχερόρου κινδύνους ἂν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτων πεπραχμένων ἀπασι φανερόν, ὅτι ἔφδιως ἂν κάκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεγείρησε. Πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ὄσιως καὶ δικαίως ἀπαντα πέπρακται, τῷ δ' οὐκ εὐσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν· ὁ μὲν γάρ τοὺς ἐγχρούς ἀπώλεσε, Κῦρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. "Ωστ' εἴ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν ἐκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐχερόρων καὶ τούτου μᾶλλον ἐπαινέσειαν. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρρησίᾳ χρησάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὕτε θυητὸς οὐθ' ἡμίθεος οὔτ' ἀθάνατος εὑρεθήσεται κάλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὐδὲ εὐσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. Καὶ τούτοις ἐκείνως ἂν τις μάλιστα πιστεύσειεν, εἰ σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειν, ὅπως ἔκαστος ἐτυράννευσε. Φανήσομαι γάρ οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλη λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.

40 (ιη) Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήγεγκε, τοιούτων αὐτῶν λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιοῦσθαι· νῦν δὲ ἀπαντεῖ ἀν διοικήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λογήσειαν τυραννίδα και τῶν θείων ἀγαθῶν και τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον και σεμνότατον και περιμαχητότατον εἶναι. Τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς δὴ ἥρητωρ ἢ ποιητῆς ἢ λόγων εὑρετῆς δξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν;

(ιθ') Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς ἄλλοις εύρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐφύεστατος ὅν τὴν γνώμην και πλεῖστα κατορθοῦν δυνάμενος, ὅμως οὐκ ὥρθη δεῖν ὀλιγωρεῖν οὐδ' αὐτοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν και φροντίζειν και βουλεύεσθαι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἥγούμενος μέν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειεν, δομοίως αὐτῷ και τὴν βασιλείαν ἔξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν ἄλλων ἔνεκα τῆς ψυχῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. "Ἐπειτα και περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἶχεν· ὁρῶν γάρ τοὺς ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπουμένους, και τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥάθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις και καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέλιπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς και τὰς πράξεις ἥδει και τῶν πολιτῶν ἔκαστον ἐγίγνωσκεν, ὡστε μήτε τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ πόντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γάρ ἔξ ὅν ἐτέρων ἥκουεν οὔτ' ἐκόλαζεν οὔτ' ἐτίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἔξ ὅν αὐτὸς συνῆδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. 'Ἐν τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν καταστήσας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προσπιπτόντων οὐδὲ περὶ ἐν πεπλανημένως εἶχεν, ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς και φιλανθρώπως διώκει τὴν πόλιν, ὡστε τοὺς εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὔχγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ' ἔκείνου βασιλείας· ἀπαντά γάρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδι-

κῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρ-
χων, νομίμως δὲ τοὺς ἔξαμπτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμ-
βούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος· πολ-
λὰ μὲν τῶν χρωμένων ἡττώμενος, ἀπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν
περιγγήνομενος· σεμνὸς ὁν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγω-
γχῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἐν ἀτάκτως
οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος ἀλλ' ὅμοιως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις δ-
μολογίας ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρο-
νῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομέ-
νοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος,
τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς
ὁν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπάνειν ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἄλλων
φύσιν ὑπερβάλλειν· ἡγούμενος τῶν ἥδονῶν ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος
ὑπ' αὐτῶν· διλγοις πόνοις πολλὰς ῥαστώνκς κτώμενος ἀλλ'
οὐδὲ μικρὰς ῥαθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· δ-
λῶς οὐδὲν παραλείπων ὃν προσενχι δεῖ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ'
ἔξ ἐκάστης τῆς πολιτείας ἔξειλεγμένος τῷ βέλτιστον, καὶ δη-
μοτικὸς μὲν ὁν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς
πόλεως ὄλης διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κιν-
δύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.
Καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν Εὔαγόρα, καὶ πλείω τούτων, ἔξ αὐτῶν
τῶν ἔργων ῥάδιον καταμαθεῖν.

(κ') Παραλαβών γὰρ τὴν πόλιν εκβεβηρέσθρωμενην καὶ διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὗτε τοὺς "Ἐλληνας προσδεχόμενην οὗτε τέχνας ἐπισταμένην οὗτ' ἐμπορίῳ χρωμένην οὗτε λιμένα κεκτημένην ταῦτά τε πάντα διώρθωσε καὶ πρὸς τούτους καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο καὶ τείχη προσπεριεβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο καὶ ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς οὕτως ηὔξησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἐλληνίδων ἀπολελεῖφθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν, ὥστε πολλούς φοιβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς.

Καίτοι τηλικαύτας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἶόν 48 τ' ἔστιν, ἢν μή τις αὐτὰς διοικῇ τοιούτοις ἥθεσιν, οἵοις Εὔα-γόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δ' ὀλίγῳ πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν. "Ωστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων τῶν ἐκείνων προσ-όντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐ-τῷ. Τίς γάρ ἀν ἐφίκοιτο τουαύτης φύσεως; δις ου μόνον τὴν 49 αὐτοῦ πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὅλον τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα προήγαγε· πρὶν μέν γε λαβεῖν Εὔαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕτως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρχόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ὡμότατα πρὸς τοὺς "Ἐλληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ τοσοῦτον με- 50 ταπεπτώκασιν, ὥσθ' ἀμιλλᾶσθαι μέν, οἵτινες αὐτῶν δόξου- σι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλεί- στους αὐτῶν γυναῖκας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς "Ἐλληνικοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν. Καὶ τούτων ἀπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀν Εὔαγόραν αἴτιον προσομοιογήσεις.

(κα') Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς 51 ὄσιότητος ἐκείνου· τῶν γάρ "Ἐλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ κα- γαθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἥλθον εἰς Κύπρον οἰ- κήσοντες, ἥγούμενοι κουφοτέραν καὶ νομιμωτέραν εἶναι τὴν Εὔαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πολιτειῶν. Ὡν τούς μὲν ἄλλους ὀνομαστὶ διελθεῖν πολὺ ἀν ἔργον εἴη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ 52 πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν "Ἐλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι δυστυχήσας ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὔαγόραν ἥλθε, νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνων καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἀν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν;

καὶ πολλὰ πρότερον ἥδη καταρθωκώς οὐδὲ περὶ ἑνὸς πώποτε
 53 πράγματος ἔδοξεν ἀμεινον ἡ περὶ τούτου βουλεύσασθαι: συνέ-
 βη γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν ἀφιξιν τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποιῆσαι καὶ
 παθεῖν πλεῖστ’ ἀγαθά. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθασκεν ἀλλή-
 λοις πλησιάσαντες καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς
 ἡ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας. "Ἐπειτα περὶ τῶν ἀλλων
 54 τέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον. Ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν
 ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὖσαν καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημέ-
 νην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσήκοντα ποι-
 οῦντες· τῷ μὲν γὰρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ
 μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. Σκοπουμένοις
 δ’ αὐτοῖς ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺν τὸν
 καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασκεν ἀρχοντες γὰρ τῶν Ἐλ-
 λήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ’ ἀπληστίας
 55 ἥζθιον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεγείρονται. Λα-
 βόντες δ’ ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν
 βασιλέως ἀπορούντων, ὃ τι χρήσωνται τοῖς πράγμασιν, ἐδί-
 δοσκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποιεῖσθαι
 τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, νομίζοντες, εἰ μὲν
 πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ τούτῳ περιγένοντο,
 τὰ περὶ τὴν ἥπειρον μόνον καλῶς ἔξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν
 κρατήσειαν, ἀπασκαν τὴν Ἐλάδα τῆς νίκης ταύτης μελέειν.
 56 "Οπέρ συνέβη" πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ
 ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν
 καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ "Ἐλληνες ἡλευθερώθη-
 σαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀ-
 νέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμών κατέστη. Καὶ ταῦτ’ ἐπρά-
 γμη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐκυρόου δὲ τοῦτό τε πα-
 ρασκόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκεύασαν-
 57 τος. Τπέρ ὅν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μερίσταις τι-

μαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαιμεν, οὕπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτῆρος, πλησίον ἔκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὔεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(κβ') Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζῳ καὶ πλείονος ἀξιᾳ κατειργάσαντο, τοσούτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. Περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχεν, οὐδὲ αὐτὸς λαθεῖν ἔξήτησε· φαίνεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν 58 ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἀπαντας, μείζῳ δὲ καὶ χαλεπώτερον ἔκεινον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κῦρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. Μέγιστον δὲ τεκμήριον· τοῦ μὲν γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιιδεῶς ἔσχεν, ὥστε μεταξὺ πάσχων εὗ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεγίρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως 59 βουλευσάμενος. Ἡπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλή- νων καὶ τῶν Βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους, γῆσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένας ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην· ὥστ' οὐχ ὑπέρ τῶν γεγενημένων δργιζόμενος ἀλλὰ περὶ 60 τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιώς ἀλλὰ ποιὸν περὶ μείζονων ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὕτω δ' οὖν ὥριμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κατηγάλωσεν. (κγ') Άλλ' ὅμως Εὐαγόρας πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀν- 61 τιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρασκευάς, ἐπέδειξεν αὐτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον

- 62 ἡ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. "Οτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἴων εἰρήνην ἔγειν, τὴν αὐτοῦ πόλιν μόνην εἶχεν· ἐπειδὴ δ' ἡγαγάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ τοιοῦτον εἶχε Πυνταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ συναγωνιστήν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἀπασαν κατασχεῖν, Φαινίκην δὲ ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἶλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὥστε πολλοὺς Περσῶν πενθοῦντας τὰς αὐτῶν συμφορὰς μεμνῆσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἑκείνου·
- 63 τελευτῶν δ' οὔτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοντο τῶν σωμάτων, ἀσμενοὶ τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲ δὲν δὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχόντων καὶ ἑκεῖνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρας δὲ πολεμήσας δέκα ἔτη τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὃνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. "Ο δὲ πάντων δεινότατον τὴν γὰρ πόλιν ἣν Εὐαγόρας ἐτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἶλε, ταύτην βασιλεὺς δὲ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἶστος τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.
- 65 (κδ') Καίτοι πῶς ἂν τις τὴν ἀνδρείαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος Τροίκην μόνην εἶλον, οἱ δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἀπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἡβουλήθησαν, ὅσαι περ ἑκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε. (κε') Τίνα γὰρ εὐρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους

ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῦμεν, τοικῦτα διαπεπραχμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; ὃς αὐτὸν μὲν ἐξ ἴδιωτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν "Ελληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δ' ὄνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἀμεικτὸν ὅλον παραλαβόν καὶ 67 παντάπασιν ἔξηγριωμένον ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εἰς ἔγθρον μὲν βασιλεῖ καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἡμύνατο καλῶς, ὥστ' ἀείμνηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρουν, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσούτῳ χρησιμώτερον αὐτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὅσθ' δ- 68 μολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδουν, ἵς γενομένης βασιλεὺς μὲν ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἔντει τοῦ τὴν ἥπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἡναγκάσθησαν, οἱ δ' "Ελληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἀρχοντας ἐλθεῖν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας. (κε') "Ωστ' εἴ 69 τις ἔροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρᾳ πεπραχμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐξ ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἀν κατασταίην ἀεὶ γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὃ τι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

(κε') "Ωστ', εἴ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀ- 70 θάνατοι γεγόνασιν, οἷμαι κάκεῖνον ἡξιῶσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείους χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον εὔτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γάρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὄνομαστοτάτους εύρήσο-

μεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ μόνον θυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὅν
 71 διετέλεσε. (κη') Τί γάρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας; δις τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἰ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιος εἶναι τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θυητὸς δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἀμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡρικίαν γιγνο-
 72 μένων. Πρὸς δὲ τούτοις, διὸ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χα- λεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἄμφι καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τού- του διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε. Καὶ τὸ μέγι- στον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἴδιωτικοῖς ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμε- νον, τοὺς δ' ἀνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας. "Ωστ' εἴ τινες τῶν ποιη- τῶν περὶ τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηνται, λέ- γοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἡ δαίμων θυητός, ἀπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ἑρθῆναι μάλιστ' ἀν ἀρμόσεις.
 73 (κθ') Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἷμαι πα- ραλιπεῖν· ὑστερίζω γάρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, μεθ' ἦς ἀ- κριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξειργασάμην ἐν τὸν ἔπαινον τοῦτον οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκαμίαστός ἐστιν. (λ') 'Εγώ δ', ὁ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς δικνοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἀν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε.
 74 Προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον μὲν εἰδὼς τοὺς καλούς κάραθούς τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνο- μένους ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμέονς. Ο

ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνοις, παρ' οἷς ἀν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἔξενεγχθῆναι θ' οἶν τ' ἐστὶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὗ φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρείττον ἐστιν ἡ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι 75 τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἀν τὴν τοῦ σώματος φύσιν δημιουργεῖ, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἄλλήλων καὶ τὰς διανοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ἁδίοιν ἐστι μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ἁδίθυμεῖν αἱρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις. (λα') Ὄντες ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεγείρησα γρά- 76 φειν τὸν λόγον τοῦτον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παι- σὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὔαγρόου γεγονόσι πολὺ καλλί- στην ἀν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας παραδοίη θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐτὰς. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους προτρέ- 77 πομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἑτέρους ἐπαινοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες τοὺς εὐλογουμένους τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπι- θυμῶσιν, ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς οὐκ ἄλλοτροις παραδείγμα- σι χρώμενος ἀλλ' οἰκείοις παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσ- ἔγειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἥττον δυνήσει τῶν Ἑλλήνων. (λβ') Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώ- 78 σκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν· οὐ γὰρ οὕτ' ἐμὲ λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυ- φαῖς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας οὐδ' ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν σὴν παί- δευσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίκιν χαίρουσιν· ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἥττον 79 καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταύτον, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις.

80 (λγ') Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὅνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιος ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἀπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δὲ ὑμῖν τοῖς πλείστων καὶ μεγίστων χυρίοις οὖσι. Χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὡν ἥδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν ὧν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονώς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διός, τὸ δὲ ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετήν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὅντων. "Εστι δέπι σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γάρ ἐμμένης τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῷς, ὅσον περ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἶόν σε προσήκει.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

A'. 'Ο Ισοκράτης ἐκθέτει τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὅποίους ἔγραψε πρὸς Δημόνικον, διμιλεῖ περὶ ἀρετῆς καὶ ἀναφέρει τὰ προτερήματα τοῦ Ἰππονίκου, διδοτοῖς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τὸν νόν του Δημόνικον (§§ 1 - 12).

§ 1 - 3. ἐν πολλοῖς· ἐνν. πράγμασι.—διεστώσας· κατηγορημ. μπλ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—εὐρήσομεν· ἐνν. ἐὰν ἔξετάσωμεν.—δι-σταμαι=διαφέρω.—σπουδαῖος=ἄξιος λόγου, εὐγενής.—φαῦλος=τα-πεινός, χυδαῖος.— γνώμη = πεποίθησις, ίδεα — διάνοια = σκέψις.—συνήθεια = συναναστροφή.—οἱ μὲν δηλ. φαῦλοι.—οἱ δὲ δηλ. σπου-δαῖοι.—διέλυσε· γνωμικὸς ἄρ. (=συνήθως διαλύει).—ἄν... ἔξαλει-ψειεν· δυνητικὴ εὐκτική.— πρέπειν· ἐκ τοῦ ἡγούμενος, τὸ δὲ εἶναι ἐκ τοῦ πρέπειν.— ἀντιποιοῦμαί τινος = οἰκειοποιοῦμαί τι· ἀντιποι-οῦμαι παιδείας = λέγω δητὶ εἴμαι μορφωμένος. — δῶρον· κατηγορ.— τεκμήριον... σημεῖον, παρθέσις εἰς τὸ δῶρον.—πρὸς ὑμᾶς· πληθ-ἄν καὶ προηγεῖται: σοι. —εὔνοια=χάρη.—συνήθεια=φιλία.—συλ-λαμβάνω τινὶ = βοηθῶ τινα. — συναγωνίζομαί τινι = συμπράτ-τω, ὑποστηρίζω τινά.— καιρὸς = περίστασις.— παιδεία = ἀνωτέρα μόρφωσις.— ἀκμὴ=κατάληγος περίστασις.— φιλοσοφεῖν· ἐκ τοῦ ἀκμῇ (ἐστι). φιλοσοφῶ = σπουδάζω, ἐπιδιώκω ἀνωτέραν μόρφω-σιν.— ἐπανορθῶ τινα=διορθώνω τινά, φέρω τινὰ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, διδάσκω τινά.

§ 4 - 5. προτρεπτικοὶ λόγοι= αἱ πρὸς μάθησιν ἀπαραίτητοι ὁ-δηγίαι. 'Ο Ισοκράτης ἐνταῦθα ἔχει ὑπ' ὅψιν του τοὺς σοφιστάς, οἱ ὅποι-οι δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν των, ἀλ-λὰ ἡ προσπάθεια των ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπίδειξιν ἡ διδασκαλία των δηλ. εἶχε μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, διπας ἀμέσως κατωτέρω λέγει ὁ Ισοκρ.— οὐ μὴν = ὅμως δὲν.— τὸ κράτιστον (=τὸ ἀριστον) τῆς φιλοσοφίας· τοῦτο εἶναι ἡ ηθικὴ ἔξυψωσις καὶ ἔξευγένησις.— διατρίβω περὶ τι= ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι.—

εἰσηγοῦμαι τινι = ὁδηγῶ τινα, διδάσκω τινά. — δι' ὅν = ἔκείνοις δι' ὅν. — ἡ ἐν τοῖς λόγοις δεινότης = ἡ ρητορικὴ δεινότης. — ἀσκῶ τι = ἐπιτυγχάνω τι. — τὰ ἥθη = κατὰ τὰς συνηθείας. — τρόπος = χαρακτήρ. — πέφυκα = ἐκ φύσεώς εἰμι. — ἔκεινων = δηλ. τῶν συγγραφόντων τοὺς προτρεπτικούς λόγους. — παρακαλῶ τινα = προσκαλῶ, παρακινῶ, προτρέπω τινά. — παράκλησις = προτροπή τις. — εὑρίσκω τι = μὲ κόπον ἐξευρίσκω τι. — παραίνεσις = συμβουλή. — γράφω = γράφω χωρὶς νὰ προσέχω νὰ κρατήσω τὸν λόγον τεχνικόν, ἀφορντίστως γράφω, φιλικῶς γράφω. — εὑρόντες... γράψαντες εἰς τὰς λέξεις ταύτας εὑρίσκεται ἡ ἐνταῦθι παρατηρουμένη ἀντίθεσις: ὁ Ἰσοκράτης δηλαδὴ δὲν προσεπάθησε νὰ γράψῃ ρητορικὸν λόγον, ἀλλὰ ἀπλῆν φιλικὴν παρχίνεσιν. — τοὺς νεωτέρους: ἀντὶ τοὺς νέους. — δύμιλῶ τινι = συναναστρέφομαι μέ τινα. — οἰκονομῶ τὸν βίον = κυβερνῶ τὸν βίον. — ἐφικνοῦμαί τινος = ἐπιτυγχάνω τι. — γνησίως = πραγματικῶς. — ήσ: δηλ. ἀρετῆς. — βέβαιος = ἀσφαλῆς, μόνιμος.

§ 6 - 8. ἀνήλωσε... ἐμάρανε: πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε. — ἔξουσία = δικαιώμα. — φραθυμία = δύνηρία. — παρασκευάζω = παρέχω. — παρασκευάζων... παρακαλῶν· μητρ. αἰτιολ. — ὠφέλησε... ἔβλαψε κ.τ.λ.: πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε. — τῶν ἀσκούντων· (ἐνν. τὸ σῶμα) = τῶν ἀσκουμένων. — ἐπισκοτέω-ῶ τινι = ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι: ἐπισκοτῶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις = γίνομαι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἀσκησιν τῆς ψυχῆς (τοῦ πνεύματος). — οἰς: παρ' οἰς: δηλ. ἀνθρώποις. — ἀκιβδήλως = γνησίως. — διάνοια = νοῦς. — συναυξηθῇ = αὐξηθῇ σὺν ταῖς διανοίαις. — δυνατὰ καθιστᾶσα, ἐνν. τοῖς ἀρετὴν κεκτημένοις. — δύκνος = δύνηρία. — ψόγον... ἔπαινον· καθηγητήρ. — καθιστᾶσα... ὑπομένουσα... ἡγουμένη: μετρ. αἰτιολ. — ἔργον = κατέρθωμα. — οἰς... τοῖς ἔργοις. σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρην = κατέρθωμα. — τοῖς ἔργοις· τρόποι = ἥθη. — χαρακτήρ εύδορος: ἀντὶ: ὅν ... τοῖς ἔργοις· τρόποι = ἥθη. — ἐπιβάλλω τινὶ τι = ἔπιχύνω, ἔπιχαράττω εἰς τινά τι. 'Η μεταφορὰ ἐλήρθη ἀπὸ τὰ νομίσματα. — τὸν ... χρόνον, ὑποκυ. εἰς τὸ δύνασθαι. — ἔκεινοις, ποιητ. αἴτιον.

§ 9 - 10. οὐ μὴν ἀλλὰ (=οὐ μὴν ἐκ τῶν 'Ηρακλέους καὶ Θησέως ἔργων ἔστι σοι καταμαθεῖν, ἀλλὰ καὶ): κάμνει ἴσχυρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ προσθέτει νέον τι. — προαίρεσις =

ἐπιθυμίαι φρόνημα, ἀρχή.— δλιγωρῶ τινος=παραμελῶ τι.— τοῖς πόνοις... τῇ ψυχῇ, δοτ. τροπική τῇ ψυχῇ ὑπέμενε=περιφρονῶν τοὺς κινδύνους διὰ τῆς ψυχῆς συγχρόνως ἔξησκει αὐτήν.— παρακαίρως = ὑπερμέτρως.— τὰ ὑπάρχοντα = ἡ περιουσία.— ταπεινῶς= πτωχικά.— κοινὸς τοῖς φίλοις = ὁ ἀνήκων εἰς τοὺς φίλους, ὁ μὴ διακρίνων τὸν ἐαυτόν του ἀπὸ τοὺς φίλους.— θαυμάζω τινά = ἐκτιμῶ τινα.— σπουδάζω περὶ τινα = σπουδάίως καὶ σοβαρῶς ὑποστηρίζω τινά, (προσπαθῶ νὰ ὠφελήσω τινά) = ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός.— οἱ γένει προσήκοντες=οἱ συγγενεῖς.— ἔταιρεία = φιλία.— προαίρεσις = αὐθόρμητος κλίσις.

§ 11 - 12. ἐπιλείπει με ὁ χρόνος = μοῦ λείπει ὁ καιρός, δὲν μοῦ ἀρκεῖ ὁ καιρός.— ἔκεινου, δηλ. τοῦ Ἰππονίκου.— τὸ ἀκριβές = ἡ ἀκριβής ἔξιστόρησις.— φύσις = φυσικὰ προτερήματα.— ἔκφέρω τι = παρέχω τι, ἀναφέρω τι.— ἡμᾶς... δηλώσομεν... ἔξενηνόχαμεν ὁ Ἰσοκρ. μετεχειρίσθη πληθ. ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον.— πρὸς δν (δηλ. τὸν Ἰππόνικον) = συμφώνως πρὸς τὸν βίον τοῦ ὅποίου.— παράδειγμα = πρότυπον.— ἡγησάμενον... γιγνόμενον, χρν. μτχ.— ζηλωτής = θαυμαστής.— αἰσχρὸν=ἐντροπή.— γραφεὺς=ζωγράφος.— ἀπεικάζω = ζωγραφίζω.— ἡγοῦμαι=ἔχω ὑπ' ὅψιν μου.— ἀσκεῖν· πρβλ. ἐν § 6: τῶν ἀσκούντων.— σκοπῶ, ὅπως γενήσομαι = ἔξετάζω, κοιτάζω πῶς θὰ...— ἐπιτήδευμα = κατόρθωμα.— τὴν γνώμην, αἰτ. τοῦ κατά τι.— διατίθεμαι τὴν γνώμην = σκέπτομαι.— οὕτω· δηλ. ὅτι πρέπει τις νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς ἀρίστους.— ἀκούσματα = μαθήματα.— πληροῦμαί τινος (μτφ.) = διδάσκομαι τι.— σπουδαῖος λόγος = ἡθικὸς λόγος.— πέφυκα (μετ' ἀπαρεμφ.) = ἔχω φυσικὸν ἰδίωμα (νὰ...).— ὑποτίθεμαί τινι = συμβουλεύω τινά.— ἐπιδίδωμι πρός τι = προκόπτω εἰς τι.— εύδοκιμῶ = ἐπιτυγχάνω, ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

B'. Αἱ ἐπὶ μέροντι διδασκαλίαι (παρανέσεις) τὰς ὅποιας ὁ Ἰσοκράτης ἤθελε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δημονίκου (§§ 13-43).

§ 13 - 18. τὰ πρὸς τοὺς θεούς, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς· εὔσεβῶ τὰ πρὸς... = εἴμαι εὔσεβής πρὸς τοὺς θεούς.— ἐμμένω τινὶ = μένω πιστὸς εἰς τι, τηρῶ τι.— ἔκεινο, δηλ. τὸ θύειν.— καλοκαγαθία τῶν τρόπων = χρηστότης τῶν ἡθῶν.— δαιμόνιον = θεός.— πόλις = πολιτεῖται.— περὶ τινα = πρός τινα.— τοὺς γονεῖς· μετεχειρίσθη πληθυ-

τικόν, ἂν καὶ ὁ Ἰππόνικος εἶχεν ἀποθάνει, διύτι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα δὲν ἔπαινον καὶ μετὰ θάνατον.—ἀσκῶ τι = καταγίνομαι εἰς τι.—τὰ πρὸς τὸ σῶμα γυμνάσια = αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις.—τὰ πρὸς τὴν φύμην = τὰ συντείνοντα, τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν φύμην.—λήγω τινὸς = παύω ἀπό τι.—πονῶ = κοπιάζω.—δυνάμενος· ἐναντ. μετγ.—προπετής = ἀκράτητος, ἀναιδῆς.—στέργω τι = ἀγαπῶ τι.—ἀποδέχομαι τι = παραδέχομαι τι, εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—μανικός, γίνεται ἐκ τοῦ μανία (μαίνομαι).—σύνηνος = σκεπτικός.—τούτοις δοτ. δργκν.—τῶν νεωτέρων· πρβλ. ἐν § 5: τοὺς νεωτέρους.—κρατοῦμαι = περιορίζομαι.—μηδέποτε μηδέν· ἡ διπλῆ ἔργησις φανερώνει ἔμφασιν.—ποιήσας· ὑποθ. μετγ.—συνειδήσεις· ἐπικός καὶ ἴωνικός τύπος· ὁ ἀττικός μέλλων τοῦ οἴδα εἶναι εἴσομαι.—ἡ μετὰ δόξης ἥδονή = ἡ τιμία ἥδονή.—θηρεύω = ἐπιδιώκω.—εὐλαβοῦμαι τι = φροῦροι τι.—δόξα = φήμη, ἡ κοινὴ γνώμη.—δόκει = ἡγοῦν· (πρβλ. § 12).—λήσαν· μέλλ. τοῦ ρ. λανθάνω (τινὰ) = διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος.—παραυτίκα = πρὸς στυγμήν.—κρύψης· ἐνν. τὸ ποιεῖν, τὴν πρᾶξίν σου.—δρθήσει· παθ. μέλλ. τοῦ δρῶμαι = γίνομαι φανερός.—ἐπιτιμῶ τινί τι = ἐπιπλήττω, κατηγορῶ τινα διά τι.—πράττουσι· ὑποθ. μετγ.—μελέτη = ἐπιμελής ἀσκησις.—ἐπιστήμη = σπουδή, ἐπιστημονική ἔργασία· μελέταις... ἐπιστήμαις· ὁ πληθ. φανερώνει τὰ διάφορα εἰδη τῆς μελέτης, ἐπιστήμης.—ἀκούσαντα (ἐνν. τινά)· τὰ διάφορα εἰδη τῆς μελέτης, ἐπιστήμης.—φιληκοῖα = χρν. μετγ.—καταναλίσκω τι = ἔξοδεύω, ἀφιερώω τι.—φιληκοῖα = ἐπιμελής ἀκρόασις. 'Ο Ισοκράτης ἐνταῦθα συνιστᾷ νὰ φοιτοῦν οἱ νέοι εἰς διαφόρους διαλέξεις πρὸς μόρφωσίν των, ὅταν δὲν ἔχουν ἄλλην ἔργασίαν.—τοῖς ἀλλοῖς· ποιητ. αἰτιον.—τὰ εύρημένα = δσα εὑρέθησαν.—μανθάνειν (ἐνν. σέ)· ὑποκείμ. εἰς τὸ ἀπρόσωπον συμβήσεται.

§ 19 - 23. τῶν ἀκουσμάτων· πρβλ. § 12.—πολλά· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκουσμάτων.—πολλὰ πολλῶν, παρήγησις.—ἀπολείπει = ἀπολείπουσι (ἀμτβ.) = μᾶς ἀφήνουν.—κατοκνῶ = δυσκολεύομαι, παραμελῶ.—ἐπαγγέλλομαι (ποιεῖν τι) = ὑπισχνοῦμαι, εἶμαι ἴκενός νὰ...—πλείω κατηγρ. εἰς τὸ ούσιαν· ούσια = περιουσία.—τοὺς νεωτέρους· πρβλ. § 5.—ἡ κατὰ γῆν πορεία = τὸ κατὰ ἔηρὰν ταξίδι.—ἐπὶ τῷ... καταστῆσαι· σημαίνει τὸν σκοπόν.—τρόπος = συμπεριφορά.—φιλοπροσήγορος = εὐγενής.—εύπροσήγορος = καταδεκτικός.—προσφωνῶ τινα = χαιρετίζω τινά.—ἐντυγχάνω τινὶ τοῖς

λόγοις = συνδιαλέγομαι μετά τινος.—ἡδέως ἔχω πρός τινα = εἰμαι εὖνοις, τὸ ἔχω καλὰ μὲν ἔνα.—χρῶμαι τινι = συναναστρέφομαι τινα.—ἀπεχθῆς = μισητός.—ἔντευξις = συνέντευξις, ἐπίσκεψις.—τοῖς αὐτοῖς δηλ. ἀνθρώποις.—πλησμονὴ = κόρος, χορτασία.—ὅπως ἄν..., τελική πρότασις.—κρατοῦμαι ὑπό τινος = ἄρχομαι, κυριεύομαι ὑπό τινος.—κέρδους... λύπης = ἐπεξήγησις τοῦ τούτων... πάντων.—τοιοῦτος (δηλ. ἔγκρατής), ἐνν. ἐν τῷ κέρδει.—δι' ὧν = ἐκεῖνα δι' ὅν.—εύδοκιμῶ· πρβλ. § 12.—εὐπορῶ = γίνομαι εὔπορος, πλούσιος.—τῇ δ' ὀργῇ... ἔχης = ἐν δὲ τῇ ὀργῇ... ἐάν ἔχης.—παραπλησίως ἔχω πρός τινα, ὥσπερ... = διατίθεμαι, φέρομαι πρός τινα παρομοίως, ὅπως...—ἀμαρτάνοντα· χρον. μτχ.—τὰ τερπνὰ (οὐσιαστικῶς) = αἱ διασκεδάσεις.—αἰσχρόν ἐνν. εἶναι· ὑποκρ. δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπαρμφ. ἀρχειν... δουλεύειν.—ὑπολαμβάνω = νομίζω.—τὰ πονηρὰ (οὐσιαστικῶς) = αἱ δυστυχίαι, αἱ λῦπαι.—ἐπιβλέπω τι = παρατηρῶ τι.—ῶν· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ὑπομιμνήσκης· ὅμαλώτερον θά ἦτο: ὑπομιμνήσκης σεαυτὸν ἀνθρωπὸν ὄντα: ἀλλ' ἐνταῦθα ή μτχ. συνεφῶνησε πρὸς τὸ ὑποκείμενον σὺ καὶ ὅχι πρὸς τὸ ἀντικείμ. σεαυτόν.—τηρῶ τι = φυλάττω τι.—παρακαταθήκη = πᾶν ὅ, τι ἐμπιστεύεται τις εἰς ἄλλον πρὸς φύλαξιν· παρακαταθήκη λόγων = τὸ ἐμπιστευθὲν μυστικόν.—παρέχομαι τι = παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω, ἔχω τι.—ἀγαθὸς ἀνήρ = ἐνάρετος, ὅπως πρέπει ἀνθρωπος.—τὰ ἀπόρρητα = τὰ μυστικά.—σιωπᾶσθαι· ἐκ τοῦ ἀπροσώπου συμφέρη, εἰς τὸ δόποιον ἀναφέρονται καὶ αἱ προσωπ. δοτ. σοὶ... κάκείνοις.—ἐπακτός ὄρκος = ὁ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπαγόμενος, ἐπιβαλλόμενος.—πρόφρασις = λόγος, αἰτία.—αἰτία = κατηγορία.—ἀπολύων... διασώζων· μτχ. ὑποθ.—ἔνεκα χρημάτων· τελικὸν αἰτιον (= γιὰ χρήματα).—εὐορκῶ = ὁρκίζομενος λέγω τὴν ἀλήθειαν.—ἐπιορκῶ = ὁρκίζομενος λέγω φεύδη.—φιλοχρημάτως ἔχω = εἰμαι φίλοχρήματος.

§ 24 - 28. χρῶμαι τινι = μεταχειρίζομαι τινα, φέρομαι πρός τινα.—ἐκείνους δηλ. τοὺς πρότερον φίλους.—διαμένειν· ἐνν. φίλος.—ἔχειν... μεταλλάττειν· ἐνν. τινά (ὑποκρ.).—πειρῶμαι τινος = δοκιμάζω τινά.—έταιρος = σύντροφος, γνωστός, φίλος ἀδοκίμαστος.—τοῦτο δηλ. τὸ πειρᾶσθαι τῶν φίλων.—δεόμενος = ἐναντιωμ. μτχ.—τὸ δεῖσθαι = τὸ ἔχειν ἀνάγκην.—ῥητὰ = ὅσα δύνανται νὰ λεγθοῦν.—ώς ἀπορρήτων = ως περὶ ἀπορρήτων.—μηδέν· σύστοιχον ἀντκμ.—

ἐπιστήσει· μέλλ. τοῦ ρ. ἐπίσταμαι τι = γνωρίζω, μανθάνω τι.—περὶ τὸν βίον = κατὰ τὸν βίον.—κοινωνία = συμμετοχή.—βασανίζω τι = δοκιμάζω τι.—οὕτω = τότε.—χρῶμαι τινι = ἔξυπηρετῶ τινα.—τὰς δεήσεις: ἵνα δηλ. βοηθήσης αὐτούς.—αὐτεπάγγελτος = αὐτόκλητος, μὲ ίδικήν σου πρωτοβουλίαν.—καιρὸς = κακὴ περίστασις, δυστυχία.—νικῶμαι τινος = ὑπολείπομαι τινος, εἴμαι κατώτερός τινος· συνώνυμον τὸ ἡττῶμαι τινος· τὰ ρήματα ταῦτα συντάσσονται μετὰ γεν. ὡς ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν.—ταῖς κακοποιίαις... ταῖς εὐεργεσίαις: δοτ. τοῦ κατά τι.—αἰσχρόν... κακοποιίαις: ἡ συμβουλὴ αὗτη δὲν είναι καὶ χριστιανική, διότι ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν «ἀγαπᾶτε τοὺς ἔχθροὺς ὑμῶν... καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς» (Ματθ. Ε', 44).—ἀποδέχομαι τινα = ἐγκρίνω τινά, εὐχαριστοῦμαι μὲ τινα.—δυσχεραίνω ἐπὶ τινι = λυποῦμαι διὰ τι.—ἀτυχοῦσι, πράττουσι· ἐνν. τισι (αἱ μηχ. χρν.).—ἀτυχῶ· ἀντίθετον: καλῶς πράττω.—πρὸς τοὺς... = ἐνώπιον τῶν παρόντων (φίλων).—ἀπόντων· χρον. μηχ.—τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα· πρβλ. ἐν § 13: τὰ πρὸς τοὺς θεούς.—καλλωπιστής = ὁ ἀγαπῶν τὸν περιττὸν στολισμόν.—ἔστι· ἐνν. ἔδιον.—τὸ περίεργον = ὁ περιττὸς στολισμός, ἡ ἐπίδειξις.—τὴν ὑπερβάλλουσαν (ἐνν. τὸ μέτρον) = τὴν ὑπερβολικήν.—ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων... ἀπόλαυσιν· τὸ νόημα: νὰ μὴ θεωρῆς εὐτυχίαν σου τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἀλλὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὑπαρχόντων.—σπουδάζω περὶ τι = δεικνύω προθυμίαν εἰς τι, θέλω νὰ ἀποκτήσω τι.—ώσπερ ... ἀν κτήσαιτο = ὡσπερ πάσχοι ἄν τις, εἰ κτήσαιτο ἵππον καλόν.—ἐπιστάμενος: ἐναντιώμ. μηχ.—πλοῦτος = περιουσία.—κατασκευάζω τι = ποιῶ, κάμνω τι.—ἔστι· ἐνν. ὁ πλοῦτος.—ἀπολαύω τινὸς = μεταχειρίζομαι τι μὲ ἐλευθερία.—κτῶμαι τι = ἀποκτῶ προσδοφόρα κτήματα. Ο Ἰσοκράτης ἐνταῦθα συμβουλεύει νὰ φροντίζωμεν, ὅστε ἡ περιουσία μας νὰ εἶναι γρηματική καὶ κτηματική.—δυοῖν ἔνεκεν = διὰ δύο λόγους.—ζημία = πρόστιμον (ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου).—ἐκτίνω τι = πληρώνω τι. Τὸ πρόστιμον ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ, ἄλλως συνεπήγετο ἀτιμίαν.—πρὸς τὸν ἄλλον· ὁ ἐμπρόθετος προσδιοιρισμὸς σημαίνει ἀναφοράν.—μηδέν· ἐπιτείνει τὸ ὑπερβαλλόντως.—στέργω τι = εὐχαριστοῦμαι μὲ κάτι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.

§ 29 - 33. παρ' ἀνδρί· πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ διφειλομένη.—σιτίζω τινὰ = τρέφω τινά.—τοὺς διδόντας: ἐνν. τροφήν.—τοὺς

ώφελοῦντας.. βλάπτοντας' ἐνν. αὐτούς.—πιστευθέντες· ύποθ. μτχ.—τῶν φίλων· γεν. διαιρετ.—χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινα, γίνομαι εὐάρεστος εἰς τινα.—πρὸς τὸ φαυλότατον = πρὸς μεγίστην βλάβην σου.—πρὸς τὸ βέλτιστον = πρὸς μεγίστην ὡφέλειάν σου.—ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.—οὐχ ἔξεις... = δὲν θὰ ἔχῃς ἔκεινους, οἱ ὄποιοι, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὅψιν ὅτι θὰ τοὺς μισήσῃς, θὰ σὲ συμβουλεύσουν πρὸς τὸ καλόν σου.—σεμνὸς = ὑπερήφανος, ἀκατάδεκτος· ἀντίθετον: ὁμιλητικός.—ὅγκος=ὑπερηφάνεια.—καρτερῶ τι = ὑπομένω τι.—δύσερις (- ιδος) = ἐριστικός, γκρινιάρης, δύστροπος.—ῶν... ἀπαντῶν... εἴκων... ἐπιπλήττων... κτλ· μτχ. ὑποθ.—τραχέως=μὲν ἀπότομον τρόπον.—θυμουμένοις... πεπαυμένοις, χρν. μτχ.—σπουδάζω = σπουδαιολογῶ.—παρὰ τὰ σπουδαῖα = εἰς τὰς σπουδαῖας περιστάσεις.—χαρίζομαι χάριτάς τινι = κάμνω εὐεργεσίαν εἰς τινα.—ἀχαρίστως=χωρὶς καλὸν τρόπον.—ποιοῦντες· ἐνν. χάριν.—ἀηδῶς = δυσαρέστως.—ὑπουργῶ τινι = προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινα.—φιλαίτιος = φιλοκατήγορος.—φιλεπιτιμητής = ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμνῃ παρατηρήσεις.—παροξυντικός = ἔξερεθιστικός.—συνουσία = συναναστροφή.—ἔξανίσταμαι = σηκώνομαι καὶ φεύγω.—ἀποβάλλω τι = χάνω τι.—διαμαρτάνω τινος = χάνω τι, στεροῦμαι τινος.—εὐθύνω τι = κυβερνῶ τι, διευθύνω τι.—πολλά· σύστοιχον ἀντικμ.—τῷ... εἶναι... τῷ... ἀπολαύειν· δοτ. τοῦ τρόπου.—φρονῶ ἀθάνατα = σκέπτομαι ὡς ἀθάνατος.—μοχθηρός = κακός, ἐλαττωματικός.—κερδαίνοντες· τροπ. μτχ.—προσεξημίωσε· πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε.—πολλάκις γάρ ὕν... ἔδοσαν = πολλάκις γάρ τοῖς ἐργοῖς (δργχν.) ἔδοσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, ὕν ἐλύπησαν (τοὺς ἀλλους) τοῖς λόγοις· ὕν· καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ἀ = δι' ὅσα.—οὓς· ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ αὐτῶν.—τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἐνν. τοῦτο αὐτοῖς· ἡ κατὰ μέλλοντα μτχ. μετὰ τοῦ ἔρθρου σημαίνει τὸν μέλλοντα ἀσφαλῶς νὰ πράξῃ τι.

§ 34 - 39. παραδείγματα· κατηγορ.—τὸ ἀφανές· δηλ. τὸ μέλλον.—ἔχει τὴν διάγνωσιν = διαγιγνώσκεται.—εὔτυχίαν... εύβουλίαν· ὑποκείμ. τοῦ εἶναι.—ῶν (ἄν), γένους οὐδ.—ἀνακοινώσασθαι· ἐνν. ταῦτα, δηλ. περὶ ὕν ἦν αἰσχύνη...—παρρησιάζομαι=έλευθερα διμιλῶ.—καταφρανῇ ποιῶ ἐμαυτὸν=καθιστῶ τὸν ἔαυτόν μου φανερόν, φανερώνω τὰς πραγματικάς μου διαθέσεις (καὶ ἐπομένως ἐκτί-

θεμαὶ εἰς τοὺς φίλους μου).—τῶν σεαυτοῦ· ἐνν. πραγμάτων.—συμβούλῳ· κατηγρ. εἰς τὸ τινί.—ἐπιτήδευμα=πρᾶξις.—ἀποδέχομαι τινα = ἀγαπῶ τινα.—ζηλόω - ὡ τινα = μιμοῦμαι τινα.—τρόπος=βίος, διαγωγή.—θαυμάζω τινὰ=ἐκτιμῶ, περιποιοῦμαι τινα.—ἀρχὴ=δημοσία θέσις, ἀρχή.—ῶν=δι' ὅσα.—ἀνατίθημι τὰς αἰτίας τινὶ=ἐπιρρίπτω εἰς τινα τὰς κατηγορίας (εὐθύνας).—αἱ κοινai ἐπιμέλειαι=αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι.—παρίσταμαι τινὶ=ὑποστηρίζω τι.—πράττουσι· μτχ. χρν.—ἔχων, κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀνέχου.—ἐπιείκεια=μαλακότης, εὐγένεια.—μᾶλλον ἀποδέχομαι τι=προτιμῶ τι.—τελευτήσασι δόξαν· ἀντικμ. εἰς τὸ παρασκευάζει.—μέτεστι τινὶ τινὸς=μετέχει τις τινός.—τοῖς μοχθηροῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀδύνατον (ἐνν. ἔστι).—μεταλαμβάνω τινὸς = λαμβάνω μέρος ἐκ τινος.—τῶν κερδαινόντων· γεν. διειρ.—μηδὲν ἄλλο· αἰτ. τοῦ κατά τι.—οὗν = τούλάχιστον.—ἔλπισι· δοτ. τοῦ κατά τι.

§ 40 - 43. τὰ περὶ τὸν βίον = τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον (σου).—μέγιστον... σώματι=νοῦς ἀγαθὸς ἐν σώματι ἀνθρώπου (ἔστι) μέγιστον (πρᾶγμα) ἐν ἐλαχίστω.—τῷ σώματι... τῇ ψυχῇ· δοτ. τοῦ κατά τι.—τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα.—ἐπισκοπῶ τι = ἔξετάζω τι.—προτρέχει πολλοὶ διμιοῦν, πρὶν σκεφθοῦν εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐπιπόλαιοι, οἱ ὁποῖοι πολλάκις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους. Τὸ «μὴ προτρέχετω ἡ γλῶσσα τοῦ νοῦ» εἶναι ἀπόφθεγμα τοῦ Λακεδαιμονίου Χίλωνος ἐνὸς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἐλλάδος.—δύο... καιροὺς=δύο (καιρούς) ποιοῦ καιρούς τοῦ λέγειν = δύο περιστάσεις νὰ θεωρῆς ὡς καταλήγοντας περιστάσεις τοῦ νὰ διμιήσεις.—ἢ περὶ ὕν... ἢ..., ἐπεξήγησις τοῦ δύο (καιρούς).—περὶ ὕν=περὶ τούτων ἢ.—ἐν τούτοις· δηλ. τοῖς καιροῖς.—σιγᾶν· ἐνν. τινά.—οὕτω· δηλ. ἂν νομίζῃς.—εὔτυχῶν... δυστυχῶν· μτχ. χρν.—ἐπὶ τινὶ=διά τι.—ἀποκρύπτειν... περιπατεῖν· ὑποκμ. τινά.—ἀδοξία=ἔλειψις δόξης, ἀφάνεια.—κατὰ τὴν ἀσφάλειαν = ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀσφαλῶς.—κινδυνεύειν· ὑποκμ. σε (ἐννοούμενον ἐκ τῆς δοτ. προσωπικῆς σοι).—αἰσχρός=ό προξενῶν αἰσχος.—κατακρίνω τινός τι = καταδικάζω τινὰ εἰς τι.—τὸ τελευτῆσαι = ἡ τελευτή, ὁ θάνατος.—ἀπονέμω τινὶ τι λίδιον=δίδω εἰς τινά τι ὡς ἰδιαίτερον προνόμιον.

Γ'. Ἐπίλογος. 'Ο Ισοχράτης ἐξηγεῖ διατὶ ἔδωσε πολλὰς συμβούλias μὴ ἀρμοζούσας εἰς τὴν ἥλικιαν τοῦ Δημονίκου, ἐπαινεῖ τὰς διαθέ-

σεις αὐτοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἡθικὴν ἐξύφωσιν καὶ ἐξενγένεσιν τον καὶ ταύτας καὶ τὰς συμβουλὰς παντὸς ἄλλου (§§ 44 - 52).

§ 44 - 54. εἰ πρέπει, πλαγ. ἐρώτ. τὸ εἰ = ὅτι (αἴτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ ρ. θαυμάζω.—πολλά· ὑποκμ. εἰς τὸ πρέπει.—πρὸς τὴν... ἥλικιαν = ὡς πρὸς τὴν ἥλικιαν, εἰς τὴν (σημερινὴν) ἥλικιαν.—πραγματεία = ἐργασία, σύγγραμμα.—ἐκφέρω τι = ἐκφράζω, διατυπώνω, δίδω τι.—τούτων· δῆλ. τῶν συμβουλῶν.—ἐντεῦθεν· δῆλ. ἐκ ταύτης τῆς πραγματείας.—ταμεῖον = ἀποθήκη.—προσφέρω τι = ἔξαγω τι εἰς τὸ μέσον.—δεῖν... ὥν = δεῖν παραλιπεῖν μηδὲν ὥν (γεν. διαιρ.).—χάριν ἔχω τινὶ = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.—διαμαρτάνω τινὸς = ἀποτυγχάνω εἰς τι.—ῆστις καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ δόξης, ἀντὶ ἦν.—τῶν ἄλλων· ἐνν. ἀνθρώπων.—τῶν ἄλλων... τῶν σιτίων... τῶν φίλων· γεν. διαιρ.—χαίροντας... πλησιάζοντας· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—χαίρω τινὶ = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—γιγνώσκω τούναντίον = σγηματίζω ἐναντίαν γνώμην.—τούτων· δῆλ. τῶν πλείστων ἄλλων ἀνθρώπων.—τὸν ἐπιτάττοντα, τούτον· ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία μετὰ τὴν μετοχὴν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἔχειρει τὸ ὑπὸ τῆς μετοχῆς δηλούμενον.—τῶν ἄλλων· γεν. διαιρ.

§ 46 - 49. παροξύνομαι ποιεῖν τι = παρακινοῦμαι νὰ...—ἐκ τούτων· δῆλ. τῶν καλῶν ἔργων.—καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν = καὶ ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησμονάς.—πλησμονὴ = ἡ κατὰ κόρον ἀπόλλαυσις.—παραπέπηγά τινι (ἐνεργ. πρκμ. β' ὡς μέσ. τοῦ ρ. παραπήγνυμι) = (μτφρ.) παρακολουθῶ τινα.—τὸ φιλοπονεῖν = ἡ φιλοπονία (πρβλ. τὸ ῥάθυμεῖν = ἡ ῥάθυμία).—ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονία = ἡ μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις εἰς τὴν ἀρετὴν.—βεβαιοτέρας· ἐνν. τῶν ἐκ τῶν ἡδονῶν τέρψεων.—κάκει· δῆλ. ἐν τῇ ῥάθυμίᾳ.—ἐνταῦθα· δῆλ. ἐν τῇ φιλοπονίᾳ.—ἡσθέντες· χρν. μτχ.—ἔλυπηθησαν· πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε.—οὔτω... ὡς = τόσον... δσον.—τὰ ἀποβαίνοντα = τὰ ἀποτελέσματα.—διαπονοῦμεν· ἡ προθ. διὰ = διαρκῶς, ἔξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. 'Ἐνταῦθα δ' Ἰσοκράτης διδάσκει ὅτι δὲ ἀνθρώπως μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβλέπει.—ἐνδέχεται = ἔξεστι = εἶναι ἐπιτετραμένον.—τὰ τυχόντα = ὅτι τύχη.—εὔθὺς = εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς.—ὑπόθεσις = βάσις.—οὐχ οἶόν τε· ἐνν. ἔστι.—ἡ ἔχειν = εἰ δὲ μὴ (ἐνν. ἀνάγκη ἔστι) ἔχειν.—οὔτω... ὡς· πρβλ. § 47.—ἐπιεικής =

κόσμιος, καθώς πρέπει ξνθρωπος.—εἰκότως· ἐνν. ποιοῦντες ταῦτα.—διου· ἐπίρρ. χρν.—ἡ πού γε... φήσομεν = βεβαίως, ἀληθῶς, κατὰ μεῖζονα λόγον θὲ εἴπωμεν.—ἐλαττοῦμαι = εἴμαι κατώτερος, μειονεκτῶ.—ἄν... ὑπολάβοιμεν· δυνητικὴ εὔκτ.—τοὺς τοιούτους· δηλ. τοὺς· φαύλους.—ὑπολαμβάνω τινὰ = θεωρῶ, νομίζω τινά.—ἡ μέν· δηλ. τύχη.—οἱ δέ· δηλ. φαῦλοι.

§ 50 - 52. ὄντα· ἐνν. τινὰ (μπχ. ἐναντιωματική).—στοχάζομαι τινος = ἔξεπάζω τι.—κάκείνους· δηλ. τοὺς θεούς.—ἐπὶ τοῖς = ἐν τοῖς.—πῶς ἔχουσι πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ δηλῶσαι πῶς ἔχω πρός τινα = πῶς διάκειμαι πρός τινα.—γάρ· διασαρητικός.—Τάνταλος· βασιλεὺς τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διός καὶ τῆς Πλουτοῦς, πατήρ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς Νιόβης. Ἐπειδὴ ἐτεμάχισε τὸν υἱόν του Ηέλοπα καὶ παρέθεσεν εἰς τοὺς θεούς ὡς φαγητόν, ἐρρίφθη εἰς τὸν Τάρταρον καὶ κατεδικάσθη εἰς αἰωνίαν δίψαν καὶ πεῖναν· ὑπῆρχον μὲν πρὸ αὐτοῦ ἄρθοντος ὅδωρ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλλὰ μόλις ἐπλησιάζεν ἀπεμακρύνοντο αὐτοῦ.—κολάζω τινὰ = τιμωρῶ τινα.—οἷς = τούτοις· ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἵσοδυναμεῖ μὲ δεικτικήν (διὰ τοῦ οἷς ἐννοεῖ τὰς εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀναφερομένας συμβουλές); τὸ οἷς ἀντικμ.—παραδείγμασι· κατηγρ. εἰς τὸ χρωμένοις.—ἔμμενω τινὶ = μένω σταθερός εἰς τι.—τῶν ποιητῶν... τῶν σοφιστῶν· γεν. κτητικαί.—σοφιστής = σοφός.—καθιζάνω ἐπὶ τινὶ = ἐπικάθημαι εἰς τι.—μηδενὸς ἀπείρως ἔχω = τίποτε δὲν ἀφήνω ἀδοκίμαστον, τὰ πάντα δοκιμάζω.—ἐκ ταύτης = διὰ ταύτης.—μόλις = μὲ δυσκολίαν.—ἐπικρατῶ τι (σπανίως μὲ αἰτ. ἀντὶ ἐπικρατῶ τινος) = ὑπερτερῶ, κατανικῶ τι.—αἱ ἀμαρτίαι τῆς φύσεως = τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Α'. Ἀντὶ πατὸς ἄλλου δώρου σοῦ στέλλω τὸν λόγον τοῦτον περιέχοντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχοντος, ἵνα μή, δπως οἱ λοιποὶ ἀρχοντες, μείνησι ἀνονθέτητος (§§ 1 - 6).

§ 1 - 6. Νικόκλεις ὁ Νικοκλῆς ἡτο υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος Εὐαγόρου πρὸς τὸν ἴδιον δὲ ἀπέστειλε καὶ δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας). — **εἰωθότες** μτχ. παρακειμένου μὲ σημ. ἐνεστῶτος: **εἰωθα** = συνηθίζω. — **εἰργασμένος** = δουλευμένος. — **κτῆμα** = πολύτιμον πρᾶγμα. — **δόσις** = δῶρον. — **ποιούμενοι** κατηρμ. μτχ. ἐκ τοῦ καταφανεῖς εἶναι. — **καπηλεύω** = εἴμαι μεταπράτης. — ἂν γενέσθαι = ὅτι γένοιτ' ἄν. — **δρέγομαί τινος** = ἐπιθυμῶ τι. — **δρεγόμενος** ... ἀπεχόμενος: ὑποθ. μτχ. — **ἐπιτήδευμα** = ἐνασχόλησις, ἔργον. — **τοὺς μὲν ἴδιωτας**: ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸ τοῖς δὲ τυράννοις. — **τρυφάω - ὦ** = ζῶ βίον μαλθακὸν καὶ πλήρη ἀπολαύσεων. — **καθ' οὓς**: ἡ κατὰ σημαίνει συμφωνίαν. — **πολιτεύομαι** = διοικοῦμαι. — **παρρησία** = τὸ νὰ ὄμιλῃ τις μὲ θάρρος ἐνώπιον τινος: τοῦτο σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατωτέρω: καὶ τὸ φανερῶς ἔξειναι... ἀμαρτίαις. — **ἐπιπλῆξαι** ἐνν. αὐτοῖς. — **ἔξειστι τινι ποιεῖν τι** = ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ πράττῃ τι. — **ἐπιτίθεμαι ταῖς ἀμαρτίαις τινος** = φέγω, ἐπιχρίνω τὰ σφάλματά τινος. — **ὑποθῆκαι** = συμβουλαί, παραγγέλματα. — **τύραννος** = βασιλεύς, μονάρχης. — **ὑπάρχει μοί τι** = ἔχω τι. — **οὓς** = ἔκεινοι οὓς. — **διατελοῦσι** ἐνν. δηντες. — **οἱ συνόντες (σὺν - εἰμὶ)** = οἱ συναναστρεψόμενοι αὐτούς. — **πρὸς χάριν ὅμιλῶ τινι** = συναναστρεφόμενός τινα ὅμιλω πρὸς εὐχαρίστησίν του (κολακευτικῶς). — **τὰ πράγματα** = ἡ πολιτικὴ δύναμις. — **ἀφορμαί** = τὰ μέσα. — **ποιῶ ὥστε** = συντελῶ ὥστε. — **ἴδιωτεύοντες** = οἱ μὴ ἔχοντες δημόσιον ὑπούργημα (ἀρχήν). — **δὲ ἐπιεικῶς πράττων** = δὲ μήτε πολὺ πλούσιος μήτε πάλιν πολὺ πτωχός. — **δυναστεία** = δύναμις, ἔξουσία. — **ἐνθυμοῦμαι τι** = φέρω εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι. — **διέξειμι τι** = διεξέρχομαι τι, ἔξετάζω τι. — **διεφθαρμένους** ... ἡναγκασμένους... συμβεβηκότα κτηρ. μτχ. ἐκ τοῦ δρῶσι. — **ἔξαμαρτάνω εἰς τινα** = διαπράττω σφάλμα τι πρός τινα, κάμνω εἰς τινα κακόν. — **πάλιν... μᾶλλον ἢ** = πάλιν

ήγουνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ζῆν ὁ πωσοῦν ἥ.—ὁ πωσοῦν = καθ' οἰονδήποτε τρόπον.—τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς· τῆς συμβαίνουσῆς δηλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων.—παντὸς ἀνδρὸς (γεν. κτγμ.) = ίδιον παντὸς ἀνδρός.—νομίζουσιν ἐνν. οἱ βασιλεῖς.—δ· ἀντὶ ἥ, δηλ. ἡ βασιλεία ἐτέθη κατ' οὐδετ. γένος, διότι συνεφώνησε πρὸς τὸ μέγιστον.—δεόμενον ἐνν. ἔστι (= δεῖται) = ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ γίνη βασιλεὺς, ὅπως γίνεται καὶ ιερεὺς, διότι ἡ βασιλεία ἔχει ἀνάγκην πολὺ περισσοτέρων γνώσεων καὶ πείρας.

B'. Ὁ νοθετῶν τοὺς ἄρχοντας ὥφελεὶ καὶ ἄρχοντας καὶ ἄρχομένους (§§ 6 - 8).

§ 6 - 8. καθ' ἔκάστην· εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τὸ καθ' ὅλων δέ.—ἔξ ἀν· ἀναφέρεται εἰς τὸ συμβουλεύειν.—ἔξ ἀν· (μετὰ τὰ ρήμ. συμβουλεύειν, σκοπεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα) = ὅπως.—κατὰ τρόπον = κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον, καθὼς πρέπει.—ἀεὶ = ἔκάστοτε.—καθ' ὅλων = περὶ ὅλων.—ἄν· ἀναφέρεται εἰς τὸ στοχάζεσθαι· στοχάζομαί τινος = μετ' ἐπιτυχίας ἀποβλέπω εἰς τι.—ἔξεργαζομαί τι = ἐπεξεργάζομαί τι, καλῶς ἀποπερατώνω τι.—ὑπόθεσις = πρόθεσις, προαίρεσις.—εἰ... ἔσται· πλαχ. ἐρώτησις.—συνιδεῖν ἐνν. τοῦτο· συνορῶ τι = κατανοῶ τι, προβλέπω τι.—τὰ καταλογάδην = τὰ πεζά.—παρέσχε... ἔλαβε = παρέχει... λαμβάνει· γνωμ. ἀόρ.—δόξα = φήμη, ἔπαινος.—ἐπιχείρημα = ἡ ἐπιχείρησις.—δύνησει· τοῦ ρ. δύνημι τινα = ὡφελῶ τινα.—ἀρχάς· συνων. δυναστείας (πρβλ. § 5).—ἀσφαλεστέρας... πραστέρας· πράγματι ὃ ἄρχων εἶναι ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀρχήν, ὅταν οἱ πολῖται ζῶσιν ἡσύχως χωρὶς νὰ πιέζωνται ὑπὸ σκληρᾶς δουλείας.

G'. Ἐογον τοῦ ἄρχοντος εἶναι ἡ διὰ συνεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐργασίας αὔξησις καὶ εὐημερία τοῦ κράτους του (§§ 9 - 14).

§ 9 - 14. ἐν κεφαλαίοις = ἐν γένει, ἐν περιλήψει.—περιλαμβάνω τι = δρίζω τι.—ἄν δμολογῆσαι = ὅτι ἀν δμολογήσαιτε.—τὰ συμπίπτοντα = τὰ συμβαίνοντα.—ῥάθυμῳ = παραμελῶ ἀπὸ ὀκνηρίαν.—ἀμελῶ = παραμελῶ ἔνεκα ὅλων ἀσχολιῶν· ἀμελεῖν· κεῖται ἀπολύτως ἀνευ πτώσεως.—ὅπως = πῶς.—τῶν ὅλων· γεν. συγκριτική.—γνώμη = πνεῦμα, διάνοια.—ἀσκητής = ὁ ἔξ ἐπαγγέλματος

ἀθλητής.—αἱ πανηγύρεις· νοοῦνται οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες ('Ολύμπια, *Ισθμία, Νέμεα καὶ Πύθια').—οὐδ' ἐν μέρος· διότι βραβεῖα τοῦ βασιλέως διὰ τὴν καλὴν διοικησιν δὲν εἶναι στέφανος ἢ δῶρα, ὅλα ἢ εὐτυχία τῶν πολιτῶν καὶ ἡ δόξα τοῦ κράτους του.—ῶν = τούτων δέ.—ἐνθυμοῦμαί τινος = ἔχω τι ὑπ' ὄψιν μου. — προσέχω τὸν νοῦν διπώς = φροντίζω πῶς· τὸ διπώς ἀναφέρεται εἰς τὸ διοίσεις.—διαφέρω τινός τι εἶμαι = ἀνώτερός τινος κατά τι. — δύναμις = σημασία, σπουδαιότης.—καταγιγνώσκω τινὸς δυστυχίαν, ὡς = καταλογίζω εἰς τινα δυστυχίαν, διότι.—αἷς = δοτ. δργαν.—οὐδέν· ἐπίρρ.—ώς ... δυναμένης... οὕτω διάκεισθη τὴν γνῶμην = οὕτω νὰ σκέπτεσαι μὲ τὴν ἰδέαν, θτι δύναται ἡ παίδευσις... νὰ εὐεργετῇ τὴν ἡμετέραν φύσιν.—οὓς ἂν δύνη = ἐάν τινας δύνασαι, ὅποιους δύνασαι.—μήτε τῶν σοφιστῶν... ἔχειν = μήτε οἶου δεῖν ἀπείρως ἔχειν μηδενὸς τῶν σοφιστῶν.—ἀπείρως ἔχω τινὸς = εἶμαι ἀπειρός τινος, ἀγνῶ τι.—τῶν μέν· δηλ. σοφιστῶν.—τῶν δέ· δηλ. ποιητῶν· νοοῦνται δὲ οἱ καλούμενοι γνωμικοὶ ποιηταί ('Ησίοδος, Θεόγνις, Φωκυλίδης) ἀπὸ τοὺς ὅποιους θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα μόνον ἀναγινώσκων αὐτούς, καθόσον ἡσαν προγενέστεροι· ἐνῷ ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα ὅχι μόνον μελετῶν τοὺς προγενεστέρους ἀλλὰ καὶ ἀκροωμένος τοὺς συγχρόνους του.—γυμνάσιον = ὕσκησις.—ὑποτίθεματι = παραδέχομαι, θέτω ὡς βάσιν.—δεῖν· εἰδ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπεθέμεθα.—καὶ τὴν πόλιν... καὶ (τὸν) διοικήσοντα τὴν πόλιν ὡς χρὴ (ἐνν. διοικεῖν).—μάλιστα δ' ἂν... παρακληθείης = πρὸ πάντων (ἔξαιρέτως) δὲ ὁ ἴδιος ἤθελες προτρέπει τὸν ἔαυτόν σου εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὴν παιδείαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος).—ἔρρωμένως (ἐπίρρ. τῆς μετοχῆς ἔρρωμένος τοῦ ρ. ῥώνυμματι) = μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.—ἀτιμάζω τι = περιφρονῶ τι, δὲν τιμῶ τι.*

Δ'. Καθήκοντα τοῦ ἄρχοντος πρὸς τοὺς θεούς, πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς ἀρχομένους (§§ 15 - 39).

§ 15 - 19. ἐντεῦθεν· δηλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας, ἡ ὅποια πρέπει νὰ εἶναι ὁδηγὸς εἰς πᾶν ἔργον.—φιλόπολις=φιλόπατρις.—χαίρω τινὶ=εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—ποιοῦμαι τὴν ἐπιμέλειάν τινος=καταβάλλω φροντίδα διὰ τι.—μέλει μοί τινος=φροντίζω περὶ τινος.—περὶ παντὸς ποιοῦμαι ἄρχειν=ὑπὲρ πᾶν ἄλλο (ἐκτιμῶ) θέλω νὰ ἔρχω.—κεχαρισμένως τινὶ=ἀρεστῶς, προσφιλῶς

πρός τινα.—**αύτοῖς**: κατὰ πληθ. ἀριθμόν, διότι ἡ προηγγευμένη λέξις πλήθους εἶναι περιληπτική.—τῶν δὲ λιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν· γεν. διαριστ. —**πολιτεία**=πολίτευμα.—**θεραπεύω** τινὰ=περιποιοῦμαι τινα.—**δημαγωγέω** -ῶ = (όδηγῶ) διοικῶ τὸν λαόν.—**ὑβρίζω**=γίνομαι, (εἴμαι) αὐθάδης, ἀλαζών.—**ὑβρίζομαι** = πάσχω ὑβριστικὴ μεταχείρισιν.—**σκοπῆς** διπλ. ἐν § 11: προσέχειν τὸν νοῦν δπως.—**πολιτεία**=διοίκησις τῆς πολιτείας.—**πρόσταγμα**=κατὰ νόμον προσταγή.—**ἐπιτήδευμα**=ἔθιμον.—**κινῶ** τι=μεταβάλλω τι.—**μετατίθημι** τι=καθιστῶ τι ἀκυρον (καταλύω).—**τὸ σύμπαν** (ἐπίρρ.)=καθόλου, ἐν γένει.—**σφίσιν αὐτοῖς** διμολογούμενοι=σύμφωνοι πρὸς ἔαυτούς.—**πρὸς δὲ τούτοις** ἐνν. ζήτει νόμους.—**ἀμφισβήτησις**=ἀμφιβολία, φιλονικία, διαφορά.—**τὰς διαλύσεις** δηλ. τῶν διαφορῶν.—**ώς οἶόν τε τάχιστος**=τάχιστος ὅσον εἶναι δυνατὸν (κατὰ τὸ δυνατόν).—**ταῦτα** συγκεφαλαιώνει τὰ προηγούμενα.—**προσεῖναι...** τοῖς καλῶς κειμένοις=πρὸς τοῖς καλῶς κειμένοις εἶναι.—**τὰ καλῶς κείμενα**=τὰ καλῶς ἔχοντα.—**αύτοῖς** δηλ. τοῖς πολίταις.—**ἐργασία**=ἡ ἀσχολία εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας· ἀντίθετον τούτου εἶναι ἡ **πραγματεία**=ἡ εἰς τὴν ρητορείαν ἀσχολία καὶ ἀνάμειξις εἰς ξένας ὑποθέσεις.—**τὰς μὲν...** πρὸς δὲ τὰς=ταύτας μὲν... πρὸς ταύτας δέ.—**προθύμως** ἔχω πρός τι=δεικνύω προθυμίαν πρὸς τι.—**ποιοῦμαι τὰς κρίσεις**=κρίνω τι.—**ἀμφισβήτω** πρός τινα περὶ τινος=φιλονικῶ πρὸς τινα περὶ τινος.—**πρὸς χάριν** πρβλ. § 4.—**ταῦτα γιγνώσκω**=ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην, κρίνω ὄμοιώς.—**οἰκῶ τὴν πόλιν**=διοικῶ τὴν πόλιν.—**ταῖς κατασκευαῖς** (δοτ. τοῦ κατά τι) κατασκευαὶ ἐνταῦθα δὲν εἶναι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαὶ, ἀλλὰ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μία πόλις καλῶς διοικουμένη.—**πράξεις**=εἰσπράξεις τῶν δημοσίων προσόδων.—**ἀκριβῶς**=ἐπιμελῶς, αὐστηρῶς.—**διαρκῶ** (ἀμτβ.) = ἔξαρκῶ (δηλ. ἵνα μὴ ἔχει τλῶνται οἱ πόροι.)—**τοῖς προειρημένοις** δηλ. ταῖς κατασκευαῖς.—**τῷ κάλλει**=ἐν τῷ κάλλει.—**τῶν δεδαπανημένων** γεν. συγκριτική.

§ 20 - 23. τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιῶ=λατρεύω τοὺς θεούς.—**θῦμα**=θυσία.—**θεραπεία**=σεβασμός, λατρεία.—**ώς** ἐπιτείνει τὸ βέλτιστον.—**ἐλπίς** ἐνν. ἐστί.—**ιερεῖον**=τὸ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν θυσιαζόμενον ζῆιον.—**καταβάλλω** **ιερεῖον**=κάμνω θυσίαν.—**πράττω**

τι παρά τινος = λαμβάνω τι παρά τινος.—**ταῖς ἀρχαῖς** (= μὲ τὰς τιμὰς αἱ ὄποιαι ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν αὐλὴν) = μὲ τὰς αὐλικὰς περιποιήσεις.—**ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς** = μὲ τὰς πραγματικὰς δὲ τιμὰς (λ.χ. προσκλήσεις εἰς συμβούλια, δῶρα διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.λ.).—**σώζω τι** = διασώζω, διατηρῶ τι.—**τυραννίς** = ἀρχῆ.—**κήδομαί τινος** = ἐπιμελοῦμαί τινος.—**τῶν πολιτικῶν** = τῶν πολιτῶν.—**τοὺς ἑργαζομένους** = κεῖται ἀπολύτως.—**ἀναλίσκειν... ποιεῖν** = ἐκ τοῦ νόμιζε.—**ποιῶ τινα πλείω** = αὐξάνω τινά.—**τὴν ἀλήθειαν προτιμῶν** = οὕτω φαίνουν προτιμῶν τὴν ἀλήθειαν.—**ἀσφαλῆ κατηρρυμ.** εἰς τὸ τὴν πόλιν.—**συμβόλαια** = δοσολήψιαι.—**νόμιμος** = δίκαιος.—**περὶ πλείστου ποιοῦμαί τινα** = τὰ μέγιστα τιμῶ τινα.—**τῶν ἀφικνουμένων γεν.** διαιρ.—**τοὺς σοὶ δωρεάς ἀγοντας** = ἐννοεῖ τὰς συνηθισμένας δωρεάς, περὶ τῶν ὄποιων ἀναφέρει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἐν § 1.—**ἀλλά... ἀξιοῦντας** = πράγματι βασιλικὸν εἶναι τὸ διδόναι δῶρα ἢ τὸ λαμβάνειν. Τισσώς ὑπανίσσεται ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης τὸν ἔαυτόν του καὶ ἐν γένει τοὺς διανοουμένους καὶ λοιποὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὄποιοι κατέφευγον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους.—**ἔξαιρῶ τινός τι** = ἀπομακρύνω τι ἀπό τινα.—**τοὺς πολλοὺς φόβους** = τοὺς παρὰ σοῦ μεγάλους φόβους.—**περιδεής** = λίαν φοβισμένος.—**δεινός** = φοβερός.—**τῷ ... τῷ δοτ. δργ.**—**ποιοῦμαι τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων** = ἐπιβάλλω ποινὰς μικροτέρας τῶν σφαλμάτων (δῃ δηλ. ἀναλόγους πρὸς τὰ σφάλματα).

§ 24 - 26. ἀρχικός = ἐπιτήδειος, ἵκανός εἰς τὸ ἀρχεῖν.—**χαλεπότητι** = μὲ ἀγριότητα καὶ δυστροπίαν.—**ἡττῶμαί τινος** = ἡττῶν εἰμὶ τινος.—**αὐτῶν γεν.** συγκριτική.—**ταῖς ἐπιστήμαις** = δοτ. τροπ.—μηδέν· ἐπίρρ. —**οὕτως διμιλῶ πρός τινα** = οὕτω συμπεριφέρομαι πρός τινα.—**φιλονικῶ** = ἀμιλλῶμαι, διαμφισβητῶ τὰ πρωτεῖα.—**περὶ ὅν περὶ τούτων** ἔ. —**κρατήσαντι** = ὑποθ. μηχ.—**μέλλοι συνοίσειν** = συνοίσει.—**φαῦλος** = ταπεινός, χυδαῖος.—**συμφερόντως** = ἀντίθετον: μετὰ βλάβης.—**περιβάλλομαι τι** (ἐνταῦθα) = διανοοῦμαι τι.—**κατέχω τι** = ἐπιτυγχάνω τι, κατορθώνω τι.—**ἔξεργάζομαι τι** = τελειώνω τι.—**οἰς = ταῦτα, οἰς.** —**τῇ παρούσῃ** = δηλ. ἀρχῆ.—**τελέως** = παντελῶς.—**ἄρχω τινός** = ἔξουσιάζω τινά.—**ἄν** = ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιθυμῆς.—**οἰον χρή** ἐνν. εἴναί σε.—**πράττων** = εὗ πράττων.—**ἐν τῷ παρόντι** = ἐνν. εὗ πράττεις.

§ 27 - 28. ἀκριβεῖς πρβλ. ἐν § 19: ἀκριβῶς.—οἱ συνόντες συνών. οἱ χρώμενοι=οἱ συναναστρεφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι.—ἐφίστημι τινά τινι=διορίζω τινὰ εἰς τι.—ώς... ἔξων=μὲ τὴν ἰδέαν δτι θὰ ἔχῃς.—αἰτίαν ἔχω τινὸς=κατηγοροῦμαι διά τι.—ῶν=τούτων ἡ.—ήγου πιστούς· ἐνν. εἶναι.—τὰ ἀμαρτανόμενα=τὰ ἀμαρτήματα, σφάλματα.—ἐπιτιμῶ τινι=ἐπικρίνω τι.—παρρησίαν πρβλ. § 3.—ἀμφιγνοέω - ὦ περι τινος=ἀμφιβήλω περι τινος.—διορῶ τινα=διακρίνω τινά.—τέχνη... μετ' εὐνοίας· τροπ. διορισμοί.—πλέον ἔχω τινὸς=εἴμαι ὑπέρτερός τινος.—ταῖς αὐταῖς ζημίαις... αἰς δοτ. δργαν.

§ 29 - 32. ἄν...δουλεύης...ἀλλὰ κρατῆς ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦθ'.—δουλεύω τινὶ=εἴμαι δοῦλος εἰς τινα.—συνουσία=συναναστροφή.—εἰκῆ=χειρισκέπτως, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.—ἐπ' ἔκειναις...χαίρειν=ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν ἐπ' ἔκειναις ταῖς διατριβαῖς.—χαίρω ἐπὶ τινὶ=εὐχαριστοῦμαι, ἀφοῦμαι εἰς τι.—διατριβὴ=συνουσία.—ἐπιδίωμι (ἀπολύτως)=προάγομαι, προκόπτω, προοδεύω.—φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινὶ=καυχῶμαι διά τι.—διαπράττομαι τι = κατορθώνω τι.—τοῖς κακοῖς ἀναφέρεται εἰς τὸ δυνατόν ἔστι.—μέγα φρονῶ ἐπὶ τινὶ=μεγαλοφρονῶ διά τι μέγα φρονῶν ἐκ τοῦ φαίνου.—οὐδὲν μέρος=οὐδέλως.—μέτεστι τινὶ τινος=μετέχει τίς τινος.—τῶν τιμῶν· γεν. διαρο.—ἀληθεστάτας· κατηγρ. εἰς τὸ ὑποκρ. τάς... γιγνομένας.—αὐτοί παρ' αὐτοῖς=μόνοι τωνοὶ πολῆται (ἀπόντος σοῦ).—γνώμη=σκέψις, ἰδέα.—ἢν... χαίρειν=ἢν συμβῇ σοι χαίρειν ἐπὶ τῷ τῶν φαύλων.—ἐνδείκνυμαι (μετὰ μτχ.)=δεικνύω (δτι).—σπουδάζω περὶ τι = ἀσχολοῦμαι περὶ τι.—τὸ ἥθος = ὁ χρακτήρ. —περὶ πλείονος ποιοῦμαι (μετ' ἀπαρφ.) = προτιμῶ (νά).—δόξῃ δοτ. ποιητ. αἰτίου εἰς τὸ κτητά.—κτητὸς=δυνάμενος ν' ἀποκτηθῆ.—χρημάτων (γεν. τοῦ τιμήματος) = ἀντὶ χρημάτων.—ώνητός=δυνάμενος ν' ἀγορασθῆ.—τὰ μέν δηλ. χρήματα.—παραγίγνεται τινὶ τι=ἔρχεται εἰς τινά τι, ἀποκτᾷ τίς τι.—τὴν δὲ (δηλ. δόξαν) οὐχ οἰόντ' (ἐνν. ἔστι) κτήσασθαι ἀλλ' ἡ μετὰ πρότασιν ἀποφατικὴν τὸ ἀλλ' ἡ = εἰμή.—οἱ διενεγκόντες = οἱ πρωτεύσαντες, οἱ ἔξογοι.—τρυφάω - ὦ ἐν ταῖς ἔσθησι καὶ τοῖς... κόσμοις=ζῶ μεγαλοπρεπῶς (πολυτελῶς) κατὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τὰ... κοσμήματα (πρβλ. καὶ § 1).—καρτερῶ ἐν τινὶ=μένω σταθερὸς εἰς τι.—ώς χρή· ἐνν. καρτερεῖν.—ἐπιτήδευμα = τρόπος ζωῆς (πρβλ. καὶ § 17).—

έκεινοις· δηλ. τοῖς δρῶσι· (ἐκ τοῦ οἱ μὲν δρῶντες, εἰς τὸ ὄποιον ἀντιτίθεται τὸ οἱ δὲ συνόντες).—τὴν αὐτὴν ἔκεινοις=ὅμοιαν μὲ ἔκεινους.

§ 33 - 35. ώς· ἐπιτείνει τὸ ἑλαχίστοις.—τυγχάνω τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν=εὐρίσκω κατάλληλον στιγμήν τὸ τυγχάνειν ἐκ τοῦ κράτιστόν (ἔστι).—δυσκαταμαθήτως ἔχω=δυσκόλως μαθύνομαι, γιγνώσκομαι.—πλεονάζω = εἰμαι ὑπερβολικός, ὑπερβαίνω τὰ δρια.—μετριότης = συμμετρία.—ἀστεῖος = εὐγενής τοὺς τρόπους.—τὸ μέν· ἀναφέρεται εἰς τὸ σεμνός.—τὸ δέ· εἰς τὸ ἀστεῖος.—σεμνός=σεβαστός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος.—ἰδέα = τρόπος, εἶδος· ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις· δηλ. τῇ τε ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι.—ἀκριβόω - ὡς τι=έρευνω, ἔξετάζω τι.—ῶν· πρβλ. ἐν § 27: ὃν ἄν.—μέτιθι· τοῦ ρ. μετέρχομαι τινὶ ἢ τι = ἀσκολουθῶ, (ἐπι)διάκω, ἀσκολοῦμαι μὲ κάτι.—αἱ δόδοι (μτφρ.) = τὰ μέσα.—τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν...ποιήσει=τὸ δὲ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι.—τὸ γυμνάζεσθαι=ἡ ἀσκησις.—ποιῶ τινα δύνασθαι=κάμψω τινα ἵκανόν·—χρῶμαι τοῖς πράγμασι=μεταχειρίζομαι ὠφελιμώτερον τὰ πράγματα.—τὰ συμπίπτοντα· πρβλ. § 9.

§ 36 - 39. ἐπιτήδευμα· πρβλ. § 16.—εἰκὼν τῆς ἀρετῆς=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ θῆρος καὶ τὸν χαρακτῆρα.—εἰκὼν τοῦ σώματος=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.—ὑπόμνημα = μνημεῖον.—καταλιπεῖν· ἐκ τοῦ βούλου.—διαφυλάττειν· ἐκ τοῦ πειρᾶ.—καλῶς = ἐντίμως, ἐνδόξως.—φρόντις' ὅπως· πρβλ. § 11: προσέχειν τὸν νοῦν δπως.—τῆς τιμῆς· δηλ. τῆς ἐκ τῆς βασιλείας.—περιορῶ τι διαλυθὲν = ἀφήνω τι νὰ διαλυθῇ.—μελετῶ λέγειν = φροντίζω νὰ λέγω.—ζηλόω - ὡς τινός τι=ζηλεύω, ἐπαινῶ τινός τι.—ἀκριβῶς· πρβλ. § 19.

E'. Εξηγῶν διατὶ ἔγραψε καὶ πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν Νικοκλέα, συνιστᾶ εἰς αὐτὸν ω̄ ἔχη συμβούλους φρονίμους, οἱ ὄποιοι μόνοι θ' αὐξῆσουν τὴν βασιλείαν του (§§ 40 - 53).

§ 40 - 44. εἰ=ὅτι (αἰτιολ.), διάτι προηγεῖται τὸ ρ. θαυμάζω.—παρέλαθε=διέλαθε.—ὅτι τοσούτων ὄντων...ἐπιτήδευοντες=ὅτι καὶ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν ιδιωτῶν) καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντες ἑοράκασιν,

οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντές τι τούτων (δηλ. τῶν ὑπὲρ ἔμοῦ εἰρημένων) τοσούτων ὅντων τὸ πλῆθος.—γάρ· βεβαιωτικός.—τῶν ἐπιτηδευμάτων· ἀναφέρεται εἰς τὸ τὰς καινότητας.—ἄπιστον=ἀπίθανον.—τὰ νομιζόμενα=τὰ συνηθισμένα.—ἥγεισθαι· ἐνν. χρή.—χαρίεις = εὐφυής, ἀγαπητός, μορφωμένος, σοφός.—ἀθροΐσαι...καὶ φράσαι κάλλιστα· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπανίσσεται τὸν ἔκυρόν του, ὁ ὄποῖος ὅχι μόνον πλείστας συμβουλὰς συνέλεξε καὶ εὑμεθόδως κατέταξεν, ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικῶς συνέγραψε τὸν παρόντα λόγον.—ὅπερ· ἐνν. πάσχουσι.—**Ἡσίοδος**: ὁ ἴδιυτης καὶ διαμορφωτὴς τοῦ διδακτικοῦ ἔπους, γεννηθεὶς τὸ 750 π.Χ. εἰς "Ἄσκρην τῆς Βοιωτίας· ἔργα αὐτοῦ εἰναι ἡ Θεογονία, "Ἐργα καὶ Ἡμέραι καὶ Ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους.—**Θέογνις**: ἐκ Μεγάρων ἐλεγειακὸς ποιητὴς (570 - 500 π.Χ.).—**Φωκυλίδης**: σύγχρονος τοῦ Θεόγνιδος, ἐκ Μιλήσου, γράψας καὶ αὐτοὺς γνωμικάς καὶ ἡθικάς ἐλεγειας.—**λέγοντες**: δηλ. οἱ ἀνθρώποι.—**συνδιατρίβω** τινὶ (ἐνταῦθα)=ἀκούω τι.—**ἀνοια**=ἀνοησία.—**αἱροῦνται...μᾶλλον** ἢ· τὸ μᾶλλον κεῖται πλεοναστικῶς, διότι εἰς τὸ αἱροῦνται περιέχεται συγκριτικὴ ἔννοια· ἐπείθη δύμας, ἵνα ἐπιτείνῃ τὴν εἰς τὸ ρῆμα ὑπάρχουσαν σύγκρισιν.—**ὑποθήκαι**: πρβλ. § 3.—**σπουδάζω** ἐπί τινι=σοβαρῶς ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

§ 45 - 49. τί δεῖ; =οὐ δεῖ.—**διατρίβω** λέγων=μακρηγορῶ.—**χαίρω** τινὶ πρβλ. § 15.—**χαίροντας...ἔχοντας...δοκοῦντας** (=νομίζοντας)· κτηριμ. μετκ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—τὰ δέοντα=τὰ ἀναγκαῖα.—**τοῖς τοιούτοις**: ἀντκμ. εἰς τὸ ἀρέσειεν.—οἱ εὖ φρονοῦντες=οἱ πεπαιδευμένοι.—**ἀπλοῦς**=χρηστός.—**λοιδοροῦντας**: ἐνν. ἀλλούς· λοιδοροῦμαι (παθητ.)=κακολογοῦμαι.—**ἔρημία**=ἔλλειψις βοηθείας.—**καθ' ἀπάντων**: πρβλ. § 6.—**τοῖς εἰρημένοις**: δοτ. συντκ. εἰς τὸ τῶν ἔχόντων.—δ' οὖν = βεβαιώς.—**κεχαρισμένον** (τοῦ ρ. **χαρίζομαι**)=εὐάρεστον.—**ὅτι**· αἰτιολ.—**καταχρῶμαι** τινὶ πρός τι=κάμνω μεγάλην χρῆσίν τινος εἰς τι.—**ταῖς ἰδέαις ταύταις**: ἰδέας ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μύθους.—**μυθολογῶ** τι=μὲ τρόπον μυθῶδη διηγοῦμαι τι.—**καθίστημι** εἰς τι=φέρω, παρουσιάζω τι εἰς τι.—**ἀκουστούς**: ἐνν. τοὺς ἀγῶνας.—**ἀφεκτέον** τινὸς=δεῖ ἀπέκεισθαι τινος.—οἰς· ἢ δοτ. ἀναφέρεται εἰς τὸ **χαίροντας**.

§ 50 - 53. διέρχομαι τι=διεξέργομαι, διηγοῦμαι τι.—**ἥγούμενος** σὲ... τοῖς ἄλλοις=ἥγούμενος σέ, τὸν... ὅντα τύραννον δεῖν

μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις.—ταῖς ἡδοναῖς κρίνω τι=κρίνω τι ἀπὸ τὰς ἡδονάς, τὰς ὁποίας μοῦ παρέχει.—ἐπὶ τῶν χρησίμων=ἐπάνω εἰς τὰ χρήσιμα, ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν ὅποιαν παρέχουν.—ἄλλως τε=πλὴν τούτου.—οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φιλόσοφοι.—ἀμφισβητοῦσι· βλ. Εὐαγόραν § 8.—έριστικῶν λόγων· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκρ. ὑπαινίσσεται τοὺς φιλοσόφους τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς (καὶ διαλεκτικῆς ἢ ἔριστικῆς καλουμένης), οἱ ὅποιοι κατεγίνοντο πολὺ μὲ τὴν διαλεκτικὴν καὶ ἀπέδιδον μεγίστην δύναμιν εἰς αὐτὴν.—ἔξ ἑκάστου τούτων· δηλ. τῶν ἔριστικῶν, πολιτικῶν.—ὅτι δεῖ... δυνάμενον=ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι δυνάμενον βουλεύεσθαι (= αἰρεῖσθαι τὰ χρήσιμα) ἔξ ἑκάστου τούτων.—(χρὴ) τοίνυν· δηλ. ἀφοῦ πάντες οὕτως ὄμοιογούσι.—ἀφέμενον· ὑπακ. τὸν καλῶς πεπαιδευμένον καὶ δυνάμενον βουλεύεσθαι.—τῶν ἀμφισβητουμένων· δηλ. ἐκείνων περὶ τῶν ὅποιων δὲν δύμονοιον οἱ φιλόσοφοι.—τὸ συνομολογούμενον = ἐκεῖνο περὶ τοῦ ὅποιου συμφωνοῦν.—αὐτῶν· δηλ. τῶν φιλοσόφων.—λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος=ἔλεγχω, δοκιμάζω τινά.—ἐπὶ τῶν καιρῶν = εἰς τὰς καταλήκους περιστάσεις.—καθ' ὅλων· πρβλ. §§ 6 καὶ 47.—δι μηδὲν γιγνώσκων τῶν δεόντων· συνάνυμον: δι μηδὲν ὥν χρήσιμος.—χρήσιμος = ἴκανός, ὠφέλιμος, δι γνωρίζων τί ὠφελεῖ.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα = πολὺ ἐκτιμῶ τινα.—τυραννικὸν = ἀρμόζον εἰς τύραννον, βασιλέα.—πλείστα = πλείστην ὠφέλειαν.

ς'. Ἐπίλογος. Ἐγὼ ὅπως ἡδυνάμην σὲ συνεβούλευσα· τὰ θέλησ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τοιαῦτα δῶρα τὰ σοῦ κάμιοντ, τῶν ὅποιων ἡ χρῆσις θὰ καθιστᾶ αὐτὰ περισσότερον πολύτιμα (§ 54).

§ 54. ἀρχόμενος=εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου τούτου).—πολὺ πλείονος· γεν. τοῦ τιμήματος.—ἄλλὰ τοιαύτας· ἐνν. ἄγειν σοι δωρεάς.—αἰς· ἀντικείμ. εἰς τὸ χρῆ.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

A'. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες προτιμοῦν τὴν διὰ πανηγυρικοῦ λόγου ἐξέμηντιν οὐδεὶς δικαιοσύνης σύγχρονον ἄνδρα ἐξέμνησε, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν συγχρόνων των. Ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐξυμνήσω τὸν Εὔαγόραν, καίτοι ὡς φήμων δὲν διαβέτω τὰ μέσα τῶν ποιητῶν (§§ 1 - 11).

§ 1 - 4. τιμῶντα...λείποντ'· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ ὄρῶν.—τὰ ἐπιφερόμενα (=τὰ νομιζόμενα)=τὰ προσφερόμενα (εἰς τὸν τάφον).—ἄμιλλα=ἀγών.—λείποντ'...ὑπερβολὴν=ὅτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν παραλείπεις τῶν τοιούτων (δηλ. τιμῶν). οἱ τιμαὶ τὰς ὁποίας προσφέρεις εἶναι τόσον μεγαλοπρεπεῖς, ώστε οὐδεὶς δύναται νὰ σὲ ὑπερτερήσῃ.—εἴ τις... τοῖς τετελευτηκόσι=εἰ οἱ τετελευτηκότες αἰσθάνονται.—ἀποδέχεσθαι... χαίρειν...ἔχειν· ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἡγησάμην.—πολὺ δ' ἂν... χάριν ᔁχειν=ὅτι... ἔχοι ἄν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἴ τις δυνηθείη.—τοῖς ἄλλοις ἀπασι=δι' ὅλα τὰ ὅλλα (δηλ. τὰς προσφερομένας τιμάς).—ἐπιτήδευμα=πρᾶξις, ἔργον.—κίνδυνος=πόλεμος, μάχη.—διέρχομαι τι=διεέρχομαι, διηγοῦμαι, ἔξιστορῶ τι.—ἔκεινω· ποιητ. αὐτιον.—βουλομένους...αἱρουμένους...σπουδάζοντας... ποιοῦντας· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εύρησομεν.—ἀντὶ των τοιούτων· δηλ. τιμῶν.—ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθηκειν=ἀντὶ τῆς ζωῆς τὸν θάνατον.—σπουδάζω περὶ τινος=ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος.—ἢ τοῦ βίου=ἢ περὶ τοῦ βίου (=ζωῆς).—ὅπως καταλείψουσι=διὰ νὰ... (τὸ ὅπως μετὰ μέλλ. ὄριστ. σημαίνει ἐνταῦθα τὸν σκοπόν).—τῶν τοιούτων· δηλ. ἀποτελεσμάτων.—ἔξεργάζομαι τι=κατορθώνω τι.—εἰμὶ περὶ τι=ἀσχολοῦμαι περὶ τινὸς περὶ τὴν μουσικὴν ὅντες=οἱ μουσικοί.—οἱ περὶ τὰς ὅλλας ἀγωνίας ὅντες=οἱ ὅλοι ἀθληταί.—ἔντιμος=γνωστός, ἐπίσημος.—κατέστησαν· γνωμικὸς ἀδρ.—δ λογος· δηλ. ὁ ρητορικός.

§ 5 - 7. τοὺς ἄλλους· δηλ. ρήτορας (σοφιστάς).—οἱ ἐφ' αὐτῶν=οἱ καθ' αύτοὺς=οἱ σύγχρονοί των.—κοσμεῖν· ἐνν. λόγῳ.—ἐν εἰδόσι=ἐνώπιον γνωριζόντων.—φιλοτιμοτέρως διάκειμαι πρός τι=

μὲ μεγαλύτερον ζῆλον κλίνω (τρέπομαι) πρὸς τι.—εὐλογοῦμαι=έπαινουμαι.—εὐλογήσονται (= εὐλογηθήσονται)=θὰ ἐπαινεθοῦν (μᾶλλον τούτων=περισσότερον ἀπὸ αὐτούς).—παρέχω τινὰ ἀμείνω=ἀναδεικνύω τινὰ ἀνώτερον.—οἱ ἐπέκεινα γενόμενοι· ἐννοοῦνται οἱ ἐπίγονοι (οἱ υἱοὶ τῶν Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων, οἱ ὄποῖοι κατέστρεψαν τὰς Θήβας) καὶ ἐν γένει οἱ πρὸς τοῦ Τρωικοῦ θρωες, Θησεύς, Ἀργοναῦται κ.λ.π.—ύμνοιοῦμαι=έπαινοῦμαι, ἔγκωμαίζομαι εἰς ὕμνους (ποιήματα ἐπικά).—τραγῳδοῦμαι=έπαινοῦμαι εἰς τραγῳδίας (δράματα).—ἀξιωθησόμενον· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ (ὅταν) προειδῆ.—ἀρετὴ=προτέρημα.—πρόσεστί τινὶ τι=ὑπάρχει εἰς τινά τι.—ὅτι μέγιστον...ἐστί· ἐκ τοῦ τοῦτο.—δυσκόλως πέφυκα=φύσει εἴμαι δύστροπος.—εὐλογουμένων· ἐνν. ἔκεινων.—τοὺς νοῦν ἔχοντας· κατ' αἰτιατ. ἀντὶ δοτ., ὑποκρ. τοῦ δουλευτέον=δεῖ δουλεύειν.—καὶ λέγειν· ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ=καὶ μάλιστα ἐπειδή.—τοὺς ἐπανορθοῦντας· δηλ. τὰ καθεστῶτα (τὰ κείμενα, τὰ συνηθισμένα).—κινῶ τι=μεταβάλλω τι.

§ 8 - 11. λόγος=πεζὸς λόγος.—σημεῖον δὲ μέγιστον· προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—γάρ· διασαφητικός.—φιλοσοφία· κατὰ τὸν Ἰσοκράτη σημαίνει πᾶσαν ἐλευθέριον παιδείαν· οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διανοούμενοι.—πολλὴν συγγνώμην ἔχω τινὶ=πολὺ συγχωρῶ τινα.—δέδοται τινὶ τι=εἶναι ἐπιτετραμένον εἰς τινά τι.—κόσμοι=τὰ πρὸς καλλωπισμὸν μέσα.—πλησιάζω τινὶ=συναναστρέφομαι πρὸς τινα· πλησιάζοντας=ὅτι πλησιάζουσι.—δηλῶσαι· ἐκ τοῦ οἴδόν τ' (ἐστί).—τὰ τεταγμένα δόνόματα=αἱ εἰς μεγάλην χρῆσιν λέξεις καὶ ἐκφράσεις, αἱ συνηθισμέναι.—ξένα=ἄλλης διαλέκτου.—καιναὶ = νέαι, ὑπὸ τῶν λαογοτεχνῶν πλαττόμεναι.—μεταφορά· ὁ λεκτικὸς τρόπος κατὰ τὸν ὄποιον αἱ ἔννοιαι παρίστανται εἰκονικῶς.—τοῖς εἰδεσι· ἐνν. τῶν κόσμων.—οἱ περὶ τοὺς λόγους=οἱ λογογράφοι, οἱ πεζογράφοι.—οὐδὲν ἔξεστι· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω πολλοὶ δέδονται.—ἀποτόμως=ἀπολύτως, αὐστηρῶς.—τοῖς πολιτικοῖς· πρβλ. § 9: τοῖς τεταγμένοις.—ἐνθύμημα=συλλογισμός, διανόμα.—οὐδενὸς τούτων· δηλ. μέτρων καὶ ρυθμῶν. Τοῦτο δὲν εἶναι καθ' ὀλοκληρίαν ἀληθές, διότι καὶ οἱ ρήτορες ἐπιδιώκουν τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν.—ἡ λέξις=τὸ λεκτικόν.—ἔκειθεν=ἀπὸ τὰ κατωτέρω. —διάνοια=νόημα.—δόξα=ὑπόληψις.—ῆσ-

(ἀντὶ ἦν)· καθ' ἔλξιν.—πλεονεκτῶ = εἰμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.—ἀποπειρῶμαί τινος = δοκιμάζω τι.—εὐλογεῖν· ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο.—ἐν ταῖς ὥδαις καὶ τοῖς μέτροις = τοῖς μέτροις τῶν ὥδων = μὲ ἐμμέτρους ὥδας· (συγῆμα ἐν διὰ δυοῖν).

B'. ‘Ο Εὐαγόρας δὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν μεγάλων προγόνων του (§§ 12 - 20).

§ 12 - 18. φύσις = γενεά, καταγωγή· τῆς φύσεως· συφρηνίζεται διὰ τοῦ καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος.—τῶν ἀλλων ἔνεκα· δηλ. τῶν μὴ ἐπισταμένων.—οὐδὲν = κατ' οὐδέν.—ἐκείνων· δηλ. τῶν προγόνων.—τοὺς ἀπὸ Διός· ὑποκυ. εἰς τὸ εἶναι.—ἡμίθεος· ὁ γεννηθεὶς ἐκ θεοῦ καὶ θυητῆς ἡ ἐκ θητοῦ καὶ θεᾶς.—τούτων δ' αὐτῶν· δηλ. τῶν ἀπὸ Διὸς ἡμίθεων.—οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ = πάντες.—ὑπερβάλλω (ἀπολύτως) = ὑπερέχω, γίνομαι ὑπέρμετρος, λίαν ἔξεχω.—οἱ καθ' αὐτούς· πρβλ. § 5: οἱ ἄφ' αὐτῶν.—τοῦτο μὲν = ὡρ' ἐνὸς μέν· λείπει ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ: τοῦτο δέ.—γάρ· αἰτιολ.—Αἰακός· υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αιγίνης, ὁ δίκαιος βασιλεὺς τῆς νήσου Αιγίνης, ὁ μετὰ τὸν Θάνατόν του κριτής καὶ κλειδοῦχος τοῦ “Ἄδου.—αὐχμός = ἀνομβρία.—ἐν τοῖς “Ελλησι = ἐν τῇ Ελλάδι.—ὑπερέβαλε (ἀπολύτως). πρβλ. § 13: ὑπερβάλλοντας.—ίκετεύοντες αὐτὸν = δεησόμενοι αὐτοῦ.—εύρισκομαί τι = ἐπιτυγχάνω τι.—ῶν = τούτων ἂ.—ιερόν· τὸ Αἰάκειον καλούμενον.—οὕπερ· ἐπίρρ. τοπικόν.—μετὰ καλλίστης ὄντος διατελῶ = περινὴ τὴν ζωήν μου ἀπολαβών ἀρίστης ὑπολήψεως.—μεταλλάττω τὸν βίον = ἀποθνήσκω.—Πλούτων (-ωνος). θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ “Ἄδου, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Διός.—Κόρη. κατ' ἔξοχὴν Κόρη δημοφέρεται ἡ Περσερόνη (ἢ Περσέφρατα), ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.—παρεδρεύω τινὶ = κάθημαι πλησίον τινός.—μεγίστας τιμάς· ἐδίκαζε τοὺς νεκροὺς καὶ ἐφύλαττε τὰς κλεῖδας τοῦ “Ἄδου.—Λαομέδων (-οντος). βασιλεὺς τῆς Τροίας· κατὰ παράκλησην τοῦ ὁ ‘Ηρακλῆς ἐφόνευσε θαλάσσιον τέρατον ἔβλαπτε τὴν Τροίαν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντήμειψε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὸν ἥρωα, οὗτος ἤλθε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τελαμῶνος, ἐκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβὼν τὴν κόρην του ‘Ησιόνην ἐνύμιων, ἐκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβὼν τὴν κόρην του ‘Ησιόνην ἐνύμιων, ἐκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβὼν τὴν κόρην του Τελαμῶνα.—ἀριστείων· ἀριστεῖα εἶναι ἡ ‘Ηφειστος μὲ τὸν φίλον του Τελαμῶνα.—Κενταύρους· οἱ Κένταυροι ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Λαπίσιοι.

θαί εἶναι μυθικαὶ ἔγριαι φυλαὶ κατοικοῦσαι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρὰ τὸ Πήλιον· οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἐκραγῇ μεταξὺ αὐτῶν φοβερὸς πόλεμος, εἰς τὸν ὅποιον ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Πηλεὺς συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Κενταύρων. — ἄλλους κινδύνους· εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰωλκοῦ, κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν κ.τ.λ.—κίνδυνος=ἔπικινδυνος ἐπιχείρησις.—συνοικῶ τινι=νυμφεύομαι τινα.—μόνου τούτου· πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ ἐν τοῖς γάμοις.—νύμεναιος· ἔσμα, τὸ ὅποιον ἔψαλλον οἱ συνοδεύοντες τὴν νύμφην ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν εἰς τὸν τοῦ γαμβροῦ.—ἐκατέρου· γεν. τῆς καταγωγῆς.—ἔλεγχος=ἀπόδειξις.—ἀρετὴ=ἀνδρεία.—τόπους· ὁ Τελαμών εἶχε τὴν Σαλαμῖνα, ὁ δὲ Πηλεὺς τὴν Φθίνα.—τοὺς βαρβάρους· δηλ. τοὺς Τρῶας.—ἐκατέρων· δηλ. τῶν Ἐλλήνων καὶ τῶν Τρῶων.—διαφέρω τινὸς=ὑπερβάλλω τινά.—κατοικῶ πόλιν =ἴδρυω πόλιν.—τὸ νῦν βασιλεῦον· δηλ. τὸν Νικοκλέα καὶ τοὺς ἀδελφούς.

§ 19 - 20. τὰ Εὐαγόρᾳ... ὑπάρξαντα=ὅσα ὁ Εὐαγόρας ἐκληρονόμησε.—οἱ γεγονότες=οἱ καταγόμενοι.—χρόνῳ ὕστερον = μετὰ τινα χρόνον.—ἀνήρ· τὸ ὄνομά του δὲν γνωρίζομεν.—πιστεύομαι ὑπό τινος=ἀποκτῶ τὴν ἐμπιστούνην τινός.—δυναστεία=σπουδαῖον ἀξίωμα.—τούτων· γεν. τῆς αἰτίας.—κακὸς = ἀχάριστος.—δεινὸς = ἐπιτήδειος.—πλεονεκτῶ=ἀπαιτῶ, ἀδικῶν ὡφελοῦμαι.—ἔξεβαλε· δηλ. τῆς βασιλείας.—κατασκευάζομαι τι ἀσφαλῶς = διευθετῶ τι πρὸς ἀσφάλειάν μου.—ἔξεβαρβάρωσε· κατέφυκε τόσους πολλούς βαρβάρους εἰς τὴν πόλιν, ὥστε αὕτη ἔχασε τὴν ἐλληνικότητά της.

Γ'. Ὁ Εὐαγόρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως τον μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς (§§ 21 - 29).

§ 21 - 29. γίγνεται (ἰστορ. ἐνεσπ.)=ἐγεννήθη.—φήμη=προφήτικὴ ἀδέσποτος φωνή, προφητικὴ λέξις, τὴν ὄποιαν ἀκουσίως προφέρει τις.—μαντεία=χρησμός, ἀπόκρισις ἵερέων.—μειζόνως... γεγονὼς ἢ κατ' ἀνθρωπον=ὅτι ἐγεννήθη μὲ τρόπον λαμπρότερον (περισσότερον μεγαλειώδη) ἢ ὅπως γεννᾶται συνήθως ὃ ἀνθρωπος.—ἀπιστῶν· μετγ. αἰτιολ.—τοσούτου δέω (μετ' ἀπαρμφ)=τόσον ἀπέχω τοῦ νὰ...—τὰ ὑπάρχοντα = τὰ πραγματικῶς ἀληθῆ.—τὰ διμολογούμενα =

τὰ γενικῶς γνωστὰ καὶ ἀναντίρρητα.—τῶν ἀγαθῶν· γεν. διαιρετ. ἐκ τοῦ ἀπερ (=ἀπερ ἀγαθά = προτερήματα).—πρεπώδης=ἀρμόζων.—τοῖς τηλικούτοις· δῆλ. τοῖς παισι.—κρατιστεύω τινδες=ὑπερβόλλω τινά.—ταῦτα· ἀνακεφαλαιώνει τὰ προλεχθέντα.—μέσως=μετρίως.—εἰς ὑπερβολὴν=εἰς μέγιστον βαθμόν.—δύποτε ὄρῳεν... δύποτε... ἀποβλέψειαν· ἡ εὐκτ. φανερεῖει ἐπανάληψιν.—οἱ τότε βασιλεῖς· έθεσε πληθυντικόν, διότι νοοῦνται οἱ περὶ τὸν βασιλέα.—ἐν λιδιώτου μέρει διάγω· ἐνν. τὸν βιον=ζῷ ὡς ἀπλοῦς πολίτης.—τρόποι=χρακτήρ.—πιστεύειν· ἐνν. αὐτῷ.—ἔξαμαρτάνω περὶ τινα=προσβάλλω τινά.—παραλλάττει ἡ δόξα=διαφέρει, εἶναι ποικίλη καὶ διάφορος ἡ κρίσις (τινὸς περὶ τινος).—Ψεύδομαί τινος = ἀπατῶμαι, ἀποτυγχάνω εἰς τι.—ὅπως...λήψεται· ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἔσχε... πρόνοιαν· πρβλ. ἐν § 3: ὅπως καταλείψουσι.—καλῶς=έντιμως.—δι' ἀσεβείας· ἐννοεῖ τὸν φόνον τοῦ τότε βασιλεύοντος.—δσίως=εὐσεβῶς.—εἰς τῶν δυναστευόντων· ὁ ἐκ Τύρου Αβδήμων.—ἐκποδῶν ποιοῦμαί τινα=βγάζω ἀπὸ τὸ μέσον, φονεύω τινά.—Σόλοι (οἱ)· πόλις τῆς Κιλικίας ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σόλωνος· οἱ ὀλίγοι δὲ Ἀθηναῖοι, τοὺς ὄποιους κατώκισεν ἐκεῖ, ἐλησμόνησαν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν, γεγονός τὸ ὄποιον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλασθῇ ἡ λέξις σολοικισμός, φανερώνουσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ περὶ τὴν γλῶσσαν σφάλματα.—γνώμη=φρόνημα.—ταπεινοτέρας· ἐνν. ἡ πρότερον (ώς β' ὅρος συγκρίσεως).—πλάνος = ἡ περιπλάνησις.—φυγαδικὸς = ὁ ἀρμόζων εἰς ἔζόριστον, ὁ συμβαίνων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἔζόριστον.—ὑπερορῶ τινα=καταρρονῶ τινα.—ἀφορμὴν=τὴν ἀφορμὴν (ὁ Ἰσο-κράτης παραλείπει τὸ ἀφθρον). ἀφορμὴ=ἀρχή.—χρή· ἐνν. λαβεῖν.—ἀμύνεσθαι καὶ... ὑπάρχειν· ἐπεξήγησις.—προτέρους· ἐπέθη κατὰ πλεονασμόν, διότι τὸ ὑπάρχω=πρῶτος κάμνω ἀδικίαν.—τυραννῶ=βασιλεύω.—παρακαλῶ τινα=προτρέπω τινά.—ώς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες· ἐνν. λέγουσι.—φύσις καὶ δόξα=χρακτήρ καὶ ὑπόληψις.—τοσοῦτοι = τόσον ὀλίγοι.—τὰ δεινὰ = οἱ κίνδυνοι.—ἔμμενω τοῖς ὡμοιογημένοις=μένω πιστὸς εἰς τὰ συμφωνημένα.—ῶσπερ...οὕτω = διέκειτο τὴν γνώμην, ὕσπερ... εἰ εἰχε... ἡ προϊδει.—διάκειμαι τὴν γνώμην=εἴμαι διατεθειμένος κατὰ τὸ φρόνιμα.—τὸ συμβησόμενον=ἡ ἔκβασις τῆς ἐπιχειρήσεως.

Δ'. 'Ο Εὐαγόρας καταλαμβάνει τὸν θρόνον τὸ κατόρθωμα τοῦτο,

νφ' ἀς συνθήκας κατωρθώθη, καταντῷ τὸ σπουδαιότατον τῶν δμοίων του· ἀξίζει λοιπὸν τοῦ μεγίστου ἐπαίνου (§§ 30 - 50).

§ 30 - 34. γάρ· διασαφητικός·—καταβαλών... καταστήσας· αἱ μηχ. καὶ ὁνομαστικὴν καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ ἡγγῆσατο.—τὸ σῶμα=ἡ ζωὴ.—περιορῶ=περιβλέπω, παρατηρῶ, περιμένω.—εὐθὺς ὡς εἶχε=ἀμέσως ὅπου ἦτο (μὲ τοὺς ἄνδρας ποὺ εἶχε).—ταύτης τῆς νυκτὸς=τὴν ἰδίαν νύκτα (κατὰ τὴν ὥποιαν ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν νῆσον).—διαιρῶ πυλίδα=σπάζω μικρὰν πύλην.—ταύτῃ· δηλ. τῇ πυλίδι.—διάγω τινὰ=διαβιβάζω τινά.—προσβάλλω πρός τι = δρμῶ κατά τινος.—καιρὸς=περίστασις.—τῶν ἀλλών· δηλ. τῶν σὺν αὐτῷ.—τί=διαιτή.—λέγοντα· κατγρμ. μετοχὴ ἐκ τοῦ διαιτρίβειν.—τι δεῖ λέγοντα διαιτρίβειν; =οὐ δεῖ λέγοντα διαιτρίβειν.—διαιτρίβω=χρονοτριβῶ.—ἀνταγωνιστῶν· κατηγορούμενον εἰς τό: τῶν περὶ τὸν τύραννον.—τοῦ μέν· δηλ. τοῦ τυράννου.—τοῦ δέ· δηλ. τοῦ Εὐαγόρου.—τοῖς φίλοις· τοῖς ἐν τῇ πόλει.—κομίζομαι τι=ἀνακτῶ τι.—τύραννος=βασιλεὺς.—καταλείπω τὸν λόγον=διακόπτω τὸν λόγον.—ράδιον... εἶναι· ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἡγοῦμαι.—τὰ ἔχόμενα=τὰ ἐπόμενα.—δηλώσειν (ἀμτβ.)=δῆλον ἔσεσθαι.—τῷ χρόνῳ· ἐτέθη τὸ ἔρθρον, διότι νοεῖται ὅτι ὅλος ἔκεινος ὁ χρόνος εἰναι γνωστός.—ἔκαστον αὐτῶν· δηλ. τῶν τυράννων.—τοῖς καιροῖς· καιροὶ εἶναι ἡ περίστασις, διὰ τὴν ὥποιαν εἰναι οὕτος ὁ λόγος ὡρισμένος.—ἀρκῶ τινι=ἐπαρκῶ εἰς τι·—ἢν δέ... ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν=ἐὰν δὲν ἔξετάζωμεν θέτοντες ὡς βάσιν (μὲ βάσιν) τούτους (τοὺς εὐδοκιμωτάτους).—ἔξετῶμεν· μέλλ. β' τοῦ ἔξετάζω.

§ 35 - 39. τῶν μὲν... προκρίνειε; = τίς μὲν οὖν τῶν παραλαβόντων τὰς πατρικὰς βασιλείας οὐκ ἄν προκρίνειε τοὺς κινδύνους Εὐαγόρου; =οὔτω... ὅστις=οὔτως ὁστε.—ράδιμος= ἀδιάφορος, ὀκνηρός.—καὶ μήν = ἀλλὰ πρὸς τούτοις.—καθόδων· ἐννοεῖ τοὺς νόστους, τοὺς ὥποιους πολλοὶ ποιηταὶ ἐποίησαν.—ἀπαγγέλω τινί τι=διηγοῦμαι τι εἰς τινα.—παρ' αὐτῶν=ἔξιδίων των, μὲ τὴν φραντασίαν των.—μεμυθολόγηκεν, ὅστις=μεμυθολόγηκεν περὶ τινος, ὅστις.—ποιοῦμαι τοὺς κινδύνους=δοκιμάζω τοὺς κινδύνους.—τὴν αὐτοῦ· ἐνν. χώραν ἡ πατρίδα.—πεποίηνται· δηλ. ὑπὸ τῶν ποιητῶν.—ποιοῦμαι ὑπό τινος=παριστάνομαι ὑπό τινος.—τέχνη=

πανουργία. Ἐνταῦθα νοοῦνται ὁ ἴδρυτης τῆς Σχλεμῖνος Τεῦκρος, ὁ τῆς Πάρου Ἀγαπήνωρ κ.λ.π.—ἀλλὰ μήν· πρβλ. ἐν § 36: καὶ μήν.—οἱ ἐπὶ τάδε γεγενημένοι=οἱ μετὰ τὰ Τρωικὰ ὑπάρξαντες.—Κύρον.. τὴν ἀρχὴν=Κύρον τὸν ἀφελόμενον μὲν τὴν ἀρχὴν Μῆδων (=ἀπὸ τοὺς Μῆδους).—καὶ πλεῖστοι μάλιστα· συνδέεται ἐπίθετον μὲν ἐπίρρημα.—ό δέ· δηλ. Εὐχάρις.—Ψυχὴ=θάρρος.—σῶμα=σωματικὴ δύναμις.—διαπράττομαι τι=καταρθώνω τι.—τοῖς ἔργοις· ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπεχείρησεν.—ἀπέκτεινεν· ὅμιλοι περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μῆδων Ἀστυάργους· κατ' ἄλλους ὅμως δὲν ἐφόνευσεν, ἀλλ' εἶχε πλησίον του, μέχρις ὅτου ἐτελεύτησεν.—καὶ τούτου· δηλ. τοῦ Κύρου· ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—ὑποστέλλομαι=ἀπὸ φόβον συστέλλομαι, ἔχω ἐπιφυλάξεις· τὸ ρῆμα κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, οἱ ὄποιοι φοβούμενοι κακοκαρίαν μαζεύουν τὰ πανιά.—εἰπεῖν· ὑποκμ. ἐμέ.—παρρησίᾳ χρῶμαι=ὅμιλῶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ κρύπτω τι.—κάλλιον=ἐνδοξότερον.—λαβῶν· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρεθήσεται.—έκεινου· β' δρος τῆς συγκρίσεως.—έκεινως=κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα.—ἐκ παντὸς τρόπου=κατὰ πάντα τρόπον.—οὐκ... προθυμούμενος... ἀλλὰ εἰρηκώς· ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ φανήσομαι.—οὕτω· ἐπιτείνει τὸ θρασέως.

§ 46 - 48. ἐπὶ μικροῖς=εἰς μικρὰ (ἔργα).—τοιούτων· δηλ. μικρῶν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀξιοῦσθαι.—τυραννίς=βασιλεία.—περιμάχητος=περιέχητος.—τὸ κάλλιστον... κάλλιστα· πρβλ. ἐν § 39: κάλλιον.—λόγων εύρετής =λογογράφος (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ποιητήν).—φήτωρ=ό ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύων.—ὑπερβαλλόμενος· τὸ μέσον ἀντὶ τοῦ ἐνεργ. ὑπερβάλλων· πρβλ. ἐν § 13: τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους διατάξ.—γνώμη=νοῦς, σκέψις.—αὐτοσχεδιάζω =ἄνευ προπαρασκευῆς λέγω, ή πράττω τι.—φρόνησις=φρόνημα· πρβλ. ἐν § 27: γνώμη.—τῶν μὲν ἄλλων· ἀναφέρεται εἰς τὸ ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν.—αὐτῆς δὲ ταύτης· δηλ. τῆς ψυχῆς· Ψυχὴ ἐνταῦθα εἶναι ὁ νοῦς, ἡ φρόνησις· πρβ. ἀνωτέρω: καλῶς τὴν... φρόνησιν παρασκευάσειε.—ἔπειτα· εἶναι ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρῶτον μὲν § 41.—τὰ δοντα· πρβλ. ἐν § 21: τὰ ὑπάρχοντα.—φάθυμια=ή ἀπὸ ὀκνηρίαν προερχομένη ἀνάπαυσις.—εὔπραγια=προκοπὴ εἰς τὸ πράττειν, ἐπιτυχῆς ἐνέργεια.—ῶστε μήτε... φθάνειν· ἐνν. αὐτὸν=ῶστε μήτε ἐπρολάμβανον αὐτόν.—ἐπιεικής=

χόσμιος, ἐνάρετος.—έξ ὧν ἑτέρων=έκ τούτων ἢ παρ' ἑτέρων.—τὰ προσπίπτοντα=τὰ γιγνόμενα.—οὐδὲ περὶ ἓν=περὶ οὐδὲν.—πεπλανημένως ἔχω περὶ τι=ἀπατῶμαι ὡς πρός τι.—Εὐαγόραν· ἀντικρ. εἰς τὸ ζηλοῦν.—τῆς ἀρχῆς· γεν. τῆς αἰτίας.—τοὺς ἄλλους=τοὺς ἀρχομένους.—τῆς ὑπ' ἔκεινου βασιλείας (γεν. αἰτίας)=διότι ἐβασιλεύοντο ὑπ' ἔκεινου· τὸ οὐσιαστ. βασιλεία ἔχει ἔννοιαν παθητικήν.—σφόδρα=ἰσχυρῶς.—πολλὰ...ἄπαντα. αἰτιατ. τοῦ κατά τι.—οἱ χρώμενοι=οἱ φίλοι.—ἡττῶμαι τινος=ἡττων εἰμί τινος=ὑποχωρῶ εἰς τινα.—σεμνὸς=σοβαρός, σεβαστός.—συναγωγὴ τοῦ προσώπου=κατήρεια, σκυθρωπότης.—κατασκευὴ τοῦ βίου=ἡ διευθέτησις τοῦ βίου, δ τακτικὴς βίος.—δύμολογία=συμφωνία.—τὰ διὰ τύχην γιγνόμενα (ἀγαθά)· εἶναι τὰ πλούτη, τὸ κάλλος, τὰ ἀξιώματα κ.τ.λ. τὰ δὲ δι' αὐτόν· εἶναι ἡ παιδεία, ἡ φρόνησις, ἡ ἀρετή.—ἡγοῦμαι τῶν ἥδονῶν=έξουσιάζω τὰς ἥδονάς.—φραστώνη=ἀναψυχὴ, ἀνάπαισις ἀπὸ τοὺς κόπους.—ὅλως=ἐν συντόμῳ.—ῶν=τούτων ἢ.—πολιτεία=πολιτευματικός.—δημοτικὸς=ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαόν.—πολιτικὸς=ἰκανὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας (τοῦ κοινοῦ).—τυραννικὸς = βασιλικός.—τῷ...διαφέρειν = διότι ἔξειγε καθ' ὅλα ταῦτα (δηλ. θεραπείᾳ, διοικήσει, εὐβουλίᾳ).

§ 47 - 50. ἐμπόριον=ἀγορά, τόπος ὅπου οἱ ἔμποροι πωλοῦν τὰ ἐμπορεύματα· ἐμπορίων χρῶμαι=ἔχω ἀγοράν.—κατασκευαῖ=δημόσιαι οἰκοδομαῖ.—ἀπολείπομαι τινος=εἴμαι κατώτερός τινος.—ἐν-εποίησεν· ἐνν. αὐτῇ.—τῶν...καταφρονούντων· ἀναφέρεται εἰς τὸ πολλούς.—μείζω λέγω τῶν προσόντων τινὶ (=εἴμαι ὑπερβολικὸς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τινι ὑπαρχόντων προτερημάτων)=παραμεγαλών τὰ προτερήματά τινος.—ἐφίκοιτο· ἐνν. τῷ λόγῳ· ἐφικινοῦμαι τινος τῷ λόγῳ=ἐπιτυχῶς παριστάνω, περιγράφω τι διὰ λόγου.—ὅς=διότι οὗτος.—φύσις=μεγαλοφυτό.—δ τόπος ὅλος δ περιέχων τὴν νῆσον=ὅλη ἡ περιοχὴ τῆς νήσου.—ἀπροσοίστως=ἀγρίως.—ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω=δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ πλησιάσῃ· ἀντιτίθενται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω: πράστητα καὶ μετριότητα.—χαλεπῶς εἶχον· ἐνν. οἱ πολῖται καὶ οἱ περιοικοῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλιν καὶ τόπον. 'Η ἀρχὴ τοῦ Εὐαγόρου ἔξεπολίτισεν καὶ ἔξηγάνεισε τοὺς κατοίκους τῆς Σαλαμῖνος, διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν διοίκων ἔξεπολιτίσθη καὶ ὅλη ἡ νῆσος, ἃν καὶ δὲν ὑπήγετο εἰς τὸ κρά-

τος τοῦ Εὐαγόρου.—μεταπίπτω=μεταβάλλομαι.—οῖτινες αὐτῶν=τίνες αὐτῶν.—κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα = πράγματα (ἐπιπλα, σκεύη) καὶ συνήθειαι.—οἱ περὶ τὴν μουσικὴν=οἱ μουσικοί.—εἰωθότες ἡσαν=εἰώθεσαν.—οὐδεὶς ὅστις οὐ=πᾶς τις πρβλ. ἐν § 13: οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ.

E'. Τὰ προτερήματα τοῦ Εὐαγόρα προσελκυσαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα πολλοὺς καὶ ἴδιας τὸν Κόρωνα (§§ 51 - 57).

§ 51 - 56.—μέγιστον δὲ τεκμήριον προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—τρόπος καὶ δισιότης=χαρακτὴρ καὶ δικαιοσύνη.—κουφότερος=διληγώτερον πιεστικός.—νόμιμος=ό σεβόμενος τοὺς νόμους.—ἔργον=δύσκολον.—δυστυχήσας· ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἥπτα τῶν Ἀθηναίων εἰς Αἰγαίος ποταμοὺς (405 π.Χ.), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κόρων περισώσας ὀκτὼ πλοῖα κατέφυγε μὲν αὐτὰ πρὸς τὸν Εὐαγόραν.—σῶμα=ζωὴ.-ἔκεινω...αὐτόν· καὶ αἱ δύο ἀντωνυμίαι εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀναφέρονται (τὸν Εὐαγόραν).—πάσχω ἀγαθὸν=ἀπολαύω καλόν, εὐεργετοῦμαι.—οὐκ ἔφθασαν... πλησιάσαντες=μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους, μόλις συνανεστράφησαν.—περὶ πλείονος ποιοῦμαί τινα ἡ=περισσότερον ἔκτιμῶ τινα παρά.—δύμονοσοῦντες· ἀναρέπεται εἰς τὸ διετέλεσαν.—μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημένην· ὅντως μεγάλην μεταβολὴν ὑπέστη, διέτι, ἐνῷ πρότερον ἦτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἐλλάδος, τότε ἦτο ὑπήκοος εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν τοὺς τριάκοντα τυράννους καὶ κατέδάψισαν τὰ τείχη τῆς.—ἔπειποίηντο· ἐνν. οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκ τοῦ ἀνωτέρω τῆς ἡμετέρας πολεως.—ταχύν· κατηγορμ. εἰς τὸ τὸν καιρὸν.—ἔπεχείρησαν· ὑπὸ τὴν ὀρχηγίαν τοῦ Ἀγγησιλάου.—ἔκεινοι· δηλ. ὁ Κόρων καὶ ὁ Εὐαγόρας.—τῶν στρατηγῶν· δηλ. τοῦ Φαρναβάζου καὶ τοῦ Τισσαφέροντος.—νομίζοντες· αἰτιολ. μτχ.—πεζὸν στρατόπεδον καθίσταμαι=συγκροτῶ στρατόπεδον πεζικοῦ στρατοῦ.—τούτῳ· δοτ. ὀργαν.—τὴν ἡπειρὸν· ὄνομάζει οὕτω ὁ Ἰσοκράτης την ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Περσῶν χώραν.—μάρον· ἐπιρρ. ἀντὶ μόνην.—ταῦτα=εἰς ταῦτα.—ναυτικοῦ συλλεγέντος· ὁ Κόρων διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ναύαρχος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων συνέλεξε πλοῖα εἰς Κύπρον, Φοινίκην κ.τ.λ., βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. Μὲ τὸν στόλον τοῦτον ὁ Κόρων συναντήσας παρὰ τὴν Κνίδον τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Πείσανδρον κατεναυμάχη-

σεν αὐτὸν (394 π.Χ.), μετὰ τὴν νίκην δὲ πλείστας πόλεις ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.—πάλιν ἀνέλαβε· πλεονασμός.—**τοῦτο τε...** παρασκευάσαντος· ὁ Εὐαγόρας ὅχι μόνον αὐτοπροσώπως ἐβοήθησεν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε νὰ τεθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόνωνος μέγα μέρος τοῦ Περσικοῦ στόλου.—**ὑπὲρ** ὅν=διὰ τὰ ὄποια (κατορθώματα, εὐεργεσίας).—**οὕπερ** εἰς τὸν Κεραμεικὸν, παρὰ τὴν βασιλείου στοὰν καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός.—**σφῶν αὐτῶν=ἀλλήλων.**

ς'. Ο πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν πόλεμος τοῦ Εὐαγόρου καὶ τὰ ἀποτελέσματά του ἀνυψώνουν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἄνδρας (§§ 57-65).

§ 57 - 65. βασιλεύς: βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦτο ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Μινήμων (401 - 361 π.Χ.).—**ἔδεισεν** ἀδρ. τοῦ ποιητ. ρ. **δείδω=ρο-βοῦμαι.**—**Κόνωνος** πρβλ. Πανηγ. § 154: Κόνωνα ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν (οἱ Πέρσαι).—**οὔτως ἔχω πρός τινα = οὕτω διατείθεμαι πρός τινα.**—**λαθεῖν.** κεῖται ἀπολύτως (=νὰ κρυφθῇ).—**σπουδάσας...νομίσας:** ἐκ τοῦ φαίνεται.—**μέγιστον δὲ τεκμήριον** πρβλ. § 52.—**τοῦ μέν** δηλ. Κύρου.—**διὰ τὸ μὴ φροντίζειν=διὰ τὴν δλιγωρίαν.**—**μικροῦ δεῖν=σχεδόν.**—**ἔλαθεν αὐτὸν ἐπιστάς=χωρὶς νὰ τὸν ἐννοήσῃ,** ἀπροσπτως ἐπέστη· ἐφίσταμαι ἐπὶ τι=πλησιάζω εἰς τι.—**βασίλειον=ἀνάκτορον,** καθέδρα τοῦ βασιλέως, πρωτεύουσα.—**πρὸς δὲ τοῦτον** δηλ. τὸν Εὐαγόραν.—**ἐκ πολλοῦ** δηλ. χρόνου.—**μεταξὺ πάσχων εὗ.** τὸ ἐπίρρ. μεταξὺ προτάσσεται τῆς χρον. μτχ. πρὸς δήλωσιν τοῦ συγχρόνου (μεταξὺ... ἐπεχειρησε=συγχρόνως, ἐνῷ εὐηργετεῖτο ὑπὸ τοῦ Εὐαγόρου, ἐπεχειρησε...).—**φαῦλος=μηδαμινός,** ἀσήμαντος.—**αὐτῷ.** ἀναφέρεται εἰς τὸ γιγνομένας.—**κατὰ μικρὸν=δήλιγον κατ'** δήλιγον, σιγά-σιγά.—**φύσις=μεγαλοφυῖα.**—**πολὺ περὶ μειζόνων=περὶ πολὺ μειζόνων** ἐνταῦθα ὁ Ισοκράτης ὑπαινίσσεται τὴν ἀποστασίαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν ἀλλωσιν τῆς Τύρου καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Φοινίκης (πρβλ. § 62).—**ὅρμάω - ω** (κεῖται ἀπολύτως) = δεικνύω ληλον, σπουδήν.—**ταῖς δυνάμεσι** δοτ. τοῦ κατὰ τι.—**ἀπολελειμμένος** πρβλ. ἐν § 48: λίαν ἀπολειφθῶ.—**ἢ τοῖς ἄλλοις=ἢ** ἐν τοῖς ἄλλοις.—**Πνυταγόραν** οὗτος, ὃτε ὁ Εὐαγόρας εἰς ναυναυμαχίαν τινὰ ἐνικήθη καὶ ἐπλευσεν εἰς Αλγυπτον, ἵνα λέβη βοήθειαν, μόνος ἐπὶ τινα χρόνον ὑπερήσπισε τὴν Σαλαμῖνα.—**μικροῦ ἐδέησε...**

κατασχεῖν=διλήγον ἔλειψε νὰ... —**Κύπρον**: τὰς πλείστας πόλεις τῆς νῆσου ἐκυρίευσε. —**πολλούς**: ὑποκυμ. εἰς τὸ μεμνῆσθαι. —**τελευτῶν**. χρον. μπγ. ίσοδυναμοῦσα μὲ ἐπίρρ. (=τελευταῖον, τέλος). —**έμπιπλημέτινά τινος**=γεμίζω τινὰ ἀπὸ κάτι, κάμνω τινὰ νὰ βαρεθῇ κάτι. —**γίγνομαι κύριος τοῦ σώματος**=συλλαμβάνω τινὰ ζωντανόν. —**έποιησαντο**: δηλ. οἱ Πέρσαι διὰ τοῦ Ὁρόντου, γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. —**λύω νόμον**=καταργῶ τὴν συνήθευσαν. —**κινῶ τι πρβλ.** § 7. 'Ο Εὐαγόρας συνῆψεν εἰρήνην μὲ τὸν ὅρον νὰ βασιλεύῃ τῆς Σαλαμῖνος, νὰ δίδῃ ὡρισμένον ἐνιαύσιον φόρον εἰς τοὺς Πέρσας καὶ «ὑπακούειν ὡς βασιλεὺς βασιλεῖ προστάττοντι». —**ἀφείλετο**: δηλ. ὁ βασιλεὺς. —**ἔτη δέκα**: 385 - 376 π.Χ. —**τῶν αὐτῶν**: δηλ. πόλεων ἡ γωρίων. —**τὴν... πόλιν, ἥν ταύτην**: μὲ ἔμφασιν ἐπιτάσσεται ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, ὅταν προτάσσεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἀναφορική. —**γάρ**: διασφητικόν. —**καίτοι** (ἀντὶ τοῦ τοι) =πράγματι, τῷ ὄντι. —**ἀρετὴ** =εὐσέβεια καὶ δικαιοσύνη. —**φανείται...** ὑπερβαλόμενος=θύ παρουσιασθῆ ὅτι ὑπερέβαλε. —**τὸν τῶν ἡρώων**: ἐνν. πόλεμον. —**οἱ μὲν γάρ**: δηλ. ἥρωες. —**αὐτῶν**: ἀναφέρεται εἰς τὸ μετίζω.

Z'. Συγκρινόμενος μὲ τοὺς μεγαλυτέρους ἥρωας παροντιάζεται ἀνώτερος αὐτῶν, διότι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ μετὰ θάνατον μημην ἀθάνατον κατέλιπε (§§ 66 - 72).

§ 66 - 69. τῶν τότε: δηλ. τῶν κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ἀκμασάντων. —**ὅς** (πρβλ. § 40)=διότι οὗτος. —**πολιτεία** =διοίκησις τῆς πόλεως. —**ἄμεικτος**=ἀκοινώνητος, ἄξενος (πρβλ. ἐν § 47: οὐτε τοὺς "Ελληνας προσδεχομένων" καὶ ἐν § 49: ἀπροσοίστως είχον). —**παντάπασι**=παντελῶς. —**χρησιμώτερον...** τῶν ἄλλων: νοοῦνται οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἥτοι οἱ ἀρχοντες τῶν παραλίων πόλεων, οἱ όποιοι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ἔδωσαν πλοῖα εἰς τὸν Κόνυνα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Λακεδαιμονίων. —**τῆς Ἀσίας κύριος**: τοῦτο ἔγινε διὰ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης (387 π.Χ.). —**οἱ δ'** "Ελληνες αὐτονομίας ἔτυχον": πρβλ. ἐν § 56: **οἱ δ'** "Ελληνες ἡλευθερώθησαν. —**έπέδοσαν** (κεῖται ἀπολύτως)=προώδευσαν. —**τὴν ἀρχὴν δώσοντας**: δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ τὴν ναυμαχίαν παρὰ τὴν Κνίδον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κόνωνος. —**Εὐαγόρα**: ποιητ. αἴτιον. —**πότερον**: ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθεῖ, ὡς συνήθως, εἰς μόνον ἡ ἀλλὰ τρεῖς. —**καθ'** δτι **αὐτῶν**=εἰς δ, τι ἔξ αὐτῶν.

§ 70 - 72. οἱ προγεγενημένοι =οἱ πρόγονοι.—ἀξιοῦμαί τινος =
κρίνομαι τὸ ἔξιός τινος—δωρεά =τὸ γάρισμα ταύτης τῆς δωρεᾶς·
δηλ. τῆς ἀθηνασίας, ὅπως ὁ 'Ηρακλῆς κ.λ.π.—σημεῖον =ἀπόδειξις.—
ἐνθάδε =ἐδῶ, ἐπὶ τῆς γῆς.—θεοφιλῆς =θεάρεστος.—ταῖς μεγί-
σταις... περιπεσόντας· λέγων ταῦτα ὁ Ισοκρ. ἔχει ὑπ’ ὅψιν του ἰδίως
τὸν 'Ηρακλέα.—θαυμαστὸς =ἄξιος θαυμασμοῦ.—μακαριστὸς =ό νο-
μιζόμενος εὐδαίμων.—τί ἀπέλιπεν (ἐνν. Εὐαγόρας) εὐδαιμονίας;
(τὸ τί εἶναι ἀντικρ.) =ποῖον εἰδος εὐδαιμονίας τοῦ ἔλειψε; Ποία εὐτυ-
χία τοῦ ἔλειψεν;—ὅς (πρβλ. § 66) =διότι οὗτος.—ἔκεινω· ἀναφέρε-
ται εἰς τὸ αὐτῶν.—τῷ σώματι =τῷ κάλλει καὶ τῇ ρώμῃ τοῦ σώμα-
τος (πρβλ. § 22 - 23, ἔνθι ἀναφέρει τὰ προτερήματα αὐτοῦ).—γνώμη·
πρβλ. § 41.—ἄμοιρος =ἀμέτοχος.—τὴν ἡλικίαν· δηλ. τὴν γεροντι-
κήν.—μήτε τῶν νόσων· καὶ αὐτὸς ὁ Θάνατός του δὲν προηλθεν ἀπὸ
ἀσθενειαν.—τυχεῖν· συνάπτεται μὲ τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν ὅ... εἰ-
ναι.—εὐπαιδίας... καὶ πολυπαιδίας =εὐτεκνίας καὶ πολυτεκνίας.—
διαιμαρτάνω τινὸς =ἀποτυγχάνω τινός.—καὶ τοῦτο· μὲ ἔμφασιν ἐπανε-
λήφθη ἡ ἀντωνυμία.—συμπίπτει τινὶ τι =συμβάνει εἰς τινά τι.—
ἰδιωτικός =ό ἀρμόζων εἰς ιδιώτας (ἀπλοῦς πολίτας).—τὸν μέν· δηλ.
Νικοκλέα.—ἄνακτες ἐκαλοῦντο οἱ νιοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως, ἄ-
νασσαι δὲ αἱ ἀδελφαὶ καὶ γυναῖκες (πρίγκιπες καὶ πριγκίπισσαι).—
τῶν ποιητῶν· ὑπονοεῖ τὸν "Ομηρον, ὁ ὥποιος (Ιλ. Ω, 258) λέγει περὶ
τοῦ "Εκτορος ὅτι ἦτο θεός μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ὀμοίαζε μὲ
νένι θηγητοῦ ἀλλὰ θεοῦ.—περὶ τὴν ἔκεινου φύσιν =περὶ τῆς φύ-
σεως ἔκεινου (δηλ. τοῦ Εὐαγόρου).

II'. Ἔπιλογος. Ζητεῖ συγγνώμην ἀπὸ τὸν Νικοκλέα, διότι διὰ
τὴν γεφοντικήν του ἡλικιῶν δὲν ἡδυνήθη νὰ ἐξυμνήσῃ τὸν Εὐαγόραν
ὅπως ἔπειτε λέγει διτι σκοπιμωτέρα εἶναι ή ἐν τῷ παρόντι λόγῳ εἰκὼν
τοῦ Εὐαγόρου παρὰ οἱ ἰδρυόμενοι ἀνδριάντες αὐτοῦ καὶ τέλος προτοξέπει
αὐτόν, ὅπως ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προσόντων γένη ἀντάξιος
αὐτῶν (§§ 73 - 81).

§ 73 - 77. τῶν οὖν... πολλὰ μέν· ὁ πρῶτος μὲν ἔχει τὴν ἀπό-
δοσιν εἰς τὸ ἔγω δ', ω Νικόκλεις· ὁ δὲ δεύτερος μὲν εἰς τὸ οὖ μὴν
ἀλλά.—τῶν μὲν οὖν· ἐνν. ἀνηκόντων ἢ ἀναφερομένων.—ὑστερί-
ζω τῆς ἐμαυτοῦ ἀκμῆς = δὲν ἔχω τὴν ἀκμαίαν ἡλικίαν μου.— φι-

λόπονος = ἐπιμελής.—ὅσον... δύναμιν=ὅσον ἔγω ἐγκωμιάζειν ἥδυνάμην.—τὰς τῶν πράξεων· ἐνν. εἰκόνας.—οἱ τεχνικῶς ἔχοντες λόγοι=οἱ τεχνικῶς συντεθειμένοι λόγοι.—ταύτας· δηλ. τὰς εἰκόνας.—οὕτως...ώς=τόσον ... ὅσον.—φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι=καυχῶμαι διὰ τι.—γνώμη· πρβλ. §§ 27, 41 καὶ 61.—τύποι=εἰκόνες καὶ ἀνδριάντες.—ἔξενεχθῆναι· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἀνδριάντας, οἱ ὄποιοι μένουν ὅπου τοὺς στήσουν.—διατριβαῖ=συνυναστροφαῖ, συνδιαλέξεις.—ἀγαπῶμαι=ἐπιδοκιμάζομαι, ἐπικινοῦμαι, θυμάζομαι.—εύδοκιμῶ=ἔχω ὑπόληψιν.—πρὸς δὲ τούτοις· ἐνν. προκρίνω τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας.—ὅτι=διότι.—πεπλασμένος= ὁ καμαρένος μὲ πηλόν.—γεγραμμένος = ζωγραφημένος.—όμοιό ω - ὡ τί τινι=ἔξομοιώνω, κάμινω ὄμοιον (ἴσον) τι πρὸς ἓν δὲλλο.— αἱ ἐν τοῖς λεγομένοις ἔνοῦσαι=αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὰ λεγόμενα, αἱ διὰ τῶν λεγομένων φανεραὶ γίγνομεναι : « Οὐδεὶς ἔχων ἀσθενικὸν σῶμα δύναται, παρατηρῶν προσεκτικὰ τὸν ἀνδριάντα λ.χ. τοῦ Ἡρακλέους, νὰ ἀποκτήσῃ σωματικὴν δύναμιν καθεὶς ὄμως, ὁ ὄποιος θέλει νὰ γίνη χρηστὸς ἄνθρωποις, ἀκούων τοὺς ἐπαίνους εὐκόλως δύναται νὰ μιμηθῇ τὰ ζῆτη καὶ τὰ φρονήματα, τὰ ὄποια γίγνονται φανερὰ ἀπὸ τὰ λεγόμενα ».—χρηστοῖς· κατηγρυμ. εἰς τὸ βουλομένοις.—γράφω· ἀντὶ συγγράφω.—τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου· ἐννοεῖ τὸν Πινυταγόραν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Νικοκλέους.—παράκλησις=προτροπὴ (πρὸς μίμησιν τοῦ Εὐαγόρου).—θεωρεῖν· δηλ. ὡς εἰκόνα.—συνδιατριβώ τινι=ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, μελετῶ τι.—φιλοσοφία=παιδεία.—έτέρους=οὐκ οἰκείους, ἀλλοτρίους.—ζηλῶ τινα=μιμοῦμαι τινα.— καὶ λέγειν καὶ πράττειν· ὁ σκοπὸς τῆς παιδείας κατὰ τὸν Ἰσοκράτη.— δυνήσει· κατὰ ἐνικὸν ἀριθμόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του μόνον τὸν Νικοκλέα.

§ 78 - 81. καταγιγνώσκειν· ἐνν. σοῦ, ὡς νῦν ἀμελεῖς· τὸ καταγιγνώσκειν ἐνταῦθα συνεπάγθη μὲ γενικὴν καὶ εἰδικὴν πρότασιν ἀντὶ μὲ γεν. καὶ αἰτ. τοῦ πράγματος.—ὅτι· αἰτιολ.— διακελεύομαι τινι περὶ τινος=δίδω συμβουλὰς εἰς τινα διὰ κάτι τι.—καὶ πρῶτος καὶ μόνος· ταῦτα εἰναι ὑπερβολικά, διότι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνες ἦσαν πεπαιδευμένοι (Ἀγησίλαος, Διονύσιος).—εἰμὶ ἐν τινι=ἔχω τι.— ἐπιθυμεῖν· ἐκ τοῦ ποιήσεις.—διατριβὴ=ἐνασχόλησις εἰς τι, σπουδή.—ἀφεμένους· ἐνν. τούτων.—εἰδώς· ἐναντιωμ. μηχ.—καὶ ποιῶ

καὶ ποιήσω ταῦτόν, ὅπερ... ταῦτα λέγει ὁ Ἰσοκράτης, διὸ νὰ μὴ φανοῦν αἱ συμβουλαὶ του αὐτηροι.—ἀπολείπομαι=μένω διπέσω.—Ἐξῶν=δι' ὄν.—παροξύνω τινὰ ποιεῖν τι=παρακινῶ τινα νὰ...—ἐπιμελεῖσθαι... ἀσκεῖν· ἐκ τοῦ προσήκει.—ώς ἀπασι... αἴτιολ. πρότασις.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι=θεωρῶ τι ἀξιον πολλῆς τιμῆς, ἐκτιμῶ τι πολὺ.—ἀγαπᾶν· ἐνν. σε (ἐκ τοῦ κατωτέρω τυγχάνεις).—ἀγαπῶ=ἀρκοῦμαι.—οἱ παρόντες=οἱ σύγχρονοι.—γίγνομαι ἐκ τινος=κατάγομαι ἀπό τινα.—τὸ παλαιὸν... τὸ ὑπογυιότατον· ἐπίρρ.—τὸ ὑπογυιότατον=ἐπ' ἐσγάτων, πρὸ δληγου.—οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντες=οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ μὲ σὲ ἀξίωμα, οἱ λοιποὶ βασιλεῖς.—ἔστιν ἐπὶ σοὶ= εἰς τὸ χέρι σου εἶναι.—προσήκει· ἐνν. γενέσθαι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A'. Λυσίου Λόγοι	Σελ.	7 - 54
1. Εἰσαγωγὴ	»	7 - 8
2. Κείμενον	»	9 - 34
1) Περὶ τοῦ Σηκου ἀπολογία	»	11 - 20
2) Υπὲρ τοῦ Ἀδυνάτου	»	21 - 27
3) Κατὰ τῶν Σιτοπωλῶν	»	28 - 33
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	»	35 - 53
1) Ἐπὶ τῆς περὶ τοῦ Σηκου ἀπολογίας	»	37 - 44
2) Ἐπὶ τοῦ ὑπέρ τοῦ Ἀδυνάτου	»	45 - 49
3) Ἐπὶ τοῦ κατὰ Σιτοπωλῶν	»	50 - 53
B'. Ἰσοκράτους Λόγοι	»	55 - 145
1. Εἰσαγωγὴ	»	59 - 65
2. Κείμενον	»	67 - 110
I. Πρὸς Δημόνικον	»	69 - 79
II. Πρὸς Νικοκλέα	»	80 - 91
III. Εὐαγόρας	»	92 - 110
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	»	111 - 145
I. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Δημόνικον	»	113 - 122
II. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Νικοκλέα	»	123 - 131
III. Ἐπὶ τοῦ Εὐαγόρου	»	132 - 145

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ΗΡΟΥΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

‘Αντίτυπον στερεούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται αλεψύτυπον. Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς δικτάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΑ'ΣΤ', 1965 (VI) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 17.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1291/1-6-65

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΠΑΠΥΡΟΣ - ΓΡΑΦΙΚΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ Α.Ε. ΛΟΗΝΑΙ

0020556558
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

